

Godište 10, br. 2/2(2023.)

KACIBAR

časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

TEMA BROJA

Cjeloživotno obrazovanje i stručno
usavršavanje knjižničara

SADRŽAJ

Uvodnik.....	3
---------------------	----------

TEMA BROJA:

CJELOŽIVOTNO OBRAZOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KNJIŽNIČARA

Antonija Filipeti: Sudjelovanje knjižničara iz školskih knjižnica u programima trajne izobrazbe Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj	5
Ana Gabaj Miloš: Knjižničar – osoba predodređena za cjeloživotno učenje.....	12
Petra Pancirov, Ana Knežević Cerovski: Edukacijom do kvalitetnije suradnje.....	16
Josip Strija: HMŠK kao ključna potpora stručnom usavršavanju školskih knjižničara.....	21
Ivana Palčić Borić: Usavršavanje kompetencija cjeloživotnim učenjem.....	25
Anita Tufekčić, Biljana Krnjajić: Cjeloživotno učenje – raznolikost metoda učenja i kreativnog izražavanja kroz filmsko stvaralaštvo.....	31
Ivana Grubačević, Pamela Sever: Stručna edukacija za knjižničare velikogoričkog područja u Gradskoj knjižnici Velika Gorica.....	35
Iva Klak Mršić, Dorja Mučnjak, Jasenka Pleško: Centar za razvoj karijera knjižničara Hrvatskog knjižničarskog društva.....	43
Iva Klak Mršić, Višnja Novosel: U potrazi za stručnim usavršavanjem knjižničara – primjer ZKD foruma.....	47
Biljana Krnjajić, Karolina Nadeždi Hideg: Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje – pričanjem do čitanja.....	52
Anita Malkoč Bišćan, Martina Barišić Koprenica: Edukacije u Gradskoj knjižnici „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac s posebnim osvrtom na obradu knjižne građe	56
Zorka Renić, Ana Sudarević, Gordana Šutej: Radni materijali – doprinos poučavanju strategija čitanja.....	61

IZ KNJIŽNICA NARODNIH I ŠKOLSKIH

Viktorija Tomšić: KAčitaonica.....	67
Anita Brozović Šolaić: Kulturni potencijal projekta Čarobna čarolija čitanja.....	69
Đurđa Ivković-Macut: Europska godina mladih – školske knjižnice Karlovačke županije.....	71

VIJESTI IZ KNJIŽNIČARSTVA

Doroteja Palijan: Poticanje inovativnih ideja u radu s mladima na stručnom skupu „2deset: dvadeset godina Knjižnice za mlade“.....	78
Doroteja Palijan: „U obranu čitanja naglas“ – čitanjem od rođenja do čitalačke pismenosti.....	80
Lidija Šajatović: 14. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.....	82
Kristina Čunović: Partnerska suradnja Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac i Narodne knjižnice Birutė Baltrušaitytė Taurage.....	84

OSVRTI, INTERVJUI, PRIKAZI I RECENZIJE

Snježana Kovačević: Prikaz knjige: Daroviti u društvu: identifikacija, obrazovanje i perspektive u životu Majde Rijavec.....	87
---	-----------

UVODNIK

Nakon uspješno objavljenog prvog ovogodišnjeg broja Kalibra, časopisa Društva knjižničara Karlovačke županije, iznimno nas je razveselio broj pristiglih i kvalitetnih tekstova za ovaj drugi čija je tema cjeloživotno obrazovanje i stručno usavršavanje knjižničara.

Knjižničari u svom poslu moraju ići ukorak s promjenama u društvu, razvitkom tehnologije te novim socijalnim i ljudskim potrebama zbog čega je potrebno da se neprestano obrazuju, usavršavaju te nadopunjuju svoje znanje i vještine, što nije nimalo laka obaveza ni zadatak.

Samim razvojem informacijske i komunikacijske tehnologije, količinom informacija koja je time postala dostupna svima te nužnošću razvijanja kritičkog mišljenja, da ne spominjemo i umjetnu inteligenciju koja se, prema nekim, smatra početkom treće industrijske revolucije, knjižničari su prisiljeni mijenjati paradigme poslovanja kako bi mogli pratiti potrebe korisnika svojih knjižnica. U svemu tome, iako su oduvijek, na neki način, bili učitelji, postali su i učenici, trudeći se kontinuirano povećavati opseg svog znanja i vještina.

Ovdje objavljeni članci koji obrađuju temu broja prikazuju na koje se sve, formalne, neformalne i informalne načine knjižničari obrazuju kako bi svojim korisnicima ponudili što bolju uslugu, bez obzira na to o kakvoj je knjižnici riječ, narodnoj, školskoj ili sveučilišnoj. Ti su tekstovi, također, prošli kroz postupak dvostrukе anonimne recenzije.

Osim njih, možete pročitati i najnovije vijesti iz knjižničarstva, kojim su se aktivnostima bavili i koje programe provodili knjižničari u narodnim i školskim knjižnicama te pročitati prikaz knjige Majde Rijavec.

Zahvaljujem svima na trudu, vremenu i strpljenju te se veselim budućim brojevima Kalibra; ako su dosad pristigli i objavljeni radovi ikakav pokazatelj, čekaju nas još mnogi dobri, zanimljivi i kvalitetni tekstovi kolega knjižničara koji svakodnevno pridonose poboljšanju i unapređivanju naše struke.

Sanja Graša

TEMA BROJA

**Cjeloživotno obrazovanje i
stručno usavršavanje knjižničara**

Sudjelovanje knjižničara iz školskih knjižnica u programima trajne izobrazbe Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj: pokazatelji uspješnosti od 2018. do 2022. godine

Participation of librarians from school libraries in the professional development programs of the Training Centre for Continuing Education of Librarians in Croatia: performance indicators from 2018 to 2022

Primljen: 26. 9. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Antonija Filipeti, viša knjižničarka

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
afilipeti@nsk.hr

Sažetak

Knjižničari u školskim knjižnicama neprestano se susreću s izazovima koje donose globalne promjene na tehnološkoj i društvenoj razini te su im potrebni programi stručnog usavršavanja koji će im omogućiti uspješnije obavljanje poslovnih zadataka. Uz stručne kompetencije, od knjižničara se sve više traže znanja vezana uz nove tehnologije i inovativne pristupe poslovnim zadacima, ali i korisnicima. U tom kontekstu nacionalni Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU) svake godine objavljuje strukturirani program stručnog usavršavanja za polaznike iz svih vrsta knjižnica te polaznike iz srodnih ustanova, kao što su arhivi i muzeji. Polaznici mogu sudjelovati na tečajevima i radionicama u fizičkom prostoru te na mrežnim seminarima (webinarima) i e-tečajevima. Osnovni cilj sudjelovanja u programima trajne izobrazbe obnavljanje je postojećih te usvajanje novih znanja i vještina.

Cilj je ovog članka prikazati sudjelovanje polaznika iz školskih knjižnica u programima trajne izobrazbe u organizaciji CSSU-a. Bit će prikazano razdoblje od 2018. do 2022. godine te statistički pokazatelji iz izvješća o radu i arhivske dokumentacije CSSU-a vezani uz broj polaznika iz školskih knjižnica koji su sudjelovali u programima CSSU-a, trend promjene strukture polaznika CSSU-a, formati edukacija u kojima su sudjelovali polaznici iz školskih knjižnica, teme za koje su polaznici iz školskih knjižnica bili zainteresirani. Bit će naznačeni i planovi za buduće razdoblje.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje knjižničara, školske knjižnice, statistički pokazatelji, kompetencije školskih knjižničara, Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj

Summary

Librarians in school libraries constantly face challenges brought about by global changes on technological and societal levels, and they require professional development programs to enable them to perform their job tasks more successfully. In addition to professional competencies, librarians are increasingly expected to have knowledge related to new technologies and innovative approaches to their tasks, as well as serving their users. In this context, the national Training Centre for Continuing Education of Librarians in Croatia (CSSU) publishes a structured professional development program for participants from all types of libraries each year, including participants from related institutions such as archives and museums. Participants can take part in courses and workshops in physical spaces as well as in online seminars and e-courses. The primary goal of participating in continuous education programs is to refresh existing knowledge and acquire new skills.

The aim of this article is to showcase the participation of participants from school libraries in CSSU's continuous education programs. It will present the period from 2018 to 2022 and statistical indicators from CSSU's work report and archival documentation related to the number of participants from school libraries who took part in CSSU's programs, trends in the change of CSSU's participant structure, education formats in which participants from school libraries were involved, and topics that interested participants from school libraries. Plans for the future period will also be outlined.

Keywords: lifelong learning of librarians, school libraries, statistical indicators, school librarian competencies, Training Centre for Continuing Education of Librarians in Croatia (CSSU)

Stručno usavršavanje školskih knjižničara u kontekstu društvenih i tehnoloških promjena

Budući da je program školske knjižnice sastavni dio školskog kurikuluma i godišnjeg plana i programa škole¹, odnosno dio odgojno-obrazovnog procesa, školski knjižničari imaju niz zadaća i aktivnosti. Stoga svojim stručnim kompetencijama trebaju odgovoriti na sve zahtjevne izazove današnjeg doba.

Uloge školskih knjižničara ogledaju se u poučavanju, upravljanju, rukovođenju i suradnji te društvenom angažmanu i u tom kontekstu oni se bave nizom poslova koji uključuju promicanje čitanja i pismenosti, integraciju tehnologije, organizaciju dokumentacijskih sustava, razvoj i provođenje knjižničnih usluga, izgradnju zbirk i sl.² Osim putem diplomskog ili prediplomskog studija, razvijanje stručnih kompetencija školskih knjižničara može se postići i stalnim stručnim usavršavanjem nakon formalnog obrazovanja.³

Uz stručno usavršavanje praćenjem stručne literature i literature za djecu i mladež, pisanje stručnih radova te sudjelovanja i izlaganja na stručnim skupovima školskih knjižničara, postoji mogućnost sudjelovanja na tečajevima i radionicama.

Trajna izobrazba knjižničara u okviru CSSU-a

Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU) provodi programe cjeloživotnog učenja i stalnog stručnog usavršavanja od 2002. godine. Sporazumom o suradnji između četiri osnivačke institucije: Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica grada Zagreba i Hrvatskog knjižničarskog društva, regulirani su načini suradnje i dogovaranja o načinu odvijanja programa za stalno stručno usavršavanje.⁴ Temeljem novog Sporazuma o suradnji u radu CSSU-a⁵ potpisanih 2023. godine, suradnja u pripremi, kreiranju programa, njegovu praćenju i evaluaciji proširena je na Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru te Odsjek za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku.

Moderno osmišljen te međuinstitucionalno postavljen, nacionalni program trajne izobrazbe knjižničara i informacijskih stručnjaka namijenjen je polaznicima iz svih vrsta knjižnica nakon visokoškolskog obrazovanja, a nakon pohađanja edukacija polaznici primaju potvrde o sudjelovanju u programu stručnog usavršavanja.⁶

Tijekom godina u program su integrirani novi formati trajne izobrazbe: webinari i e-tečajevi te edukacijski sadržaji namijenjeni polaznicima svih razina obrazovanja i stručnih zvanja. U tom kontekstu 2022. godine u program je dodan modul Generičke kompetencije, koji objedinjuje elemente iz različitih područja, kao što su fleksibilnost, preuzimanje inicijative, sposobnost rješavanja problema, timski rad i sl., u svrhu osnaživanja polaznika za nove poslovne izazove, ali i tržište rada općenito. Osnovni ciljevi CSSU-a ogledaju se upravo u trajnom praćenju potreba

¹ Usp. Standard za školske knjižnice NN 61/2023

URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html (26. 9. 2023.)

² IFLA-ine smjernice za školske knjižnice / ur. Barbara Schultz-Jones i Dianne Oberg. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo (Zagreb: Correctus media), 2016. Str. 32.

³ Isto.

⁴ Sporazum o međusobnoj suradnji, pravima i obvezama Osnivača Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (2002.) [Interni dokument]

⁵ Sporazum o međusobnoj suradnji u radu Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (2023.) [Interni dokument]

⁶ Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015., str. 197.

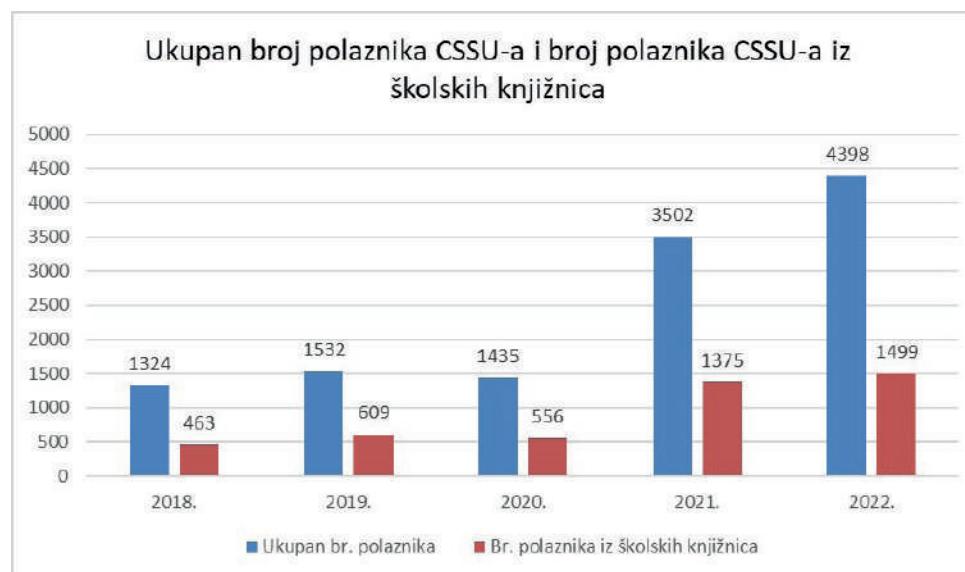
knjižničarske zajednice za stalnim stručnim usavršavanjem te pružanju adekvatnih edukacijskih sadržaja. Kontinuirano se provode analize i istraživanja kako bi se za ciljane skupine polaznika osigurali odgovarajući sadržaji. Predavači CSSU-a sveučilišni su profesori knjižnične i informacijske znanosti te stručnjaci iz područja knjižničarstva i informacijskih tehnologija, ali i drugih komplementarnih područja. Organizacijom *online* oblika trajne izobrazbe te organizacijom edukacija besplatnih za polaznike nastoji se povećati dostupnost stručnog usavršavanja za knjižničare na razini cijele Hrvatske.

Analiza i interpretacija pokazatelja o sudjelovanju knjižničara iz školskih knjižnica u programima CSSU-a od 2018. do 2022. godine

Podaci koji su korišteni u ovom radu za analizu o sudjelovanju knjižničara iz školskih knjižnica u programima CSSU-a preuzeti su iz arhivske dokumentacije CSSU-a te godišnjih izvješća o radu CSSU-a. Na temelju prikupljenih podataka prikazan je broj polaznika⁷ iz školskih knjižnica koji su sudjelovali u programima CSSU-a, trend promjene strukture polaznika, formati edukacija u kojima su sudjelovali polaznici iz školskih knjižnica i tematski moduli za koje su polaznici iz školskih knjižnica bili zainteresirani.

Od 2018. do 2022. godine ukupan broj polaznika CSSU-a općenito bilježi trend rasta, uz to da je 2020. godine zabilježen blagi pad zbog neočekivane zdravstvene situacije izazvane pandemijom bolesti COVID-19 (slika 1). Budući da je platforma za *webinare* uspostavljena 2018. godine, u razdoblju pandemije nastavljena je organizacija *webinara* te su pojedini predavači prilagodili svoje tečajeve *webinarima*, što doprinosi razvoju programa stručnog usavršavanja u digitalnom okružju. U tom razdoblju, zbog koronavirusa i privremene obustave rada, na mrežnim stranicama CSSU-a u otvorenom pristupu bile su dostupne snimke dvaju *webinara*: Vrednovanje znanstvene produktivnosti: indeksne i citatne analize znanstvenih radova i časopisa te Revizija i otpis u školskim knjižnicama, koju je pogledalo 55 registriranih polaznika iz školskih knjižnica. Njima su naknadno distribuirane i potvrde o poхаđanju. Zahvaljujući organizaciji trajne izobrazbe u *online* okružju, održan je kontinuitet edukacija te se broj polaznika iz školskih knjižnica, ali i broj polaznika općenito, već sljedeće godine značajno povećao (slika 1).

Osim što nude veću fleksibilnost u poхаđanju, *webinari* su za sve polaznike besplatni, što dodatno povećava dostupnost programa trajne izobrazbe u organizaciji CSSU-a.

Slika 1. Ukupan broj polaznika CSSU-a i broj polaznika CSSU-a iz školskih knjižnica od 2018. do 2022.

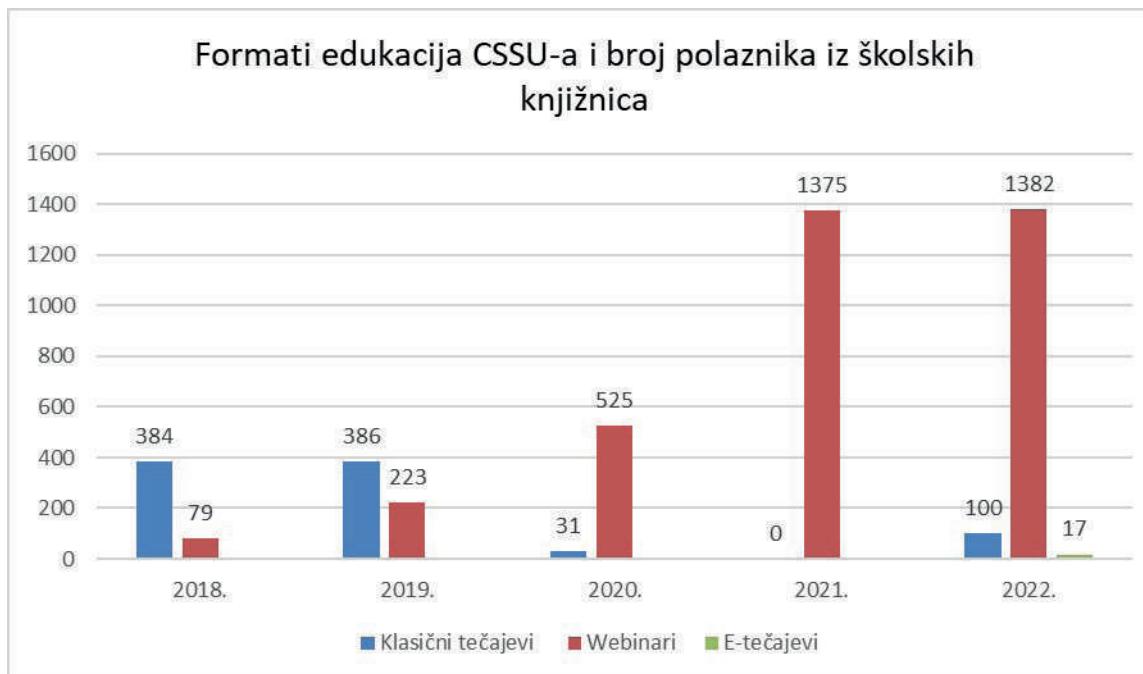
⁷ Broj polaznika zabilježenih u izvješćima o radu i arhivskim dokumentima CSSU-a ne odgovara stvarnom broju fizičkih osoba koje su sudjelovale u programima CSSU-a. Moguće je da je jedna osoba iz određene vrste knjižnica na godišnjoj razini u edukacijama CSSU-a sudjelovala više puta.

Kad je riječ o strukturi polaznika, kategorija školskih knjižničara u ovom razdoblju bilježi blagi pad, iako je broj knjižničara iz školskih knjižnica koji su sudjelovali u programima CSSU-a višestruko povećan (tablica 1). To se može objasniti povećanim sudjelovanjem polaznika iz drugih vrsta knjižnica, kao što su visokoškolske, specijalne i NSK, za čije su se polaznike u određenim razdobljima, primjerice, organizirale ciljane radionice ili su polaznici iz određenih vrsta knjižnica u određenim razdobljima bili proaktivniji kad je riječ o pohađanju edukacija CSSU-a. Treba napomenuti da se knjižničari iz svih knjižnica, pa tako i iz školskih, stručno usavršavaju na različite načine, pohađanjem ili pregledavanjem snimki stranih *webinara* dostupnih na internetu te drugih edukacijskih sadržaja, primjerice, u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) i sl. Izbor većeg broja edukacijskih sadržaja znači da će se polaznici orientirati prema sadržajima koji su im u svakodnevnom radu najkorisniji ili za koje imaju poseban stručni interes. CSSU u tom smislu nastoji organizirati godišnje barem po jednu edukaciju za pojedine vrste knjižnice, primjerice, *webinare* o najčešćim pogreškama u sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju različitih vrsta knjižnica.

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Trend
Narodne knjižnice	318 (24 %)	435 (28,4 %)	229 (16 %)	1082 (30,9 %)	1012 (23,01 %)	↘
Školske knjižnice	463 (35 %)	609 (39,7 %)	556 (38,7 %)	1375 (39,3 %)	1499 (34,08 %)	↘
Visokoškolske knjižnice	178 (13,4 %)	95 (6,2 %)	202 (14,1 %)	342 (9,8 %)	680 (15,46 %)	↗
Specijalne knjižnice	134 (10,1 %)	119 (7,8 %)	143 (10 %)	231 (6,6 %)	314 (7,15 %)	↗
NSK	146 (11 %)	119 (7,8 %)	118 (8,2 %)	134 (3,8 %)	600 (13,64 %)	↗
Ostali – muzeji, arhivi, znanstvena zajednica i sl.	85 (6,4 %)	150 (9,8 %)	185 (12,9 %)	299 (8,5 %)	208 (4,73 %)	↘
Nepoznato		5 (0,3 %)	2 (0,1 %)	39 (1,1 %)	85 (1,93 %)	

Tablica 1. Trend promjena strukture polaznika prema vrsti knjižnica

Iako je prije pandemije bolesti COVID-19 naglasak bio stavljen na tečajeve i radionice u fizičkom prostoru, tijekom pandemije i u postpandemijskom razdoblju polaznici su više usmjereni pohađanju *webinara* (slika 2). Iako su prednosti ovakvog formata lakša dostupnost (osobito za polaznike iz udaljenijih područja, otoka i sl.), kao i značajne uštede na putovanjima i vremenu, što je važno knjižničarima koji su jedini zaposleni u svojim knjižnicama, postoje i nedostaci: manjak neposrednog kontakta i spontane interakcije, druženja i razmjene iskustava. Također, povratne informacije od polaznika i suorganizatora edukacija po županijama govore u prilog potrebi za organizacijom tečajeva i radionica. Stoga se od 2022. godine bilježi povratak edukacija u fizičke prostore, iako je naglasak još uvijek i na organizaciji *webinara*. Novitet u programu od 2022. godine su e-tečajevi kojima polaznici mogu pristupiti s bilo kojeg mesta u bilo koje vrijeme te samostalno upravljati procesom učenja. Osim što nude dodatnu fleksibilnost trajne izobrazbe, e-tečajevi za cilj imaju potaknuti primjenu novih tehnologija u učenju i poučavanju te usvajanje digitalnih kompetencija. U planu je daljnje razvijanje ovog modela edukacije, u skladu s potrebama polaznika te mogućnostima predavača.

Slika 2. Formati edukacija CSSU-a u kojima su sudjelovali polaznici iz školskih knjižnica od 2018. do 2022. godine

Program CSSU-a modularno je strukturiran, a unutar modula objedinjena su tematski srodnja predavanja, radionice, webinari i e-tečajevi. U Programu su zastupljeni: Modul I: *Intelektualna sloboda i pravna i etička pitanja knjižničarske profesije*, Modul II: *Knjižnične službe i usluge*, Modul III: *Izgradnja zbirk*, Modul IV: *Bibliografska kontrola*, Modul V: *Vrednovanje, istraživanje i projektno upravljanje*, Modul VI: *Elektronički informacijski izvori i sistemsко knjižničarstvo*, Modul VII: *Nakladništvo*, Modul VIII: *Digitalizacija građe* te Modul IX: *Generičke kompetencije*.

Prema rezultatima analize, najveći broj polaznika iz školskih knjižničara 2018. ($N=149$; 32,2 %), 2021. ($N=480$; 34,9 %) i 2022. godine ($N=497$; 33,2 %) bio je zainteresiran za Modul II: *Knjižnične službe i usluge*. Godine 2019. za Modul III: *Izgradnja zbirk* ($N=207$; 34 %) te 2020. godine za Modul IX: *Generičke kompetencije* ($N=118$; 21,2 %) i za Modul III: *Izgradnja zbirk* ($N=117$; 21 %) (tablica 2).⁸ U kontekstu ove analize treba napomenuti da Moduli VII. i VIII. sadrže manji broj tečajeva od ostalih modula te su u posljednje vrijeme zbog manjeg interesa rjeđe zastupljeni u planu izvedbe. Također, uz kontinuirani interes knjižničarske zajednice za stručne teme, u posljednje vrijeme polaznici iz školskih, ali i drugih knjižnica pokazuju interes za generičke kompetencije i vještine, koje nisu usko vezane uz područje knjižničarstva, a primjenjivje su u širokom rasponu poslova i situacija. Uključivanjem ovakvih edukacija nastoji se odgovoriti na potrebe polaznika.

Najzastupljenije edukacije iz spomenutih modula u kontekstu školskih knjižnica bile su vezane uz rad s djecom i mladima, uporabu novih tehnologija u radu s djecom i mladima, primjenu digitalnih alata za grafički dizajn, poticanje rane i obiteljske pismenosti, razvijanje kritičkog mišljenja kod djece pomoću biblioterapijskog pristupa, reviziju i otpis, digitalnu pristupačnost, itd.

⁸ Zaseban modul Generičke kompetencije uveden je u Program CSSU-a 2022. godine te su u njemu objedinjeni edukacijski sadržaji vezani uz razvoj generičkih kompetencija. Za potrebe ove analize svi *webinari*, koji su prethodno bili objedinjeni u zasebnom modulu *Webinari*, vezani uz generičke kompetencije, ali i druge teme, raspoređeni su po modulima prema Programu iz 2022. godine.

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Modul I: Intelektualna sloboda i pravna i etička pitanja knjižničarske profesije	58	102	54	224	40
Modul II: Knjižnične službe i usluge	149	119	93	480	497
Modul III: Izgradnja zbirki	85	207	117	111	57
Modul IV: Bibliografska kontrola	11	52	97	158	182
Modul V: Vrednovanje, istraživanje i projektno upravljanje	38	67	77	126	256
Modul VI: Elektronički informacijski izvori i sistemsko knjižničarstvo	92	34	0	56	104
Modul VII: Nakladništvo	12	10	0	0	0
Modul VIII: Digitalizacija grade	18	18	0	0	0
Modul IX: Generičke kompetencije	0	0	118	220	363

Tablica 2. Broj polaznika CSSU-a iz školskih knjižnica po tematskim modulima od 2018. do 2022. godine

Planovi za budućnost uključuju daljnje praćenje potreba polaznika putem evaluacijskih upitnika, koji se distribuiraju svim polaznicima nakon održanih edukacija. Fokus na pojedine vrste knjižnica bit će stavljen putem analiza i anketa, a od ove godine na mrežnim stranicama CSSU-a trajno je dostupan [Kutak za prijedloge](#) u svrhu unapređenja programskih aktivnosti.

Zaključak

Poslovi knjižničara zaposlenih u školskim knjižnicama obuhvaćaju širok spektar različitih aktivnosti. Kako bi osnažili svoja znanja i vještine te odgovorili na brojne izazove koje pred njih stavlju tehnološki napredak i društvene promjene, potrebna je trajna stručna izobrazba. U tom kontekstu CSSU bilježi velik broj i udio polaznika iz školskih knjižnica koji se sve više uključuju u programe stručnog usavršavanja putem *webinara*, s obzirom na lakšu dostupnost tog formata. Također se bilježi interes za teme vezane uz knjižnične službe i usluge, odnosno uporabu novih tehnologija, ali i uz generičke kompetencije. Iako je udio školskih knjižničara u ukupnom broju polaznika CSSU-a značajan, potrebno je i dalje pratiti potrebe i interesu za određene teme ove kategorije polaznika u svrhu promišljanja i uključivanja adekvatnih edukacijskih sadržaja.

Literatura

1. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. O Centru: Izvješća.
URL: <http://cssu.nsk.hr/o-centru/> (22. 9. 2023.)
2. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice / ur. Barbara Schultz-Jones i Dianne Oberg. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo (Zagreb: Correctus media), 2016.
3. Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015.
4. Sporazum o međusobnoj suradnji, pravima i obvezama Osnivača Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (2002.) [Interni dokument]
5. Sporazum o međusobnoj suradnji u radu Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (2023.) [Interni dokument]
6. Standard za školske knjižnice NN 61/2023
URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html (26. 9. 2023.)

Knjižničar – osoba predodređena za cjeloživotno učenje

Librarian – a person destined for lifelong learning

Primljeno: 6. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

Ana Gabaj Miloš, knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba

ana.gabaj.milos@kgz.hr

Sažetak

U današnje vrijeme, osim što smo okruženi velikom količinom informacija, suočeni smo i s naglim razvojem novih tehnologija i promjenama u društvu, što dovodi do sve veće potrebe za kontinuiranim obrazovanjem pojedinca, odnosno redovito proširivanje stručnog znanja i osvremenjivanje vještina, posebice u struci koja podrazumijeva djelatnike koji su informacijski pismeni. U mrežnom izdanju *Hrvatske enciklopedije knjižničar*, ili *bibliotekar*, definiran je kao stručnjak koji radi (u knjižnicama, istraživačkim institucijama ili samostalno) na prikupljanju, pohrani, čuvanju, obradi i korištenju informacija i medija na kojima je ona zabilježena. Zvanje se stječe školovanjem na dodiplomskoj ili poslijediplomskoj razini, u nekim državama i posebnim specijalističkim tečajevima. No, obrazovanje za knjižničare ne prestaje završetkom sveučilišnog studija, ili položenim stručnim knjižničarskim ispitom, već se ono nastavlja tijekom cijelog života, a svakako ovisi o osobnim interesima pojedinca. Knjižničari su svakodnevno okruženi obiljem informacija i dostupnom literaturom što omogućava poticajno okruženje za cjeloživotno učenje, stoga su oni pravi primjer osoba predodređenih za cjeloživotno učenje.

Uz opis koncepta cjeloživotnog učenja ili obrazovanja, u radu se navode stručne kompetencije kojima bi knjižničar trebao ovladati kako bi doprinio vlastitoj organizaciji, korisnicima i struci. Također, navode se centri, knjižničarska društva i ustanove koji knjižničarima pružaju veliku podršku za cjeloživotno učenje u okviru stručnih skupova, seminara, predavanja i edukativnih radionica.

Ključne riječi: informacije, knjižnica, kompetencije, napredovanje, obrazovanje

Summary

Nowadays, we are surrounded by a large amount of information as well as faced with the rapid development of new technologies and changes in the society, which leads to an increasing need for continuous education of the individual, i.e. regular broadening of professional knowledge and learning new skills, especially in a profession that includes employees who are information literate. In the online edition of [the Croatian Encyclopaedia](#), a *librarian* is defined as an expert who works (in libraries, research institutions or independently) to collect, store, preserve, process and use information and the media on which it is recorded. The title is acquired through education at the undergraduate or postgraduate level, and in some countries also on specialist courses. However, education for librarians does not end with the completion of university studies, or passing the professional exam, but continues throughout life, and it certainly depends on the personal interests of the individual. Every day, librarians are surrounded by an abundance of information and available literature, which provides a fertile ground, i.e. a stimulating environment for lifelong learning, therefore, librarians are a true example of people destined for lifelong learning.

Along with the description of the concept of lifelong learning or education, the article provides a list of professional competences which a librarian should master in order to contribute to his own organization, users and the profession. Furthermore, it lists the centres, librarian societies and institutions that provide librarians with great support for lifelong learning within the framework of professional meetings, seminars, lectures and educational workshops.

Keywords: information, library, competences, promotion, education

Pojam cjeloživotno učenje

Koncept cjeloživotne edukacije, s naglaskom na cjeloživotnom obrazovanju, razvija se šezdesetih godina, kao odgovor na zastarijevanje znanja i na neusklađenost edukacije mlađih i odraslih.¹ Cjeloživotno učenje definira se kao učenje tijekom života radi poboljšanja znanja, vještina i/ili kvalifikacija iz osobnih, društvenih i/ili stručnih razloga,² a obuhvaća formalno, neformalno i informalno učenje:³

- formalno obrazovanje (eng. formal education) odnosi se na obrazovanje od osnovne škole do sveučilišta te rezultira javnom ispravom (svjedodžbom ili diplomom) o završenom studiju i vrsti obrazovanja
- neformalno obrazovanje (eng. nonformal education) također je organizirano učenje, ali se ono provodi izvan redovitog školskog sustava (seminar, tečaj i dr.)
- informalno obrazovanje (eng. informal education) podrazumijeva samoobrazovanje koje se provodi prema individualnim potrebama pojedinca.

Nadalje, stalno stručno usavršavanje definirano je kao održavanje i povećanje znanja, stručnosti i kompetencija stručnjaka tijekom njihova radnog vijeka, u skladu s planom oblikovanim tako da uzima u obzir potrebe stručnjaka, poslodavaca, struke i društva u cjelini. Cilj je usavršavanja ospozobiti pojedince, u ovom slučaju knjižničare, za pružanje kvalitetnih usluga. Za svaku je struku, pa i knjižničarsku, ono vrijedno jer podiže ugled struke.⁴ Naravno, uza sve to, najbitnija je osobna motivacija pojedinca za cjeloživotnim obrazovanjem koja podrazumijeva praćenje i proučavanje stručne literature, sudjelovanje na stručnim skupovima i seminarima, pisanje stručnih radova, izlaganja na stručnim skupovima, pripreme za ulogu mentora, posjećivanje knjižnica, osmišljavanje edukativnih i kreativnih programa i projekata te upoznavanje kolektiva.

Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju navode da knjižnica 21. stoljeća mora biti središnje informacijsko mjesto u zajednici koje bi se, osim pružanjem temeljnih knjižničnih usluga, trebalo istaknuti uslugama i programima namijenjenim informiranju, socijalizaciji, zabavi i obrazovanju svojih korisnika nerijetko provođenim u suradnji sa stručnjacima iz drugih područja,⁵ stoga je knjižničar koji je dovoljno informiran i obrazovan relevantan ponuditi korisnicima kvalitetnu uslugu, odnosno programe koji zadovoljavaju njihove interese. Osim zadovoljavanja potreba korisnika, knjižničar mora biti upućen u informacijske sustave koji se redovito nadograđuju i nude nove usluge.

Kompetencije knjižničara i stručna podrška

Kompetencije obuhvaćaju znanja i vještine potrebne za obavljanje nekog posla. Knjižničar bi svakako trebao ovladavati stručnim kompetencijama, a četiri temeljne kompetencije su: upravljanje informacijskim organizacijama, upravljanje građom, upravljanje informacijskim uslugama te primjena informacijskih alata i tehnologija, dok osobne kompetencije predstavljaju skup stavova, vještina i vrijednosti koje omogućuju praktičarima da učinkovito rade i doprinose vlastitoj organizaciji, korisnicima i struci.⁶

¹ Pastuović, N. Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen, 1999, str. 25

² Maštrović, T. et al. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2009., str. 13.

³ Pastuović, N. Nav. dj. Str. 54.

⁴ Maštrović, T. et al. Nav. dj. Str. 26.

⁵ Miočić, P. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55, 2(2012.), str. 171. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/156990>

⁶ Maštrović, T. et al. Nav. dj. Str. 171-172.

U *IFLA-inim smjernica za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina* navodi se da dječji knjižničari trebaju posjedovati čitav niz vještina i osobina, kao što su vještine međuljudskih odnosa, socijalna osviještenost, vještine timskog rada i vodstva te kompetentnost u praksama i postupanjima u organizacijama u kojima rade. Važno je da knjižnični djelatnici posjeduju stručna znanja o uslugama namijenjenima djeci, uključujući stručno znanje i napredno poznavanje teorija o razvoju djece i dječje psihologije. Učinkovite i profesionalne dječje knjižnice zahtijevaju educirane i predane dječje knjižničare koji su sposobni osmišljavati, planirati, organizirati, provoditi, upravljati i vrednovati usluge i programe prilagođene potrebama djece i njihovih obitelji u zajednici u kojoj knjižnica djeluje. Stoga je knjižničar informacijski stručnjak koji uvijek traga za izazovima, učinkovito komunicira s odraslim i dječjim korisnicima, ali i s kolegama, jasno oblikuje ideje i provodi ih u djelo, po potrebi koristi timski pristup, planira i postavlja prioritete, planira i gradi vlastitu karijeru, razmišlja inovativno i kreativno, fleksibilan je za promjene, odgovoran je za kontinuirano učenje kojim stalno unapređuje svoja znanja i vještine.

Knjižničarima u Hrvatskoj cjeloživotno obrazovanje omogućeno je u okviru stručnih skupova, seminara, predavanja i edukativnih radionica u organizaciji Centra za stalno stručno usavršavanje, Hrvatskog knjižničarskog društva, Zagrebačkog knjižničarskog društva i drugih regionalnih društava, kao i edukativnih programa u organizaciji Knjižnica grada Zagreba koji su namijenjeni zaposlenicima, ali i školskim i narodnim knjižnicama na području Zagreba i Zagrebačke županije. Ova podrška obrazovanju knjižničarima omogućuje stjecanje novih vještina, praćenje suvremenih trendova, razmjenjivanje iskustava, unapređenje kvalitete knjižničnih usluga i dr. Također, naglasak na obrazovanju pokazuje predanost knjižničnog sektora da se kontinuirano razvija i prilagođava zahtjevima korisnika.

Zaključno razmatranje

Koncept cjeloživotnog učenja proizlazi iz potrebe za prilagodbom obrazovnih sustava dinamičnim promjenama u društvu i tehnologiji. U svijetu koji se neprestano mijenja, brz razvoj tehnologije i evolucija tržišta rada postavljaju nove izazove. Cjeloživotno učenje naglašava kontinuiranu potrebu za stjecanjem novih znanja, vještina i prilagođavanje novim okolnostima tijekom cijelog života. Ova prilagodba nije samo od koristi pojedincima, već i društvu u cjelini, stvarajući agilniju, inovativniju i obrazovaniju zajednicu koja je sposobna nositi se s izazovima suvremenog doba. Za knjižničare, kao informacijske stručnjake, cjeloživotno obrazovanje postaje ključno jer omogućuje ne samo pristup novim znanjima i vještinama, već i prilagođavanje razvoja informacijskih tehnologija za zadovoljavanje potreba korisnika. Stalno stručno usavršavanje knjižničara ima dubok utjecaj ne samo na razvoj karijere, već i na ugled struke. Cilj knjižničarske djelatnosti nije samo pružanje informacija, nego i aktivno sudjelovanje u zajednici kroz edukativne programe, stručnu podršku i suradnju s drugim stručnjacima. U konačnici, stalno stručno usavršavanje pomaže knjižničarima da ostanu informirani o novim metodama, praksama i standardima u struci što dovodi do pružanja visokokvalitetne informacijske usluge u suvremenom društvu. Sve se to postiže kroz raznolike oblike obrazovanja, sudjelovanjem u stručnim programima te aktivnim sudjelovanjem u knjižničarskim zajednicama. Knjižničari koji su posvećeni osobnom kontinuiranom usavršavanju imaju veće mogućnosti za razvoj inovativnih pristupa i pružanje kvalitetnih usluga koje odgovaraju potrebama korisnika u dinamičnom okruženju.

Literatura

1. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7464> (29. 9. 2023.)
2. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022.
URL: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf> (25. 9. 2023.)
3. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-youth/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (26. 9. 2023.)
4. Maštrović, T. et al. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižница, 2009.
5. Miočić, P. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55, 2(2012.). URL: <https://hrcak.srce.hr/file/156990> (2. 10. 2023.)
6. Pastuović, N. Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen, 1999.
7. Vizija i stvarnost: zbornik u povodu 40 godina djelovanja Aleksandre Horvat u knjižničarstvu / uredile Daniela Živković i Tatjana Nebesny. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2016.

Edukacijom do kvalitetnije suradnje: Normativna baza NSK u okviru Integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i visokoškolskih i znanstvenih knjižnica

Education for Improved Collaboration: National and University Library in Zagreb Authority File within the Integrated Library System of the National and University Library and Higher Education and Scientific Libraries

Primljen: 9. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Petra Pancirov, diplomirana knjižničarka

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
ppancirov@nsk.hr

Ana Knežević Cerovski, viša knjižničarka

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
acerovski@nsk.hr

Sažetak

U ovom radu prikazana je važnost edukacije za rad u programu kooperativne katalogizacije za izradu normativnih zapisa za imena između knjižnica članica integriranog knjižničnog sustava i središnje knjižnice sustava, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, odnosno njezine normativne baze imena. Integrirani knjižnični sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i visokoškolskih i znanstvenih knjižnica Republike Hrvatske čine knjižnice ustanove i knjižnice iz sustava Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, a sustav se temelji na primjeni zajedničkoga integriranog knjižničnog sustava Aleph, formata MARC 21, središnje i jedinstvene normativne kontrole i predmetnog sustava NSK. Knjižnice članice integriranog knjižničnog sustava sudjeluju u izgradnji normativne baze imena slanjem zahtjeva za izradom normativnih zapisa i preuzimanjem postojećih pristupnica za imena. Suradnja članica integriranog knjižničnog sustava i NSK kroz redovitu organizaciju radionica, tečajeva i drugih oblika stručnoga usavršavanja, temelj je uspješne izgradnje i održavanja središnje normativne baze imena.

Ključne riječi: normativna kontrola, integrirani knjižnični sustav, cjeloživotno učenje, kooperativna katalogizacija, sveučilišne knjižnice

Summary

This paper presents the importance of education in the cooperative cataloguing program for creating authority records for names between member libraries of the integrated library system and the central library of the system, the National and University Library in Zagreb, its authority file. The integrated library system of the National and University Library in Zagreb and the higher education and scientific libraries of the Republic of Croatia consists of institution libraries and libraries from the system of the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia, and the system is based on the application of the joint integrated library system Aleph, MARC 21 format, central and unified authority control and subject headings. Member libraries of the ILS participate in the construction of the authority file of names by sending requests for the creation of authority records for names and taking over existing authority records. Cooperation between librarians of members of the ILS and librarian at National and University Library in Zagreb through the regular organization of workshops, courses and other forms of professional training is the basis for the successful construction and maintenance of central library of name authority.

Keywords: authority control, integrated library system, lifelong learning, cooperative cataloguing, academic libraries

Uvod

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu središnja je knjižnica sustava i kao takva pruža primateljima usluge tehničku i stručnu pomoć, a sustav čini ukupno 48 knjižnica.

Sustav Aleph ima dvije bibliografske baze, jednu Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK01) i drugu knjižnica članica sustava (ZAG01). Navedenim bibliografskim bazama nadređena je jedna normativna baza (NSK10).

Osim automatizacije knjižničnog poslovanja, zajednički informacijski knjižnični sustav knjižnicama članicama omogućuje međusobnu razmjenu zapisa, razmjenu zapisa putem mrežnih protokola s knjižničnim katalozima u svijetu, ujednačenu primjenu standarda putem zajedničkih smjernica za rad u sustavu, osnaživanje ljudskih kapaciteta putem provedbe programa edukacije za rad u sustavu te stalnom savjetodavnom i tehničkom podrškom za rad.¹

Normativne baze podataka

Normativni zapis je standardizirana pristupnica združena s ostalim normativnim podacima koji opisuju entitet imenovan standardiziranom pristupnicom i koji mogu upućivati na druge standardizirane pristupnice.

Normativna kontrola jest proces održavanja dosljednosti u pristupnicama u bibliografskoj i normativnoj bazi. Prednosti normativne baze jesu jedinstvenost usvojenih pristupnica, povezivanje usvojenih pristupnica preko sustava neusvojenih pristupnica, pretraživanje putem normativnih zapisa te održavanje sustava normativne baze pomoću sistemske globalne izmijene podataka.

Postojanje i održavanje normativne baze omogućuje kvalitetniji, brži i jednostavniji pristup knjižničnoj građi i pruža korisnicima potrebne informacije. Ažuriranje normativnih baza podataka zahtjeva redovito praćenje i revidiranje informacija kako bi korisnici dobili što točnije i novije informacije, a kvaliteta podataka ključna je za njihovu učinkovitu upotrebu. Nedostatak dosljednosti, preciznosti ili potpunosti u podacima, korisnika može dovesti do poteškoća u pronalaženju relevantnih informacija. Identifikacija autora, naslova ili drugih entiteta mora biti jednoznačna.

Temelj normativnih baza jesu standardi. Promjena u standardima uvijek predstavlja izazov u procesu poslovanja i zato je važno da knjižničari sustavno ulažu u vlastito cjeloživotno učenje. Knjižničari kao informacijski stručnjaci edukacijama stječu stručne kompetencije kojima nadograđuju osobne kompetencije i time osnažuju vlastite temeljne kompetencije.²

Normativna baza NSK

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu od 1991. godine održava modul za kontrolu autorstva kroz jedinstvenu normativnu bazu podataka.³

¹ Machala, D. Analiza korištenja i prihvaćanja integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te visokoškolskih i znanstvenih knjižnica Republike Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018.), str. 439. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/303902> (29. 9. 2023.)

² Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća / izbor iz dokumenata i hrvatski prijevod Ana Barbarić, (2003.), str. [1]. URL: <https://www.hsk.hr/cuk/dokumenti/SLA%20kompetencije.pdf> (3. 10. 2023.)

³ Čaušević, Bisera. Iskustva Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu na izradbi datoteke preglednih kataložnih jedinica i uputnica. // Zbornik radova / Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji, Zagreb, 15. i 16. svibnja 1996.; urednica Dorica Blažević. Zagreb, 1996. Str. 139.

Najzastupljenije su pristupnice, prema podacima iz srpnja 2023. godine,⁴ za osobna imena koje čine 562 396 zapisa, nazine korporativnih tijela 25 701, sastanke 18 061 i 2 070 za jedinstvene stvarne naslove.

Normativna baza NSK dinamična je i promjenjiva jer se svakodnevno izrađuju novi normativni zapisi, postojeći se ispravljaju i/ili nadopunjuju.

Edukacija *Normativna baza NSK*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica organizira godišnje dva ciklusa redovne edukacije za rad u knjižničnom programu Aleph, jednu redovnu godišnju otvorenu konferenciju korisnika integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja pod nazivom *Sistemsko knjižničarstvo*⁵ te demonstracijske vježbe prema potrebi.⁶

Demonstracijske vježbe namijenjene su svim članovima integriranog knjižničnog sustava s ciljem utvrđivanja zajedničkih pravila za rad u sustavu, ujednačavanja primjene formata MARC 21 za svu vrstu građe te donošenja prijedloga za razvoj integriranog knjižničnog sustava.⁷

Sudjelovanjem na redovnim edukacijama knjižničari uče nova znanja i učvršćuju postojeća, a na godišnjim konferencijama saznaju trendove i novosti iz područja informacijskih znanosti.

Kako bi knjižnice članice mogle koristiti sustav i sve njegove prednosti te kako bi im bio omogućen samostalan rad, potrebno je educirati korisnike koji prolaze posebne tečajeve samostalnog korištenja, pretraživanja i prepoznavanja potrebe za izradom normativnih zapisa.

Program edukacije prilagođen je potrebama knjižnica u sustavu, a uključivanjem interaktivnih elemenata u program edukacije, korisnici stječu praktična iskustva koja im pomažu u svakodnevnom radu.

Edukacija *Normativna baza NSK* sadrži osnovne postupke katalogizacije koji se odnose na normativne zapise za imena, što uključuje upoznavanje formata MARC21 i glavnih obilježja normativne baze NSK.⁸

Prvi je korak upoznavanje sa sadržajima priručnika, uputa i smjernica za izradu normativnih zapisa. Nakon toga slijedi usvajanje pretraživanja pristupnica za imena u *normativnoj bazi NSK*.

Polaznici savladavaju proces validacije normativnih zapisa u bibliografskoj bazi koji je najvažniji proces u povezivanju normativne baze s bibliografskim bazama, odnosno proces okupljanja bibliografskih jedinica oko jednog imena. Pojavnost pogrešaka u bazi koje su vezane uz normativne zapise, važna su povratna informacija svim polaznicima kako bi na praktičnim primjerima uvidjeli najčešće pogreške koje se pojavljuju prilikom odabira i izrade usvojenih pristupnica. Na kraju edukacije knjižničari prolaze postupak slanja *obrasca za normativu* kroz koji šalju zahtjev za izradom, izmjenom ili brisanjem postojećeg normativnog zapisa.

⁴ Integrirani knjižnični sustav. URL: <https://iks.nsk.hr/nsk-normativni-zapis-prema-vrsti-odrednica-srpanj-2023/> (4. 10. 2023.)

⁵ Knjižnični informacijski sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

URL: <http://buki.nsk.hr/konferencija-korisnika/> (4. 10. 2023.)

⁶ Knjižnični informacijski sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

URL: <http://buki.nsk.hr/baza-znanja/> (4. 10. 2023.)

⁷ Marin, A., Pigac, S. Ključni knjižničari u modulu Katalogizacije. // Knjižnični podaci: interoperabilnost, povezivanje i razmjena, Zagreb, 28. - 29. studeni 2017. : knjiga sažetaka / [urednica Dijana Machala]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2017. URL: http://buki.nsk.hr/wp-content/uploads/2017/12/Marin_Pigac_Klju%C4%8Dni%knji%C5%BEni%C4%8Dar_Aleph_.pdf (2. 10. 2023.)

⁸ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: <https://katalog.nsk.hr/normativa> (6. 10. 2023.)

Suradnja u koracima

Knjižničari najprije moraju pretražiti normativnu bazu NSK i ako postoji normativni zapis koji im je potreban, validacijom potvrđuju ime i time je završen proces povezivanja normativne i bibliografske baze. Ako oblik imena koji trebaju ne postoji, onda šalju potrebni *obrazac za normativu*. Katalogizator iz publikacije koju katalogizira preuzima sve dostupne podatke o autoru te ih upisuje u predviđeni obrazac za novi zahtjev ili u obrazac za izmjenu/dopunu ili brisanje zapisa. Izvor za zahtjev brisanja zapisa je normativna baza imena NSK.

Slika 1. Primjeri vrste predložaka

Slika 2. Primjer predloška za osobno ime

Odrednica	-----
Prezime, Ime:	Frank, Helen T.
Uputnica	-----
Prezime, Ime:	Frank, Helen T.
Unakrsna uputnica	-----
Prezime, Ime:	
Izvori podataka	-----
Izvor podataka (prema ISBN-u) / ili Web adresa (URL) : Cultural encounters in translated children's literature, Images of Australia in french translation / Helen T. Frank. Manchester, 2007.	
Podaci o autoru: provodi poslijedoktorsko istraživanje na Odsjeku francuskih studija School of Languages and Linguistics na University of Melbourne. Njezin trajni interes čine francuska i australska kulturna povijest, prevodenje književnosti i dječja knjiga.	
Napomena katalogizatora :	
Kontrolni broj bibliografskog zapisa :597058	

Slika 3. Primjer poslanoga predloška

Oznaka zapisa	<u>LDR</u>	00000nz^^a22^^^^^n^^4500
Kontrolni broj	<u>001</u>	000648444
Id. kontr.br.	<u>003</u>	HR-ZANSK
Datum i vrijeme	<u>005</u>	20150504135135.0
Fiksni podaci	<u>008</u>	150504nd^azznaabn^^^^^^^^ ^a^aaa^^^^^
Kontr. br. sust	<u>035</u>	(HR-Zanski)000648444
Izvor katalog.	<u>040</u>	HR-ZANSK b hrv c HR-ZANSK e ppiak f nskps
Osobno ime	<u>100</u> 1	Frank, Helen T.
Izvor podataka	<u>670</u>	a Cultural encounters in translated children's literature, Images of Australia in french translation / Helen T. Frank. Manchester, 2007. - ZAG
Izvor podataka	<u>670</u>	a Library of Congress [citirano: 4. 5. 2015.]
Bilog. ili pov.	<u>678</u> 0	b Frank, Helen T. u http://authorities.loc.gov/ a Australiska spisateljica, prevoditeljica, kulturna povjesničarka.

Slika 4. Primjer izrađenog zapisa za osobno ime

Literatura

- Čaušević, Bisera. Iskustva Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu na izradbi datoteke preglednih kataložnih jedinica i uputnica. // Zbornik radova / Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji, Zagreb, 15. i 16. svibnja 1996. ; urednica Dorica Blažević. Zagreb, 1996. Str. 131-145.
- Integrirani knjižnični sustav.
URL: <https://iks.nsk.hr/nsk-normativni-zapisи-prema-vrsti-odrednica-srpanj-2023/> (4. 10. 2023.)
- Knjižnični informacijski sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
URL: <http://buki.nsk.hr/baza-znanja/> (4. 10. 2023.)
- Knjižnični informacijski sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.
URL: <http://buki.nsk.hr/konferencija-korisnika/> (4. 10. 2023.)
- Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća / izbor iz dokumenata i hrvatski prijevod Ana Barbarić, (2003.). URL: <https://www.nsk.hr/cuk/dokumenti/SLA%20kompetencije.pdf> (3. 10. 2023.)
- Machala, D. Analiza korištenja i prihvatanja integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te visokoškolskih i znanstvenih knjižnica Republike Hrvatske. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018), str. 435-467. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/303902> (29. 9. 2023.)
- Marin, A., Pigac, S. Ključni knjižničari u modulu Katalogizacije. // Knjižnični podaci: interoperabilnost, povezivanje i razmjena, Zagreb, 28. - 29. studeni 2017. : knjiga sažetaka / [urednica Dijana Machala]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2017.
URL: http://buki.nsk.hr/wp-content/uploads/2017/12/Marin_Pigac_Klju%C4%8Dni-knji%C5%BEEni%C4%8Dar_Aleph_.pdf (2. 10. 2023.)
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: <https://katalog.nsk.hr/normativa> (6. 10. 2023.)

Hrvatska mreža školskih knjižničara – aktivnosti kao potpora stručnom usavršavanju školskih knjižničara

Croatian Network of School Librarians – Activities as support for the professional development of school librarians

Primljen: 9. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Josip Strija, prof. i viši knjižničar

Hrvatska mreža školskih knjižničara / Gimnazija Petra Preradovića Virovitica
josip.strija@skole.hr

Sažetak

Hrvatska mreža školskih knjižničara (HMŠK) predstavlja ključnu potporu stručnom usavršavanju školskih knjižničara. Osnovana 2009. godine, za cilj ima unapređenje školskog knjižničarstva kroz mrežnu suradnju i podršku. Njezina je misija pružiti podršku školskim knjižničarima putem računalne mreže kako bi poboljšali svoje usluge i zadovoljili korisnike. Posebno značajna edukacijska funkcija, koja je postala izraženija tijekom pandemije COVID-19 je, a obuhvaća edukacije u obliku mrežnih seminara, mrežnih tečajeva i mrežnih edukativnih projekata. Za svoje edukacijske programe, Hrvatska mreža školskih knjižničara je dobila oznaku SKOCKANO kao dokaz visokih standarda kvalitete u području neformalnog obrazovanja. Ova oznaka potvrđuje predanost HMŠK-a unapređenju obrazovnih programa i pozitivnom utjecaju na školsko knjižničarsku zajednicu.

Ključne riječi: edukacija, HMŠK, mrežni seminari, SKOCKANO, stručno usavršavanje

Summary

The Croatian School Librarians Network (HMŠK) represents a key support for the professional development of school librarians. Founded in 2009, its goal is to enhance school librarianship through network collaboration and support. Its mission is to provide assistance to school librarians through an online platform to improve their services and meet user needs. The educational function, particularly significant, has become more pronounced during the COVID-19 pandemic, encompassing education in the form of webinars, online courses, and network educational projects. For its educational programs, the Croatian School Librarians Network has earned the "SKOCKANO" label as evidence of high-quality standards in the field of non-formal education. This label confirms HMŠK's dedication to improving educational programs and making a positive impact on the school librarian community.

Keywords: education, HMŠK, webinars, SKOCKANO, professional development

Hrvatska mreža školskih knjižničara – mrežna suradnja kao primarni cilj

Skupina entuzijasta, predvođena kolegicom Ivanom Vladilo, dugogodišnjom predsjednicom udruge, osnovala je Hrvatsku mrežu školskih knjižničara 23. travnja 2009. godine, potaknuta praktičnim razlozima i željom za poboljšanjem mrežnih aktivnosti i podrške. Sam rad započeo je mnogo godina ranije, 8. travnja 2001., kada je Ivana Vladilo pokrenula diskusiju grupu „knjižničar“, prvu takve vrste koju je strukovna javnost primijetila. Iz te su grupe proizašli prvi timski mrežni projekti, a formirala se ekipa poznata kao NETgrupa.

Ciljevi HMŠK-a do danas su ostali nepromijenjeni, a glavna je misija pružati podršku školskim knjižničarima u pokretanju i provedbi projekata putem računalne mreže. Primarni rad HMŠK-a može se sagledati kroz niz aktivnih projekata, s naglaskom na mrežnu suradnju - Repozitorij radova UDK02, projekte Čitamo mi u obitelji svi, Tulum s(l)ova, Mreža čitanja, Daj šapi glas, Lektira na mreži, 100 riječi i Mrežin čitateljski izazov. Svi navedeni projekti dobili su pozitivno mišljenje i podršku Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) i Ministarstva znanosti i obrazovanja (MZO).¹

Mrežina edukacijska funkcija – od mrežnih seminara do mrežnih edukacija i tečajeva

Edukacijska funkcija udruge je do početka COVID-19 pandemije bila pomalo zanemarena – održano je nekoliko mrežnih seminara s naglaskom na prezentaciji odraženih aktivnosti od kojih se prvi pod nazivom „Na kavi s Draženkom, doživljaji iz Dohe iz prve ruke“ održao davne 2012. godine, a s ciljem prezentacije Svjetskog kongresa školskih knjižničara u Dohi. Početkom pandemije, tijekom i nakon nje, razvio se i edukacijski plan rada HMŠK-a, obilježen prije svega mrežnim seminarima.

Edukacije u obliku mrežnih seminara koje provodi Hrvatska mreža školskih knjižničara postavljaju različite ciljeve ovisno o temi i ciljnoj publici. Do sada je održano njih trinaest i to različitih tema od kojih možemo izdvojiti nekoliko: Volonterstvo – put k afirmaciji i promicanju ljudskih prava, Medijska pedagogija i knjižnica, Digitalni potpis – sadašnja budućnost, Informacijske kompetencije za učenice i učenike – oblikovanje i planiranje knjižničnih ponuda, Neverending story ili kako složiti mrežnu priču korištenjem besplatnih alata, i sl. Ovakav oblik edukacija pruža podršku knjižničarima u rješavanju specifičnih izazova s kojima se suočavaju u svojem radu, a u situacijama kada se uvode nove tehnologije, metode ili promjene u školskim knjižnicama, mrežni seminari pružaju podršku i obuku kako bi se knjižničari lakše nosili s promjenama.

Hrvatska mreža školskih knjižničara 2023. godine treći se puta po redu priključila Agenciji za električne medije, Uredu UNICEF-a za Hrvatsku te brojnim drugim partnerima organiziravši Dane medijske pismenosti² od 3. do 28. travnja 2023. godine. Kao i dosadašnja dva skupa, Dani su bili posebno značajni jer su okupili školske knjižničare kako bi zajednički razmijenili primjere dobre prakse, prikaze alata te teorijska predavanja vezana uz medijsku pismenost.

HMŠK organizira edukacije i u projektima koje provodi. Godine 2020. pokreće se novi projekt pod nazivom „Lektira na mreži“ koji je početkom školske godine 2020./2021. uspješno počeo s provedbom u 37 srednjih škola Republike Hrvatske. Projekt je kroz svoju prvu godinu provođenja potvrdio nekoliko glavnih ideja³, a u projektu je održano sedam mrežnih seminara, ukupnog trajanja od 14 sati, a pratila su ih 562 sudionika, nevezano jesu li ili ne sudionici projekta „Lektira na mreži“.

¹ O Hrvatskoj mreži školskih knjižničara i projektima koje provodi vidjeti više: Štimec-Sajko, I. Predstavljanje aktivnosti, projekata i rada udruge Hrvatske mreže školskih knjižničara // XXX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske : Tradicija i suvremenost u radu školskih knjižničara: zbornik radova: Baška, 18.-21. travnja 2018. / urednice Goranka Braim Vlahović i Adela Granić. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2018. Str. 323-331.

² III. Dani medijske pismenosti s Hrvatskom mrežom školskih knjižničara URL: <https://sites.google.com/knjiznicari.hr/knjiznicari/projekti-i-aktivnosti/dmp?authuser=0> (29. 9. 2023.).

³ Više o ciljevima i glavnoj ideji projekta vidjeti u: Strija, J. Lektira na mreži - novi projekt Hrvatske mreže školskih knjižničara // Svezak : časopis Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 23 (2021.), str. 65–66. URL: <https://library.foi.hr/dbook/cas.php?B=1&item=S02110&godina=2021&broj=00023&page=65> (3. 10. 2023.).

Mrežni seminari nisu jedini oblik stručnoga usavršavanja koji provodi HMŠK. E-tečaj o društvenim mrežama (Razvijamo digitalne vještine s HMŠK-om: U društvu društvenih mreža) pokušava pružiti temeljito razumijevanje društvenih mreža, njihovog utjecaja i načina na koje se mogu koristiti u osobne ili poslovne svrhe.

„Equip“ – program edukacija za profesionalni i osobni razvoj, osmišljen je, izrađen i prilagođen za odgojno-obrazovne djelatnike, temelji se na knjigama i radnim materijalima Johna C. Maxwell-a te programu edukacije „Train the Trainers Equip Leadership Training Program“. Hrvatska mreža školskih knjižničara implementira dva programa, Equip A1 i Equip A2, kao dijelove programa edukacija za profesionalni i osobni razvoj od 2020. godine. Do sada je nekoliko stotina sudionika uspješno završilo ove programe u e-kolegiju na Loomenu čime je edukacija postala pristupačna širokom broju sudionika.

Nova edukacija „Dekodirajmo podatke: ovladajmo svojim digitalnim životom“, pokrenuta u školskoj godini 2023./2024., označava korak naprijed u osnaživanju pojedinaca kada je u pitanju njihova digitalna privatnost i sigurnost. Ova edukacija bavi se sveprisutnom temom podataka i privatnosti, pružajući sudionicima alate i znanje potrebno za bolje razumijevanje i kontroliranje njihovih digitalnih otisaka.

Kroz radionice i dostupne materijale, sudionicima se predstavljaju konkretnе tehnike i savjeti koje mogu primijeniti u svakodnevnom životu kako bi bolje zaštitili svoje osobne informacije. Osim toga, naglasak je stavljen na podučavanje sudionika kako da prenesu stečeno znanje i vještine drugim kolegicama i kolegama, čime se stvara lanac znanja i podrške.

SKOCKANO kao potvrda kvalitete

Hrvatska mreža školskih knjižničara od 1. lipnja 2023. godine ponosno nosi oznaku SKOCKANO⁴ organizacije (standard kvalitete organizacija civilnog društva konstruktivno angažiranih u neformalnom obrazovanju), ističući svoju posvećenost visokim standardima i kriterijima u području neformalnog obrazovanja. Kao SKOCKANO organizacija, HMŠK naglašava svoju predanost vrijednostima i načelima neformalnog obrazovanja. Ova oznaka kvalitete potiče organizaciju da bude još bolja u pružanju različitih oblika edukacije i doprinosi razvoju kompetencija učenika te pozitivnom utjecaju na lokalne zajednice te predstavlja značajno postignuće za HMŠK i potvrđuje organizaciju kao lidera u području neformalnog obrazovanja. Oznaka SKOCKANO organizacije dodatno će motivirati HMŠK da nastavi pružati vrhunske obrazovne programe i doprinijeti razvoju kompetencija školskih knjižničara.

---

⁴ SKOCKANO. URL: <https://skockano.goo.hr/> (3. 10. 2023.).

Literatura

1. Dekodirajmo podatke. URL: <https://sites.google.com/knjiznicari.hr/knjiznicari/projekti-i-aktivnosti/dekodirajmo-podatke> (29. 9. 2023.)
2. Equip – program edukacija za profesionalni i osobni razvoj.
URL: <https://sites.google.com/knjiznicari.hr/equip> (29. 9. 2023.)
3. III. Dani medijske pismenosti s Hrvatskom mrežom školskih knjižničara. URL: <https://sites.google.com/knjiznicari.hr/knjiznicari/projekti-i-aktivnosti/dmp> (29. 9. 2023.)
4. SKOCKANO. URL: <https://skockano.goo.hr/> (3. 10. 2023.)
5. Strija, J. Lektira na mreži – novi projekt Hrvatske mreže školskih knjižničara // Svezak : časopis Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja, 23 (2021.), str. 65–66. URL: <https://library.foi.hr/dbook/cas.php?B=1&item=S02110&godina=2021&broj=00023&page=65> (3. 10. 2023.)
6. Štimec-Sajko, I. Predstavljanje aktivnosti, projekata i rada udruge Hrvatske mreže školskih knjižničara // XXX. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske : Tradicija i suvremenost u radu školskih knjižničara: zbornik radova: Baška, 18.-21. travnja 2018. / urednice Goranka Braim Vlahović i Adela Granić. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2018., str. 323-331. URL: <https://library.foi.hr/dbook/index.php?B=1&item=X02196&page=00323> (3. 10. 2023.)

Usavršavanje kompetencija cjeloživotnim učenjem

Improving competences through lifelong learning

Primljeno: 10. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Ivana Palčić Borić, knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba

ivana.palcic.boric@kgz.hr

Sažetak

Obrazovanje i zapošljavanje teme su rasprave u svakom gospodarstvu u svim fazama razvoja. Dotiču cjelokupno stanovništvo, bez obzira radi li se o ljudima koji tek dolaze na tržište rada, ili o onima koje je zatekla reorganizacija poslovanja i razvoj tehnologije, stoga ne čudi da se sve veća pozornost posvećuje profesionalnom razvoju – kronološki, od redovitog do različitih oblika obrazovanja s ciljem profesionalnog napredovanja pojedinca, a time se povećava i kvaliteta njegova života. Cjeloživotno obrazovanje postaje ključni čimbenik u tom procesu. U različitim kulturama i društvima različito se poima, no uvijek se vodi načelom vertikalnog povezivanja odgoja i obrazovanja svih dobnih skupina, s ciljem poboljšanja kvalitete ljudskih resursa i prosperiteta društva. U Knjižnici Ivana Gorana Kovačića (Knjižnice grada Zagreba) njeguje se ideja o radnom kolektivu kao živom organizmu u kojem se isprepliću ljudi različitih karaktera i interesa, stoga se važnost pridaje jednakovrlinama, vrijednostima, kompetencijama i obrazovanju, kao i slabostima djelatnika u knjižnici. Imajući u vidu definiciju knjižnice kao mjesta susreta, učenja, razmjenjivanja znanja i iskustava, odnosno mjesta koje podupire obrazovni i odgojni proces u svakom smislu, knjižničari moraju biti ukorak sa zahtjevima suvremenog društva. Knjižnica za lokalnu zajednicu i korisnike podrazumijeva mjesto koje konkretnim znanjima podupire obrazovanje, mjesto koje nudi dobro osmišljene programe poticanja čitanja i kreativnog izražavanja, stoga je od iznimne važnosti motivirati i ulagati u cjeloživotno učenje i napredovanje pojedinaca u smjeru njegovih kompetencija i interesa. Članak donosi prikaz primjera dobre prakse, usavršavanje kompetencija i vještina s obzirom na interes pojedinca i potrebe kolektiva.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, knjižnica, kompetencije knjižničara, obrazovanje, profesionalni razvoj

Summary

Education and employment are topics of discussion in every economy at all stages of development. They affect the entire population, regardless of whether it is people who are just entering the labor market, or those who have been affected by the business reorganization and the development of technology. Therefore, it is not surprising that increasing attention is being paid to professional development, chronologically from primary education to various forms of further education, with the aim of professional advancement of the individual, and thus also improving the quality of his or her life. Lifelong education has become a key factor in this process. It is understood differently in different cultures and societies, but it is always guided by the principle of vertical linking of education of all age groups, with the aim of improving the quality of human resources and the prosperity of society. In the Ivan Goran Kovačić Library (Zagreb City Libraries) we value the idea of the collective as a living organism, in which people of different characters and interests intertwine. Therefore, importance is given equally to the virtues, values, competences and education, but also to the weaknesses of the library staff. Bearing in mind the definition of the library as a place of meeting, learning, exchange of knowledge and experiences, i.e. a place that supports the educational process in its every aspect, librarians must keep up with the demands of modern society. For the local community and users, the library is a place that supports education with concrete knowledge, a place that offers well-designed programs to encourage reading and creative expression. Therefore, it is extremely important to motivate and invest in lifelong learning and development

of individuals in the direction of their competencies and interests. The article describes examples of good practice, improvement of competences and skills with regard to the interests of the individual and the needs of the collective.

Keywords: education, librarian competencies, library, lifelong learning, professional development

O cjeloživotnom obrazovanju

Cjeloživotno obrazovanje je kontinuirana aktivnost učenja u cilju stjecanja novih i nadopune starih znanja i sposobnosti usmjerenih osobnom, društvenom i poslovnom napretku. Učenje i profesionalno usmjeravanje mnogi povezuju s programima formalnog i neformalnog obrazovanja, no znanja usvojena inicijalnim obrazovanjem plastično se mijenjaju tijekom života pod utjecajem radnog iskustva, potreba i zahtjeva društva. No inicijalno obrazovanje samo je grafička matrica koja blijedi brojem otisaka pod utjecajem prakse i radnog iskustva.

U središtu cjeloživotnog stručnog oblikovanja i obrazovanja je svakako motivacija i kompetentnost pojedinca. Usavršavanje pojedinih stručnih i osobnih kompetencija je proces koji zahtijeva sinergiju programa obrazovanja, radne okoline i motivaciju pojedinca za preuzimanje aktivne uloge u planiranju svoje profesionalne karijere.

Govoreći o cjeloživotnom učenju i obrazovanju knjižničara, važno je istaknuti multiinstitucionalnu suradnju Nacionalne sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Odsjeka za informacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Knjižnica grada Zagreba i Hrvatskog knjižničarskog društva koji su ostvarili nacionalni program trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara. Program se provodi u okviru Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj. S ciljem sustavnog planiranja, organiziranja i evaluacije programa trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara, kreiraju se godišnji programi izobrazbe osiguravajući primjereni sadržaj knjižničnim djelatnicima iz svih vrsta knjižnica.

Kompetencije i motivacija pojedinca

Pojam *kompetencija* podrazumijeva znanja i vještine, te sposobnost mobiliziranja istih u trenutku odgovora na kompleksne zahtjeve. Čimbenici poput karakternih osobina, samoevaluacija, želja za napretkom u profesionalnom smislu, jednako kao i brzi tehnološkog napredak, gospodarske i socijalne promjene, demografsko kretanje stanovništva od pojedinca traže fleksibilnost i prilagodbu, zbog čega sustav odgoja i obrazovanja stanovništva mora biti fleksibilan u smislu ponude i prilagodbe individualnim potrebama pojedinca.

Prema definiciji knjižničar je stručnjak koji radi u knjižnicama i istraživačkim institucijama na prikupljanju, pohrani, čuvanju, obradi i korištenju informacija i građe na kojima je ona zabilježena.

„Zvanje se stječe školovanjem na dodiplomskoj ili poslijediplomskoj razini, u nekim državama i posebnim specijalističkim tečajevima. Bibliotekar se najčešće poslije specijalizira za rad u posebnim vrstama knjižnica s obzirom na korisnike i građu (narodna, dječja, školska, sveučilišna, znanstvena, specijalna, glazbena, knjižnice starih i rijetkih knjiga).“¹

¹ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://www.enciklopedija.hr/> (6. 10. 2023.)

Bez obzira na vrstu, knjižnica mora biti mjesto susreta, učenja, razmjenjivanja znanja i iskustava, odnosno mjesto koje podupire obrazovni i odgojni proces u svakom smislu.

Narodna knjižnica, s naglaskom na dječjem odjelu, izvor je različitih shvaćanja i stavova o ulozi i važnosti čitanja od najranije dobi. Period odrastanja kritično je razdoblje u životu za usvajanje novih znanja, koje djeci i, mladim ljudima treba omogućiti stjecanje različitih iskustava i istraživanja. Važnost čitanja djeci od najranije dobi pridonosi dobrobiti i poticanju djetetovog razvoja i ljubavi prema čitanju, ali obuhvaća i razvoj brojnih kompetencija tijekom aktivnosti čitanja (usvajanje novih znanja, razvoj kreativnosti, interpretiranje i kritičko promišljanje informacije, rješavanja problema, razumijevanje važnosti cjeloživotnog učenja i građanska odgovornost).

Uzimajući u obzir kompetentnosti stečene formalnim, neformalnim i informalnim obrazovanjem, te radno iskustvo, cjeloživotno usavršavanje može se usmjeriti u dramsku pedagogiju kao oblik prenošenja i potpomaganja usvajanja znanja i vještina dječjeg knjižničara.

Zašto dramski odgoj?

Dramska pedagogija i drama za odgoj, prema Govedić², učinkovit je oblik iskustvenoga, djelatnog učenja kroz igru i proigravanje uloga, koje za cilj ima poticajno i kreativno odgovoriti na složene društvene i kulturne procese i izazove s kojima su svakodnevno suočeni djeca i mлади, jednako kao i oni koji se bave njihovim poučavanjem i odgojem. Suvremeno društvo za cilj ima razviti zdrave, zadovoljne i odgovorne pojedince prilagođavajući i po potrebi mijenjajući pristupe i načine poučavanja i usmjeravanja prema stjecanju vještina.

U području programa cjeloživotnog obrazovanja u polju dramske pedagogije istaknule su se dvije opcije. Pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2016. godine pokrenut je poslijediplomski specijalistički studij Dramska pedagogija. Studij mogu upisati pristupnici koji su prethodno završili sveučilišne diplomske ili dodiplomske studije iz polja: obrazovnih znanosti, pedagogije, informacijskih i komunikacijskih znanosti, sociologije, psihologije, edukacijsko-rehabilitacijske znanosti. Osim studija Dramska pedagogija, mjesto i primjer dobre prakse za stjecanje novih znanja i vještina, jednako kao i za usavršavanje već postojećih, svakako je Hrvatski centar za dramski odgoj (HCDO).

HCDO je nevladina udruga koja za cilj ima promicati, predstavljati i istraživati dramski i kazališni odgoj kao sastavni dio humanističkog odgoja. Centar djeluje kroz: organiziranje radionica, seminara, savjetovanja, izdavačku djelatnost, prikupljanje obavijesti o dramskom i kazališnom odgoju, suradnju s odgojno-obrazovnim i umjetničkim ustanovama te srodnim profesionalnim udrugama u Hrvatskoj i inozemstvu, te dodjelu stručnih zvanja i dodjele godišnjih nagrada i priznanja pojedincima, skupinama, organizacijama i ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu za doprinose dramskom i kazališnom odgoju i pedagogiji.³

² Govedić, N. Zašto svakom razredu treba dramski pedagog ili drama kao polivalentna metoda učeničke ekspresivnosti, rješavanja konfliktova i građanske kulture u učionici // 3. Znanstveno-umjetnički simpozij s međunarodnim sudjelovanjem: Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja: Zbornik radova: Zagreb, 29. – 31. kolovoza 2019./ uredila doc. dr. sc. Martina Kolar Billege. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 9-19.

³ Hrvatski centar za dramski odgoj. URL: www.hcdo.hr (6. 10. 2023.)

Stručno usavršavanje u praksi

U veljači 2023. godine u organizaciji HCDO u Centru mladih Ribnjak u Zagrebu, održane su dvije radionice govorne kulture i umjetničkog govora, jedna posvećena recitiranju, druga pripovijedanju. Zadaća radionice bila je osvijestiti temeljne značajke, kao i probleme i pitanja vezana uz oba izvedbena oblika te sudionicima ponuditi uporišta i smjernice za daljnji praktičan rad. Radionica *Pripovijedanje – pričanje – prepričavanje* održana je pod stručnim vodstvom dr. sc. Vladimire Velički, prof. metodike hrvatskoga jezika pri Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i dr. sc. Vlade Krušića, dramskog pedagoga i redatelja. U uvodnom predavanju *O pripovijedanju*, obrađene su teme: pripovjedač, pripovijedanje kao zasebna vrsta umjetnosti, simbolika bajke, hrvatske bajke i predaje, naglašavajući vrijednost tradicije i zabrinjavajuću činjenicu nepoznavanja hrvatskih bajki.

Slika 1. Predavanje *O pripovijedanju*

Poslije predavanja održana je radionica *Kako pripovijedati?* koja se sastojala od vježbe pričanja i prepričavanja po slušanju tradicionalnih hrvatskih bajki. Upriličene su verbalna i neverbalna izvedba.

Slika 2. Vježba neverbalnog pripovijedanja

Slika 3. Vježba verbalnog pripovijedanja

Uslijedilo je predavanje pod nazivom *Pripovijedanje u odgojno-obrazovnom kontekstu* koje je obradilo teme jezično osviještene i jezično senzibilizirane nastave, te dobrobiti i svrhu pripovijedanja. Obrađena je i metodička vježba *Kako djecu učiti pripovijediti?*

Završna radionica *Rad na neknjiževnim tekstovima* postavila je pred polaznike zadatak pretvaranja udžbeničkog ili informativnog teksta u pripovjedni tekst. Radionica je završila scenskim nastupom i video snimanjem istog u svrhu zajedničke evaluacije, a sudionicima su po završetku dodijeljene potvrde o sudjelovanju i stručnom usavršavanju.

Zaključak

Radionica u organizaciji HCDO, ispunila je očekivanja i želju za usavršavanjem u području interesa. Bila je usmjerenica bogaćenju i upotpunjavanju vještina pretvaranja predloženog informativnog i faktografskog teksta u zanimljiv i lakše usvojiv sadržaj. Površnost prenošenja podatkovnog prometa koje se mehanički, bez razumijevanja memorira na kratko, točnije, na vrijeme koje je potrebno da se provjeri točnost upamćene faktografije, svakako ne pomaže izgradnju mreže znanja. Za posljedicu ima upravo suprotno, otuđenje učenika od gradiva i razvoj anksioznosti u odnosu učenik – znanje – edukator (učitelj, knjižničar). Osoba koja prenosi znanje – informaciju, mora biti vizionar i imati konstantnu otvorenost prema slušanju djece, pozivanju djece da postavljaju pitanja, dijele svoja razmišljanja i govore o svojim osjećajima i planovima. Djeca najbolje uče kad ne uzmičemo od realiteta, kad podliježemo refleksiji, kad postanemo tvorac sadržaja koji nudimo i stvorimo povjerenje u procesu prenošenja i usvajanja novih znanja.

Literatura

1. Čizmić, I. Plastičnost mozga i kritična razdoblja – implikacije za učenje stranoga jezika, (2018). Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Hrčak. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/292399> (6. 10. 2023.).
2. Govedić, N. Zašto svakom razredu treba dramski pedagog ili drama kao polivalentna metoda učeničke ekspresivnosti, rješavanja konflikta i građanske kulture u učionici // Kako dramsko izražavanje doprinosi kvaliteti poučavanja: Zbornik radova: Zagreb, 29. – 31. kolovoza 2019. / uredila doc. dr. sc. Martina Kolar Billege. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 9-19.
3. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: www.enciklopedija.hr (6. 10.2023.)
4. Hrvatski centar za dramski odgoj. URL: www.hcdo.hr (6. 10. 2023.)
5. Maštrović, T. et al. Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009.
6. Visinko, K. Čitanje: poučavanje i učenje. Zagreb: Školska knjiga 2014.

Cjeloživotno učenje – raznolikost metoda učenja i kreativnog izražavanja kroz filmsko stvaralaštvo

Lifelong learning – diversity of learning methods and creative expression through filmmaking

Primljen: 15. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

dr. sc. Anita Tufekčić, dipl. knjižničar, savjetnik

Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja
ariana200@gmail.com

Biljana Krnjadić, dipl. knjižničar, izvrstan savjetnik

Osnovna škola Siniše Glavaševića Vukovar
biljana.krnjajic@gmail.com

Sažetak

Uloga školskog knjižničara danas je složenija nego prije. Zahtijeva dobro poznavanje učenika i njihovih potreba i mogućnosti, visok stupanj suradnje s učiteljima i roditeljima, što doprinosi stvaranju kako konstruktivne, tako i kreativne atmosfere u školi. Kreativni učitelji/knjižničari svakodnevno istražuju nove sadržaje kako bi nastavu učinili motivirajućom i zanimljivom. U višegodišnjem iskustvu odgojno-obrazovnoga rada autorice su se susretale s različitim zahtjevima. U svim tim različitim sustavima, pristupima i gledištima jedna je konstanta ostala nepromijenjena – neiscrpna učenička kreativnost i stvaralačka energija koju je vođenim aktivnostima potrebno osloboditi i usmjeriti. Današnji digitalni alati proširili su prostor za njezino iskazivanje i, uz svrshodno vođenje različitim aktivnostima, danas mogu poslužiti kao izvrstan medij za poticanje stvaralaštva. Filmska pismenost danas je postala jedan od imperativa digitalnog doba, a filmski sadržaji djeci i odraslima postali su dostupniji više nego ikada do sada na različitim platformama i u različitim formatima. Od iznimne je važnosti na koji će se način ti filmski sadržaji birati i kritički promišljati, zato je nužno kontinuirano poučavati filmsku pismenost na različite načine. Tako bi škole, a u budućnosti i školske knjižnice morale biti primarno mjesto filmskog obrazovanja. Ljetna škola filma Gunja sjajan je primjer suradnje na interdisciplinarnom planu školske edukacije i bavljenja kritičkim razmišljanjem kroz bavljenje filmskim umjetnostima. To je škola prepoznatljivog filmskog rukopisa čiji se radovi uspješno prikazuju na filmskim festivalima i revijama u Hrvatskoj i inozemstvu.

Ključne riječi: normativna kontrola, integrirani

knjižnični sustav, cjeloživotno učenje, kooperativna katalogizacija, sveučilišne knjižnice

Summary

The role of the school librarian is more complex today than before. It requires a good knowledge of students and their needs and possibilities, a high degree of cooperation with teachers and parents, which contributes to the creation of both a constructive and creative atmosphere in the school. Creative teachers/librarians research new content every day to make classes motivating and interesting. In many years of experience in educational work, the authors have encountered different requirements. In all these different systems, approaches and points of view, one constant has remained unchanged - the inexhaustible student creativity and creative energy that needs to be released and directed through guided activities. Today's digital tools have expanded the space for its expression and, with the purposeful guidance of different activities, today can serve as an excellent medium for stimulating creativity. Film literacy has become one of the imperatives of the digital age today, and film content has become more accessible to children and adults than ever before on different platforms and in different formats. It is extremely important how these film content will be chosen and critically considered, that is why it is necessary to continuously teach film literacy in different ways. Thus, schools, and in the future also school libraries, would have to be the primary place of film education. Summer film School in Gunja is a great example of cooperation on the interdisciplinary level of school education and engaging in critical thinking through film arts. It is a school of recognizable film manuscripts whose works are successfully shown at film festivals in Croatia and foreign countries.

Keywords: media, school library, film literacy, digital tools, Summer film school in Gunja

Novo vrijeme, novi mediji

U sklopu projekta e-Škole na državnom skupu održale smo dvije radionice o medijskom i filmskom odgoju za sudionike i time dale doprinos u promociji digitalnog učenja i usavršavanja. Radionice su bile usmjerene na primjenu digitalne tehnologije, kako u neposrednom radu s učenicima tako i u ostalim poslovima odgojno-obrazovnih radnika. Kroz radionice je naglašena potreba za što boljim razumijevanjem onoga što omogućava film, kako bi bili svjesni prednosti i nedostataka. Također, istaknuta je važnost pojedinca koji kao dio sustava ne treba čekati gotovo rješenje već i sam biti kotačić i pokretač promjene. Naravno, uz važnost kreativnosti i kritičkog promišljanja. Govoriti danas o životu čovjeka, posebno djece i mladih, nije moguće bez dubljeg poimanja i naučnog interpretiranja uloge medija. Mediji ne samo da su prijenosnici kulturnih sadržaja već su svojevrsna kultura za sebe. Međutim, danas mediji nude sve više zabavne sadržaje ne vodeći pritom računa o njihovoj etičnosti. Sve je manje, strogo pedagoški gledano, odgojnih, a sve više sadržaja koji su na granici senzacionalizma ili indoktrinacije. Medijska i filmska pismenost nužna je za učitelje/knjižničare, a korisnici medija, u ovom slučaju učenici, da ne budu samo pasivni konzumenti medijskih informacija već aktivni i kritički sudionici tog procesa.

Možemo reći da su mediji „tehnička oprema“ koja omogućava ljudima komunikaciju i prijenos misli bez obzira na njihovu formu i njihov cilj. Naša djeca rastu u svijetu zasićenom medijskim porukama, u svijetu u kojem raznovrsni mediji ispunjavaju njihovo slobodno vrijeme utječući na formiranje kulturnih vrijednosti, formiranje stavova i na razvoj individualiteta. Mladi sve više postaju „robovima“ masovnih komunikacija, ovisnici o internetu (blogovima, videoigramu), a socijalna je potištjenost i izoliranost pojedinca sveprisutna. Zbog toga je potrebno djeci i mladima pružiti osnovna znanja i vještine kako bi znali odabrati medij analizirati i ocijeniti medijske poruke. Ukoliko želite raditi s učenicima na takav način, film je najbolja stvar.

Ljetna škola filma Gunja

Ovog je ljeta Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“ Gunja, u suradnji sa školskom knjižničarkom i Studijem kreativnih ideja Gunja provodila Ljetnu školu filma Gunja na kojoj su sudjelovali učenici iz cijele Hrvatske. Ljetna škola filma Gunja je projekt koji su 2009. godine pokrenuli studenti Akademije dramske umjetnosti i Fakulteta političkih znanosti te osnivači Studija kreativnih ideja Gunja (SKIG), a sve u želji da dodu u Gunju i jedan ljetni tjedan posvete prenošenju znanja mlađim generacijama kroz zabavne i poučne ljetne radionice. Ovo je jedinstveni događaj u Cvelferiji i zaista filmovi koji se prikazuju, kao i broj djece koja se prijave i sudjeluju, svjedoči o tome kako Gunja postaje malo središte filma. Svake se godine možemo pohvaliti s više od 50 polaznika iz cijele Hrvatske i susjednih zemalja.

Ove godine održano je sedam radionica:igrani film, dokumentarni film, (za)igrani film, radioigra, glazbena produkcija, press radionica i radionica analogne fotografije.

Svaki voditelj radionice imao je svojeg asistenta. Svi voditelji su volonteri, kao i učenici koji za vrijeme Ljetne škole filma pružaju smještaj i pomažu jedni drugima na radionicama kroz timski rad. Plod zajedničkog rada je projekcija radioničkih filmova i izložba crnobijelih fotografija.

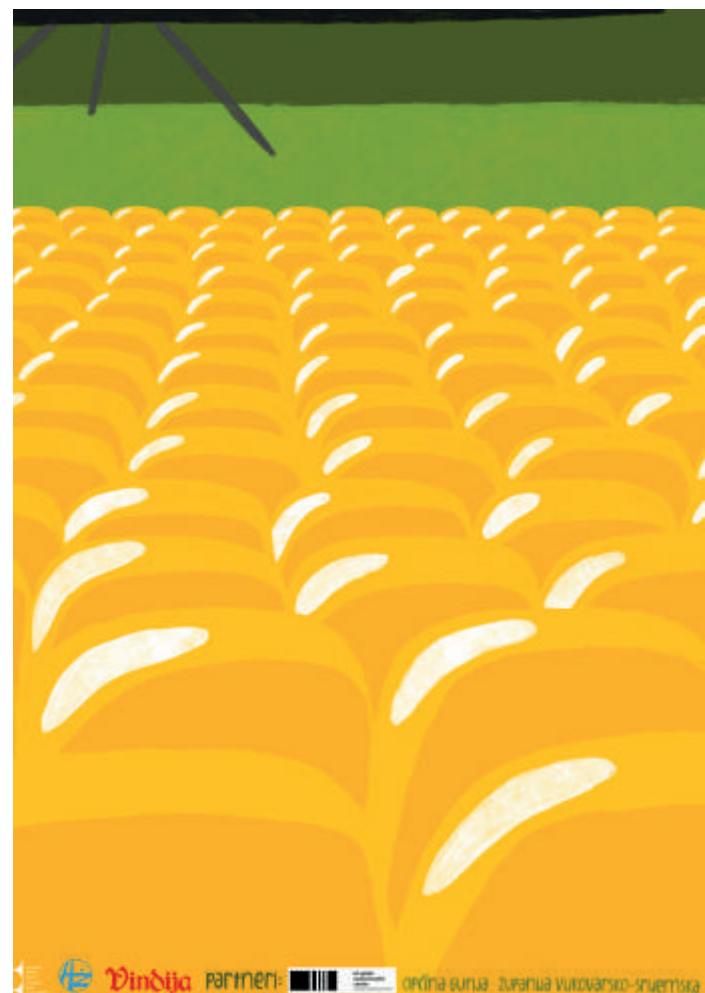

Slika 1. Zatvaranje Ljetne škole filma Gunja

Četrnaesto izdanje Ljetne škole filma Gunja održano je od 23. do 28. srpnja 2023. godine. U sklopu Ljetne škole filma, u atriju Osnovne škole „Antun i Stjepan Radić“ u Gunji održavala se i Filmska revija „Novo kino Osmijeh“ ili Ijetno kino. Program revije bio je sastavljen od filmova recentne domaće i regionalne produkcije. Pod gunjanskim zvjezdanim nebom bili su prikazani i filmovi: *Ljeto kada sam naučila letjeti* (redatelj Radivoje Andrić), *El Shatt* (redatelj Ivan Ramljak), *Cvrčak i mrvatica* (redatelj Luka Rukavina) te *Garbura* (redatelj Josip Žuvan). Uz četiri večeri dugometražnih filmova, posjetitelji su imali još priliku pogledati izložbu *GIF for FUSE* i odabrane kratkometražne eksperimentalne i hibridne filmove, a ulaz na sve filmske projekcije bio je besplatan. Prikaz plakata na slikama ispod.

Slika 2. Plakat Ljetne škole filma Gunja

Slika 3. Novo kino Osmijeh

Zaključak

Napraviti film znači timski rad. Svi moraju sudjelovati i dati sve od sebe da konačni proizvod uspije. Netko ima talent pred kamerom, netko se pak osjeća sigurnije u pozadini, netko ima želju baviti se zvukom, rasvjetom, kamerom, netko želi smisliti priču, opet netko drugi želi se baviti maskom, rekvizitima, ukratko – na filmskom setu za svakog ima posla.

Uspjeh Ljetne škole filma Gunja nije samo stvar stvaranja filma, organiziranje škole filma, ljetnog kina Osmijeh, već je i volonterski rad. Bez mnogih ljudi koji sudjeluju na različite načine, bilo to finansijski, na tehničkom polju ili kao moralna podrška, ova manifestacija ne bi se održala već 14 godina.

Osim prezentacije samih filmova, na ovoj školi polaznici naših radionica dobivaju i dodatnu mogućnost upoznavanja i usporedbe s onim što u ovoj vrsti stvaralaštva i kreativnog izražavanja rade njihovi vršnjaci diljem naše zemlje, ali i izvan nje. Važno je napomenuti da ovakve aktivnosti s jedne strane svakako pridonose i kreativnom procesu ideja za samu produkciju Ljetne škole filma Gunja, a s druge strane dodatno promoviraju naše malo selo.

PRESS radionica prikazala je svoje III. Kronike, koje prate zanimljive teme i događaje polaznika na Ljetnoj školi filma Gunja. Radionica (za)igranog filma premijerno je prikazala film *San ili java* u kojem su glumili učenici gunjanske osnovne škole. Radionica igranog filma snimila je izvrstan igrani film atmosfere pod naslovom *Nevrijeme*. Radioigra je priredila radiodramu pod naslovom *Dobar protiv sjeverca*. Radionica dokumentarnog filma snimila je odličan dokumentarni film pod naslovom *Ispaša* koji nam donosi priču o obitelji koja čuva ovce. Glazbena produkcija bila je najplodnija, jer su pripremali glazbenu podlogu za sve radionice, a predstavili su se s izvedbom *Struji struja*. Analogna fotografija priredila je izložbu crnobijelih fotografija, koja se mogla pogledati u hodniku škole na izložbenima okvirima, ali i na linku: bit.ly/analogna23.

Završnicu Ljetne škole filma gledalo je više od dvije stotine sudionika i polaznika iz Gunje i izvan nje. Na samom kraju, voditeljica programa zahvalila je svim polaznicima i voditeljima na uspješnom radu i održavanju još jedne Ljetne škole filma, ali i svim Gunjancima koji su ponudili svoje kuće i ugostili sudionike i djecu koja nisu iz Gunje. Voditelji su podijelili zahvalnice polaznicima, organizatorima i svim ostalim zaslužnim za održavanje 14. Ljetne škole filma, koja je uspješno završena unatoč nedostatku struje i interneta u cijeloj školi uslijed posljedice nevremena.

Literatura

1. Ljetna škola filma Gunja. URL: https://www.facebook.com/ljsfg/?locale=hr_HR (15. 10. 2023.)
2. Majdenić, V. Mediji, tekst kultura. Zagreb: Ljevak, 2019.
3. Sablić, M. Uvod u filmski jezik za osnovne i srednje škole. Zagreb: Agencija za elektroničke medije i Ured UNICEF-a za Hrvatsku, 2022.

Stručna edukacija za knjižničare velikogoričkog područja u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Professional education for librarians of the Velika Gorica area in Velika Gorica City Library

Primljeno: 18. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

Pamela Sever, knjižničarka

Gradska knjižnica Velika Gorica
ravnateljica@knjiznica-vg.hr

Ivana Grubačević, knjižničarka

Gradska knjižnica Velika Gorica
nabava@knjiznica-vg.hr

Sažetak

Gradska knjižnica Velika Gorica od 2013. godine organizira stručna predavanja i radionice kao vid neformalne edukacije koji je u svrhu stjecanja novih profesionalnih znanja i vještina te informiranja o novostima na polju knjižničarske struke namijenjen svim knjižničarima velikogoričkog područja. U radu će biti riječi o važnosti stalnog stručnog usavršavanja ne samo u smislu nadogradnje stručnih znanja, nego i stjecanja novih kompetencija koje omogućavaju uočavanje i prepoznavanje novih potreba korisnika kako bi bilo moguće osmislit i u svom radu primijeniti odgovarajuće nove usluge. Predavanja i radionice koje Gradska knjižnica Velika Gorica organizira za knjižničare također imaju za cilj povezivanje, razmjenu iskustava te osmišljavanje budućih oblika suradnje među knjižnicama s obzirom na to da dio korisnika koristi usluge školskih knjižnica pri ustanovama u kojima se obrazuju jednako kao i usluge narodne knjižnice. Kroz neformalne oblike druženja i uz vodstvo stručnih predavača, do sada je organiziran niz predavanja, radionica, okruglih stolova i drugih oblika druženja, uz izbor tema koje su se u trenutku organiziranja činile najaktualnijima, a znanja stečena kroz ove edukacije najprimjenjivijima u svakodnevnom stručnom radu i radu s korisnicima.

Ključne riječi: stručno usavršavanje, narodna knjižnica, školska knjižnica, suradnja, korisnici

Summary

Since 2013, the Velika Gorica City Library has been organizing professional lectures and workshops as a form of informal education aimed at all librarians in the Velika Gorica area for the purpose of acquiring new professional knowledge and skills and informing about new developments in the field of librarianship. This paper will discuss the importance of continuous professional education, not only in terms of upgrading professional knowledge, but also acquiring new competencies that enable identifying and recognizing new needs of users so that it is possible to design and apply appropriate new services in their work. Lectures and workshops organized by the Velika Gorica City Library for librarians also aim to connect, exchange experiences and devise future forms of cooperation between libraries, given that part of the users use the services of school libraries at the institutions where they are educated as well as the services of the public library. Through informal forms of socializing, with the guidance of professional lecturers, a series of lectures, workshops, round tables and other forms of socializing have been organized so far, with a selection of topics that seemed to be the most relevant at the time of organization, and the knowledge gained through these educations the most applicable in everyday professional work and work with users.

Keywords: professional development, city library, school library, cooperation, users

Uvod

Knjižničarstvo je struka koja više od drugih zahtijeva stalne i brze prilagodbe novim načinima poslovanja. U Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj navodi se kako „radi kontinuiranog praćenja razvoja knjižničarske struke te stjecanja novih znanja, kompetencija i vještina, knjižničarsko osoblje ima obvezu stalnoga stručnog usavršavanja – organiziranoga i individualnoga.“¹ U Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti u Članku 33. navodi se „potreba za stalnim stručnim usavršavanjem“, a u Članku 29. među sredstvima za rad koja je osnivač dužan osigurati navedeno je i „stalno stručno usavršavanje knjižničarskih djelatnika“.² Prije svega se to odnosi na rad s korisnicima kojima je potrebno neprestano izlaziti ususret novim znanjima i novim sposobnostima, u skladu s njihovim potrebama što se uslijed korištenja novih tehnologija i načina informiranja mijenjaju takoreći iz dana u dan. „Uska povezanost razvoja knjižnice i promjena u radnom stilu korisnika zahtijeva od odgovornih za knjižnične usluge da zauzmu novi stav“,³ a novonastale potrebe korisnika treba „uskladiti s istodobnim pomakom u radnoj okolini ljudi kojima knjižnica treba služiti.“⁴

Kako bismo na vrijeme uočili i prepoznali što korisnici trebaju i osmislili nove načine rada, od suštinske je važnosti za svakog knjižničara neprestano informiranje o novostima u struci te adekvatna edukacija i stjecanje novih znanja iz područja knjižničarstva, ali i na puno širem planu koji, osim što obuhvaća sve aspekte rada s postojećim i nekim novim korisnicima, podrazumijeva i edukaciju na području novih informacijskih tehnologija u službi tog rada te edukaciju za mnoga druga znanja iz različitih područja – psihologije, pedagogije, upravljanja, marketinga, timskog rada, rada na projektima i praktički svega što može pomoći u osmišljavanju novih oblika usluga za najrazličitije dobne i interesne skupine korisnika. „Nije samo dovoljno završiti fakultet, naći radno mjesto i 'prespavati' do mirovine“, jer „potreba za usavršavanjem, uz stalne promjene pogotovo u informacijskim tehnologijama, nikada ne prestaje.“⁵

U prirodi je knjižničarskog posla, odnosno onog njegovog dijela koji je javnosti najvidljiviji, da, na temelju stručne prosudbe temeljene na spoznajama iz struke, predviđi nove potrebe korisnika koje kao da se, kao uostalom i sve ostalo, mijenjaju sve brže i brže. Iako percepcija knjižnica u javnosti još uvijek ima uglavnom „klasične“ konotacije, knjižnice zaista možemo smatrati institucijama koje brzo odgovaraju na nove zahtjeve postavljene pred njih i to upravo zahvaljujući spremnosti knjižničara da se mijenjaju, da te promjene usvajaju i provode brzo, i da te promjene budu odgovor na potrebe zajednice postojećih i novih korisnika.

¹ Standard za Narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj NN 103/2021. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 10. 2023.)

² Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/2019. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (16. 10. 2023.)

³ Buckland, M. Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga. Lokve: Naklada Benja : Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2000. Str. 76.

⁴ Isto.

⁵ Janeković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Svaki dan naučiti nešto novo: kako planirati svoje obrazovanje? // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske: (Rijeka, 23. i 24. travanj 2001.) / urednica Maja Jokić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 17-27.

Stručna edukacija za knjižničare velikogoričkog područja

Gradska knjižnica Velika Gorica, sa svoje tri lokacije, jedina je narodna knjižnica u šestom po veličini gradu u Republici Hrvatskoj, knjižničnim uslugama pokriva područje od Zagreba do Siska te se obraća potencijalnom broju korisnika od 61 198 stanovnika,⁶ koliko prema zadnjem popisu stanovništva ima u gradu Velikoj Gorici i općinama Orle, Kravarsko i Pokupsko koje mu gravitiraju. Po veličini fonda najveća je knjižnica u Zagrebačkoj županiji. Radi brojnih programa koji se već provode i radi novih koji se neprestano osmišljavaju za korisnike knjižnice i građane Velike Gorice i okoline, svjesni smo važnosti edukacije o novim spoznajama na polju knjižničarstva i svim ostalim poljima jer „nema studija koji bi osigurao potrebno znanje za cijeli radni vijek”.⁷ Knjižničari djelatnici naše knjižnice redovito sudjeluju na stručnim skupovima na nacionalnoj i na lokalnim razinama, pohađaju radionice Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, provode istraživanja, pripremaju stručna izlaganja te pišu članke i prikaze o ostvarenim programima, projektima i suradnjama. Kako bismo dio novih znanja prenijeli i kolegama knjižničarima velikogoričkog područja zaposlenima u osnovnoškolskim i srednjoškolskim knjižnicama, od 2013. godine jednom godišnje organiziramo predavanja i radionice namijenjene zajedničkom stručnom usavršavanju na području knjižničarstva i drugim interesnim područjima uz vodstvo stručnih predavača.

Na području Velike Gorice i okoline te u općinama Orle, Kravarsko i Pokupsko djeluje 10 osnovnih i 4 srednje škole te jedno veleučilište i Umjetnička škola Franje pl. Lučića Velika Gorica. Sve osnovne škole imaju školske knjižnice u kojima su zaposleni stručni suradnici knjižničari, ali knjižnice i knjižničare nemaju sve područne škole. Srednjoškolski centar u Velikoj Gorici obuhvaća Gimnaziju Velika Gorica s dva gimnazijska programa, srednju Ekonomsku školu i 14 programa strukovnog usmjerenja u sklopu Srednje strukovne škole Velika Gorica, ima knjižnicu u kojoj zajednički prostor dijele tri zasebna fonda te imaju zaposlene stručne djelatnike. Srednja Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina također ima školsku knjižnicu. U sklopu Veleučilišta Velika Gorica djeluje knjižnica s jednim zaposlenim stručnim djelatnikom. Školsku knjižnicu ima i Umjetnička škola Franje pl. Lučića. U svim navedenim ustanovama ukupno je zaposleno 16 stručnih djelatnika knjižničara. U Gradskoj knjižnici Velika Gorica u tri lokacije zaposleno je ukupno 16 stručnih djelatnika. Ovoj zajednici namijenjen je navedeni program stručnog usavršavanja putem predavanja i radionica, a koji sasvim sigurno doprinosi ne samo boljoj informiranosti o novostima iz struke, nego i povezivanju na temelju zajedničkih interesa i dijeljenja iskustava iz prakse rada u pojedinim institucijama, kao i stvaranje temelja da iz te povezanosti proizađu novi zajednički projekti ili projekti primjenjivi u radu više institucija jer „učenje nije samo sjedenje na tečajevima, seminarima i kongresima, čitanje stručne literature, učenje je i razmjena informacija s kolegama, rješavanje svakog novog i neočekivanog problema.”⁸

Tijekom godina nastojali smo da teme predavanja ili radionica budu nove i relevantne u trenutku u kojem smo ih organizirali te informativne, korisne i primjenjive u našem svakodnevnom radu. Iz današnje perspektive neke su od tih tema već zastarjele, odnosno, spoznaje o kojima smo s interesom za novo slušali prije deset godina, danas su u potpunosti integrirane u poslovanje knjižnica. S organiziranjem edukacija započeli smo 2013. godine, uz Dan Gradske knjižnice Velika Gorica koji obilježavamo 8. ožujka, te se taj datum uvriježio kao stalan termin ovih edukacija.

⁶ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. URL: <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (16. 10. 2023.)

⁷ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj: od početaka do današnjih dana. Zagreb: Školska knjiga, 2015. Str. 301.

⁸ Janečković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Nav. dj. Str. 17-27.

U 2013. godini održan je okrugli stol i predstavljanje knjige „Između javnosti i privatnosti: knjižnice u doba e-knjige“ profesorica Aleksandre Horvat i Danijele Živković s Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, Katedre za bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tad smo po prvi put Dan knjižnice obilježili s kolegama te u ugodnoj raspravi razmijenili iskustva vezana uz izazove tada novog fenomena u našim knjižnicama – elektroničke knjige. Na predstavljanju knjige i kasnije raspravi su, uz autorice knjige, sudjelovali i knjižničari Gradske knjižnice Velika Gorica, knjižničari velikogoričkih osnovnih škola Jurja Habdelića, Nikole Hribara, Eugena Kumičića, Vukovine, Velike Mlake, Pokupskog, Šćitarjeva, Gimnazije Velika Gorica, Ekonomski škole, Srednje zrakoplovne škole Rudolfa Perešina te predstavnici Grada Velike Gorice – Upravnog odjela za društvene djelatnosti, školstvo i predškolski odgoj. Moderatorica okruglog stola bila je ravnateljica Gradske knjižnice Velika Gorica, Katja Matković Mikulčić.

Edukacija organizirana 2014. godine uključivala je predavanje i radionicu stručnog usavršavanja „O novom e-katalogu knjižnica u bibliotečnom sustavu ZaKi“ s temom novog elektroničkog kataloga razvijenog za potrebe svih knjižnica koje koriste taj knjižnični sustav, ali može poslužiti kao alat za pretraživanje i ostalim knjižnicama, odnosno knjižničarima, i pomoći im u njihovom stručnom radu i radu s korisnicima. Radionicu je vodila Rajka Gjurković-Govorčin, redaktorka mrežnog kataloga Knjižnica grada Zagreba.

Dr. sc. Miroslav Drljača, predsjednik Hrvatskog društva menadžera kvalitete, 2015. godine održao je predavanje „Sustav upravljanja kvalitetom u knjižnicama“.

U 2016. godini obilježena je 130. obljetnica Gradske knjižnice Velika Gorica te je u sklopu međunarodnog stručnog okupljanja organizirano predavanje o aktivnostima Knjižnice za kolege iz IFLA-ine sekcije za narodne knjižnice.

Slika 1. Posjet IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Kolege knjižničare ugostili smo i 2017. na predstavljanju monografije *Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici : 130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici* koju smo pripremali uz 130. obljetnicu knjižnice, 10. obljetnicu Dječjeg odjela i 30. obljetnicu Područne knjižnice Galženica. Monografija objedinjuje do sada poznate podatke o povijesti knjižničarstva u Turopolju, članke o aktivnostima pojedinih lokacija knjižnice u desetgodišnjem, odnosno tridesetogodišnjem periodu te planove za daljnji razvoj knjižnice i knjižničarstva u lokalnoj zajednici.

Slika 2. Radionica rješavanja konfliktnih situacija u susretima s korisnicima

U dotadašnjim predavanjima s ciljem stručnog usavršavanja bavili smo se temama koje se usko tiču naše knjižničarske struke, no 2018. odlučili smo se za radionicu rješavanja konfliktnih situacija u susretima s korisnicima. Umijeće dobre komunikacije jedna je od kompetencija svakog knjižničara, no to je kompetencija koju obično svladavamo sami, ili uz pomoć literature. Smatrali smo da bi radionica ovog tipa svima pomogla da nauče kako kvalitetnije komunicirati te kako na pozitivan način razriješiti sukobe do kojih neminovno dolazi u svakodnevnom radu s korisnicima, ali i u ostalim segmentima našeg poslovnog i privatnog života. Voditeljica radionice bila je Iva Bačurin, diplomirana socijalna radnica i djelatnica Centra za djecu, mlađe i obitelj Velika Gorica, s kojim naša knjižnica, kao i ostale knjižnice velikogoričkog područja, ostvaruje dugogodišnju suradnju.

Slika 3. Okrugli stol o pokretanju bibliobusne službe u Velikoj Gorici

U 2019. godini, nakon godina provedenih u senzibiliziranju osnivača Grada Velike Gorice i zagovaranju za pokretanje bibliobusne službe za područje Velike Gorice i okolnih općina, a zbog tadašnje natječaja za sredstva Europske unije i mogućnosti ostvarenja dugogodišnjih namjera na tom polju, organiziran je „Okrugli stol o pokretanju bibliobusne službe“ na kojem

su nam gosti bili Kristina Čunović, tadašnja dopredsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva, inicijatorica i koordinatorica prve nacionalne kampanje za poticanje čitanja naglas „Čitaj mi!“ i Željko Mavretić, knjižničar bibliobusne službe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ iz Karlovca. Kroz predavanje i prezentaciju prenijeli su nam iskustva svojeg djelovanja na području Karlovačke županije. Uoči i nakon okruglog stola, njihov bibliokombi bilo je moguće razgledati uživo ispred knjižnice. Cilj ovog okruglog stola bio je informirati kolege knjižničare, voditelje područnih škola i nadležne upravne odjele Grada Velike Gorice o tome što sve uključuje pokretanje bibliobusne službe te o tome što bi to značilo za stanovnike velikogoričkih naselja, općina i rubnih područja koja gravitiraju Velikoj Gorici. Okruglom stolu su uz knjižničare velikogoričkog područja prisustvovali i predstavnici nadležnih Upravnih odjela Grada Velike Gorice.

U 2020. godini održano je stručno predavanje „Upoznavanje s novim ZaKi modulom posudbe elektroničke knjige – ZaKi book“ uz gošću Janju Maras iz Matične i razvojne službe Knjižnica grada Zagreba. Svrha predavanja bila je informirati se o novoj usluzi i novom modulu posudbe za sve vrste korisnika, od korisnika Gradske knjižnice Velika Gorica do učenika osnovnih i srednjih škola.

Slika 4. Bibliokombi Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ iz Karlovca ispred Gradske knjižnice Velika Gorica

Niti u 2021. godini obilježenoj epidemijom koronavirusa nije izostalo stručno predavanje za knjižničare, no ovoga puta održano je u obliku *webinara* na temu „Čitateljske navike mlađih i programi za poticanje čitanja“ u skladu s programima 2020. godine koja je bila proglašena Godinom čitanja. Predavači su bili Marija Ott Franolić i Luka Ostojić, dvoje mlađih stručnjaka koji se aktivno i intenzivno bave promicanjem čitanja i širenjem čitalačke kulture. Snimka održanog *webinara* dostupna je na Youtube kanalu knjižnice na adresi <https://www.youtube.com/watch?v=OEv9wf-e5t8>, a do 15. 10. 2023. imala je 105 pregleda.

Slika 5. Snimka *webinara* „Čitateljske navike mlađih i programi za poticanje čitanja“ na Youtube kanalu Gradske knjižnice Velika Gorica

U 2022. godini organizirali smo stručno predavanje zamišljeno u obliku interaktivne radionice za manji broj uključenih te su mu prisustvovali samo knjižničari Gradske knjižnice Velika Gorica. Radionicu pod nazivom „Društvene mreže, promocija i marketing knjižnice u medijima“ vodio je kolega Petar Lukačić, viši knjižničar i voditelj Odjela za odrasle u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ u Koprivnici.

Zaključak

Stalno stručno usavršavanje na polju knjižničarstva je nužnost, kao i edukacija na polju dodatnih kompetencija koje izravno utječe na kvalitetu knjižničnih usluga za korisnike. Samo tako možemo biti učinkovitiji u svom stručnom radu, posebice u radu s korisnicima, i u mogućnosti smo pravovremeno prepoznati novonastale potrebe postojećih i potencijalnih korisnika. S obzirom na to da je dio korisnika velikogoričkog područja (učenici osnovnih i srednjih škola te studenti Veleučilišta Velika Gorica) okrenut i knjižnicama unutar ustanova u kojima se obrazuju, suradnja i razmjena iskustava s kolegama knjižničarima koji vode te knjižnice ključna je za povezivanje, stvaranje i „osnaživanje stručne zajednice“⁹ koja će, u konačnici, na temelju razmjene tih iskustava, znati i moći osmislati nove zajedničke projekte te znanja stečena u organiziranim programima edukacije primijeniti u svakodnevnom radu s korisnicima. Ponosni smo što kolegama knjižničarima velikogoričkog područja, koji možda nemaju toliko prilika za pohađanje stručnih skupova ili drugih oblika neformalne edukacije, možemo približiti nova znanja organiziranjem edukativnih programa na aktualne teme od zajedničkog interesa.

---

⁹ Varlejs, J. Quality control and assurance for continuing professional education. // Continuing professional education for the information society / ed. By Patricia Layzell Ward. Munchen : K.G.Saur, 2002. Str. 232-242; citirano u: Machala, D. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 13-33.

Literatura

1. Buckland, M. Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga. Lokve: Naklada Benja : Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2000.2.
2. Janečković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Svaki dan naučiti nešto novo: kako planirati svoje obrazovanje? // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske: (Rijeka, 23. i 24. travanj 2001.) / urednica Maja Jokić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 17-27.
3. Machala, D. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 13-33.
4. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. URL: <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (16. 10. 2023.)
5. Standard za Narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj NN 103/2021. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 10. 2023.)
6. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj: od početaka do današnjih dana. Zagreb: Školska knjiga, 2015.
7. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/2019. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (16. 10. 2023.)

Centar za razvoj karijera knjižničara Hrvatskog knjižničarskog društva

Croatian Library Association's Professional Development Centre for
Librarians

Primljen: 20. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

Iva Klak Mršić, viša knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba

iva.klak.mrsic@kgz.hr

Dorja Mučnjak, knjižničarska savjetnica

Nacionalna i sveučilišna knjižnica

dmucnjak@nsk.hr

Jasenka Pleško, viša knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba

jasenka.plesko@kgz.hr

Sažetak

Suvremeno tržište rada svakodnevno se mijenja kao posljedica razvoja tehnologije te zahtjeva nova znanja i vještine kao i kompetencije zaposlenika. U knjižnicama se prema Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti te Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci zapošljavaju knjižničarski tehničar, viši knjižničarski tehničar, knjižničarski suradnik, viši knjižničarski suradnik, knjižničar, čiji je set stručnih kvalifikacija zadan. Na tržištu rada se za pojedina radna mjesta traže (rukovoditeljske ili specijalističke pozicije) viša stručna zvanja (viši knjižničar i knjižničarski savjetnik). Promjene radnog okruženja i potrebe korisnika kao i razvoj tehnologije stvaraju potrebu za razvojem novih stručnih i generičkih kompetencija knjižničarskog osoblja.

Hrvatsko knjižničarsko društvo je, na prijedlog Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje, prijavilo na Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2021. godinu projekt Centar za razvoj karijera. Profesionalno usmjeravanje djelatnost je pružanja pomoći pojedincima pri odabiru njihovog zanimanja i razvoju karijere. U sklopu projekta planirane su aktivnosti i usluge profesionalnog informiranja za studente i knjižničare, te aktivnosti kojima bi se usmjerilo i osnažilo voditelje i ravnatelje knjižnica u vođenju timova. U organizacijskom kontekstu, razvoj karijere odnosi se na skup aktivnosti kojima je cilj pomoći zaposlenicima da osvijeste svoje profesionalne ciljeve i steknu kompetencije potrebne za njihovo ostvarenje. Tijekom 2021. godine održane su edukativne i promotivne aktivnosti.

Ključne riječi: knjižničari, profesionalni razvoj i napredovanje, upravljanje ljudskim potencijalima

Summary

Modern job market continually changes due to development in technology and requires new skills and competencies from employees. According to the Law on Library Activities and Libraries, and Ordinance on the Conditions and Procedures for the Obtainment of Professional Titles in the Library Profession, libraries may hire members of the regulated professions such as library technician, senior library technician, library assistant, senior library assistant, and librarian with predetermined set of qualifications. On the job market there is a demand for specific work employment positions (managerial or specialist positions) senior professional qualifications (senior librarian, library advisor). Changes in the working environment and user needs, as well as technology development create a need for new expert and generic competencies of library staff.

On the suggestion of the Commission for Education and Continuing Professional Development Croatian Library Association has answered the public Call for proposals of public needs in culture of the Republic of Croatia for the year 2021, proposing the project Professional Development Centre for Librarians. Professional guidance helps individuals choose their career and develop it. Project has planned activities and services of professional guidance for students and librarians, and activities created to guide and empower managers and directors of libraries in team guidance. Career development is organised in such a way that it refers to a number of activities that aim to help employees to become aware of their professional goals and acquire competencies necessary for their achievement. During 2021, a number of educational and promotional activities were carried out.

Keywords: librarians, professional development and advancement, managing human resources

Uvod

Komisija za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje, Hrvatskog knjižničarskog društva (HKD) djeluje od kraja šezdesetih godina 20. stoljeća kada ju je pokrenulo Hrvatsko bibliotekarsko društvo. Od tada do danas kontinuirano prati i predlaže pristupe školovanju i stalnom stručnom usavršavanju knjižničara. Osnovni su zadaci Komisije prepoznavanje potreba struke, osiguranje okruženja u kojem je moguće stručno usavršavanje te motiviranje knjižničara na stalno stručno usavršavanje.¹

U suvremenom svijetu novih komunikacijskih i informacijskih tehnologija potreba za stalnim usavršavanjem knjižničara raste, a sve je naglašenija potreba za edukacijama koje imaju za cilj pomoći knjižničaru u upravljanju vlastitom karijerom. Da bi knjižnice uspješnije poslovale, važno je osvijestiti studentima informacijskih znanosti i knjižničarima potrebu za profesionalnim usmjeravanjem te im pomoći u upravljanju njihovim karijerama. Na inicijativu Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje 2021. godine pokrenut je razvojni projekt Centar za razvoj karijera knjižničara. Svrha je projekta osnažiti organizacijski razvoj knjižnica kroz različite aktivnosti profesionalnog usmjeravanja knjižničara i studenata.

Centar za razvoj karijera knjižničara HKD-a

Cjeloživotno profesionalno usmjeravanje skup je različitih aktivnosti koje pojedincima omogućuju identificiranje vlastitih interesa, kompetencija i mogućnosti u različito doba života, kako bi donijeli odluke o obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju te upravljali vlastitom profesionalnom karijerom. Aktivnosti profesionalnog usmjeravanja pružaju stručnu pomoć pojedincu u njegovom profesionalnom razvoju uzimajući u obzir psihofizičke osobine, znanja i vještine pojedinca baš kao i karakteristike rada i mogućnosti zapošljavanja.²

Hrvatsko knjižničarsko društvo je, na prijedlog Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje prijavilo, projekt Centar za razvoj karijera knjižničara HKD-a na Poziv za predlaganje programajavnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2021. godinu.³ Tijekom izrade projektnog prijedloga članice Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje raspisale su željene aktivnosti u projektu prema ciljanim skupinama kojima su aktivnosti namijenjene: ravnateljima ili voditeljima knjižnica, knjižničarima i studentima. Planirano je da se program Centra provodi kroz promotivne, edukativne i savjetodavne aktivnosti, usuradnji sa stručnjacima koji se bave razvojem karijera i komunikacijskim stručnjacima, te s komisijama pri Hrvatskom knjižničarskom društvu. Edukativne i savjetodavne aktivnosti osmišljavane su s ciljem pomoći ravnateljima i voditeljima knjižnice pri usklađivanju organizacijskih ciljeva ustanove i zadovoljstva zaposlenika, te osvijestiti knjižničare o njihovim profesionalnim ciljevima i kako da to postignu. Promotivne aktivnosti u projektu primarno su bile namijenjene knjižničarskoj zajednici. Planiralo se izraditi i objaviti infografiku kao rezultat održane radionice, a razmatrala se i mogućnost da se uvede kotizacija za određenu ciljanu skupinu ravnatelje i voditelje knjižnica, dok bi za studente bilo besplatno. Unaprijed se znalo da će teme radionica, njihov broj i način provedbe ovisiti o epidemiološkim uvjetima s obzirom na pandemiju koronavirusa te financijskim mogućnostima, odnosno prihvaćanju troškovnika projekta. Od 1. rujna do 1. listopada 2020. godine bio je otvoren Poziv

¹ Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/27/uvod/ (6. 10. 2023.)

² Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016.-2020. URL: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-05/Strategija%20CPU%20i%20razvoja%20karijere%20u%20RH%202016.-2020..pdf> (6. 10. 2023.)

³ Ministarstvo kulture i medija. URL: <https://min-kulture.gov.hr/financiranje/archiva-2782/odobreni-programi/odobreni-programi-u-2021-godini/knjiznicna-djelatnost-razvojni-programi-i-projekti-pregled-sa-stanjem-20-1-2021/20453> (6. 10. 2023.)

Republike Hrvatske za 2021. godinu⁴, a prihvaćeni programi trebali su se realizirati od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine.

U siječnju 2021. godine odobren je projekt Centar za razvoj karijera knjižničara HKD-a kao razvojni program u programskom području knjižnična djelatnost. S promocijom projekta započelo se 29. rujna 2021. godine na ZKD forumu *Svetlo na kraju tunela – profesionalno usmjeravanje knjižničara* koji su organizirali Zagrebačko knjižničarsko društvo i Komisija za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje, kao i na 17. danima specijalnih i visokoškolskih knjižnica prezentacijom *Važnost profesionalnog usmjeravanja knjižničara: razvojni projekt Centar za razvoj karijera knjižničara*.

Plan je bio održati edukacijski ciklus od 7 dvodnevnih radionica za rukovoditelje i voditelje knjižnice, te niz radionica za knjižničare. S obzirom na odobreni troškovnik projekta održane su dvije radionice za ravnatelje i voditelje knjižnica. Radionica *Vođenje i upravljanje* održana je 25. i 26. studenoga 2021. od 9 do 15 sati u prostoru Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Sudionici radionice bili su članovi Hrvatskog knjižničarskog društva s područja grada Zagreba i Zagrebačke županije. Na radionici se govorilo o važnosti uloge rukovoditelja u suvremenim organizacijama, načinima rukovođenja, izgradnji autoriteta kroz niz kraćih predavanja, individualnih vježbi, vježbi u paru i u malim grupama, te su svi sudionici dobili radne materijale i potvrde o sudjelovanju. Voditeljica radionice je Jasna Belamarić, psihologinja koja je trenerica i konzultantica za razvoj ljudskih potencijala. Sljedeća dvodnevna radionica se zbog velikog interesa i omogućavanja sudjelovanja članovima HKD-a s područja Republike Hrvatske organizirala u mrežnom okruženju, 14. i 15. prosinca 2021. od 9 do 15 sati. Na radionicama je ukupno bilo 89 sudionika, od čega 21 sudionik na edukaciji u studenom 2021. godine, a 68 sudionika na radionici u prosincu 2021. godine.⁵

Upitnik kojim se ocjenjivala uspješnost radionice *Vođenje i upravljanje* imao je deset pitanja od kojih se šest odnosilo na sadržaj radionice, organizaciju i predavača, te jedno otvoreno pitanje i tri pitanja koja su se odnosila na samog ispitanika, stručnu spremu, knjižnicu u kojoj radi i dužinu radnog staža u knjižnici. Ispitanici su na pitanja mogli odgovoriti ocjenom od 1 do 5. Trinaest sudionika ispunilo je upitnik koji su na pitanja o sadržaju radionice, kvaliteti materijala, ocjeni predavača, organizaciji radionice i primjenjivosti sadržaja radionice na radnom mjestu dali najvišu ocjenu (5), a svi bi radioniku preporučili svojim kolegama. Prema evaluacijskom upitniku najviše ispitanika ima visoku stručnu spremu, radi u narodnoj knjižnici i ima radnog staža u knjižnici od 26 do 30 godina.

Nakon uspješne realizacije i zadovoljnih polaznika radionica program projekta Centar za razvoj karijera knjižničara HKD-a prijavljen je na Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske i za 2022. godinu, no nije prihvaćen. Daljnje provođenje projekta je stalo iako su članice Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje planirale aktivnosti namijenjene studentima i knjižničarima koje bi se mogle odraditi volonterski unutar knjižničarske zajednice.

---

⁴ Ministarstvo kulture i medija. URL: https://min-kulture.gov.hr/UserDocs/Images/dokumenti/Upute%20za%20prijava%202021/007_.upute_knj%C5%BEni%C4%8Dne%20djelatnosti_kor.pdf (6. 10. 2023.)

⁵ Hrvatsko knjižničarsko društvo. Izvještaj o radu Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje za 2021. godinu.

Zaključak

Profesionalno usmjeravanje ključna je dimenzija cjeloživotnog učenja. Izrazito je važno jer omogućuje pojedincima i organizacijama uvide u njihov rad i funkcioniranje kako bi mogli biti produktivni i zadovoljni, a ujedno se bolje prilagodili novonastalim okolnostima na tržištu rada. Velik interes za sudjelovanjem na radionici i odlične ocjene kojima su sudionici ocjenjivali radionice, pokazuju da postoji potreba za takvom vrstom edukacije, a time i za dugoročnom provedbom projekta Centar za razvoj karijera knjižničara HKD-a.

Literatura

1. Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/27/uvod/ (6. 10. 2023.)
2. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Izvještaj o radu Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje za 2021. godinu.
3. Ministarstvo kulture i medija. URL: <https://min-kulture.gov.hr/financiranje/arhiva-2782/odobreni-programi/odobreni-programi-u-2021-godini/knjiznicna-djelatnost-razvojni-programi-i-projekti-pregled-sa-stanjem-20-1-2021/20453> (6. 10. 2023.)
4. Ministarstvo kulture i medija. URL: https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Upute%20za%20prijava%202021/007_.upute_knji%C5%BEni%C4%8Dne%20djelatnosti_kor.pdf (6. 10. 2023.)
5. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci (2021). Narodne novine 107, 20. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1886.html (8. 11. 2023.)
6. Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj 2016.-2020. URL: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-05/Strategija%20CPU%20i%20razvoja%20karijere%20u%20RH%202016.-2020..pdf> (6. 10. 2023.)
7. Zakon o knjižnicama (2019). Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. Narodne novine 17, 356. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html. (8. 11. 2023.)

U potrazi za stručnim usavršavanjem knjižničara – primjer ZKD foruma

In Search of Continuing Professional Development of Librarians – example of ZLA forum

Primljen: 20. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

Iva Klak Mršić, viša knjižničarka

Knjižnice grada Zagreba

Iva.klak.mrsic@kgz.hr

Višnja Novosel

Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

vnovosel@ffzg.hr

Sažetak

Rad govori o stručnom usavršavanju knjižničara kao jednom od aspekata cjeloživotnog učenja na primjeru ZKD foruma. Svrha je stručnog usavršavanja poticati razvoj pojedinca, točnije njegovih vještina, znanja i umijeća kako bi se unaprijedilo poslovanje i osiguralo zadovoljne, a time i produktivnije radnike. Poticanje osobnog i profesionalnog razvoja pojedinca kroz stručno usavršavanje važno je i kao specijalizirana nadopuna inicijalnom, odnosno formalnom obrazovanju. ZKD forum istaknut je kao inovativan primjer stručnog usavršavanja knjižničara čiji je rad započeo 2019. godine. U radu je prikazan razvoj ideje Forum-a te je dan pregled ostvarenih susreta od 2019. do 2022. godine. Opisana su osnovna obilježja Forum-a – interdisciplinarnost, otvorenost, poticanje suradnje i obuhvaćanje različitih knjižnica. U radu se analiziraju različitost tema, broj uključenih sudionika te posjećenost Forum-a. Kroz pregled je moguće pratiti kako se forma Forum-a mijenjala i prilagođavala potrebama kako knjižničara kao ciljne skupine, tako i vanjskim utjecajima poput pandemije. Pregledom razvoja i sadašnjeg stanja, autorice donose zaključak da je Forum opravdao svoje pokretanje kao i dobivenu Nagradu Zaklade Ljerke Markić-Čučuković 2020. za inovativni program čija ideja je razvijanje različitih, a ne samo temeljnih knjižničarskih kompetencija.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, ZKD forum, knjižničarske kompetencije

Summary

Paper discusses continuing professional development of librarians as one of the aspects of lifelong learning on the example of Zagreb Library Association's forum. The purpose of professional development is to encourage development of professionals, their skills, knowledge and competencies in order to improve library activities and secure satisfied and more productive employees. Encouragement of personal and professional development is important as a specialized addition to one's basic, formal education. ZLA forum stands out as an innovative example of professional development of librarians that started in 2019. Paper describes the development of the idea of Forum, and it reviews meetings conducted from 2019 to 2022. It gives the basic description of Forum – interdisciplinarity, openness, encouraging cooperation and inclusion of different libraries. Paper analyses diversity of themes, number of included participants and audience attendance. This shows how the form of Forum has changed and adapted to the needs of the librarians as the target audience, as well as to the foreign influences such as the pandemic. Reviewing the development of Forum and its' current situation, authors of this paper conclude that launching the Forum was justified as well as receiving the award from Ljerka Markić-Čučuković Foundation in 2020, for the innovative programme whose idea is to develop different ideas, not just basic librarian competencies.

Keywords: lifelong learning, ZLA forum, librarian competencies

Uvod

Potreba čovjeka da uči i (samo)obrazuje se stara je koliko i naša civilizacija. Bez te potrebe ne bi postojale niti knjižnice kao ključna mjesta očuvanja i omogućavanja dostupnosti ukupnog svjetskog znanja. U današnje vrijeme prepoznaju se mogućnosti stalnog rada na sebi te se potiču razni oblici učenja i poučavanja nakon završenog formalnog, odnosno inicijalnog obrazovanja. Učenje kao takvo više nije strogo vezano uz formalne oblike obrazovanja te nužno stjecanje određene kvalifikacije po završetku nekog ciklusa, nego se ostavlja veća autonomnost pojedincu da sam osvijesti koja su mu znanja, umijeća i vještine potrebni. Koncept cjeloživotnog učenja u svojoj biti potiče pojedinca na samoobrazovanje tako što se na razini nacionalnih i nadnacionalnih obrazovnih politika omogućuje kreiranje inovativnih programa, ali i potiče pojedinca na planiranje i osmišljavanje osobnog puta obrazovanja. Knjižničari su odavno prepoznali potrebu razvoja znanja, vještina i razumijevanja svijeta oko sebe kako bi mogli uvoditi novine osobito u odnosu na razvoj informacijskih tehnologija nastojeći tako unaprijediti svoj rad i pružiti svojim korisnicima što je moguće bolju uslugu. Stalnom usavršavanju vlastitih znanja, umijeća i vještina u knjižničarskoj se zajednici posvećuje mnogo pažnje što se može primijetiti kroz brojne skupove, radionice i seminare. Ključnu ulogu u tome imaju strukovna društva, a posebno Centar za stalno stručno usavršavanje. Unatoč postojanju određenih mogućnosti za usavršavanje, Zagrebačko knjižničarsko društvo prepoznalo je potrebu za uvođenjem programa koji bi bio dovoljno fleksibilan i raznovrstan u smislu sadržaja kao i u mogućnosti jačanja partnerstva između različitih vrsta knjižnica. Imajući na umu koncept cjeloživotnog učenja čije bi ciljeve bilo nemoguće ostvariti bez knjižnica kao potpornja u svim oblicima formalnog, neformalnog i informalnog učenja tijekom cijelog ljudskog života, osmišljeni su temelji ZKD foruma. Ideja Foruma jest da u sklopu radnog mjeseca omogući neformalno i informalno učenje knjižničara pružajući im ujedno i platformu za snažnije međusobno povezivanje i razvijanje suradnje između raznovrsnih knjižničara. Sljedeće važno obilježje Foruma kao programa učenja na radnom mjestu jest interdisciplinarnost, odnosno ideja da se kroz susrete uključe i stručnjaci iz drugih područja zbog omogućavanja razvoja kompetencija koje se ne smatraju temeljnima u knjižničarskoj struci (npr. psiholozi, pedagozi, marketinški stručnjaci, itd.). Ovakva vrsta otvorenosti pružila je mogućnost prilagodbe forme Foruma prema određenoj temi i okruženju bez većih poteškoća. Forum je tako po potrebi održan i u živo, i u *online* okruženju, kao što su prilagođene i forme ovisno o samom cilju i sadržaju pojedinog foruma (predavanja, izlaganja, panel-rasprave, radionice). Važno je napomenuti i da sam Forum nije unaprijed strogo osmišljena cjelina, nego se temelji na mogućnosti predlaganja tema kao i uređivanju pojedinog foruma knjižničarima koji nisu nužno članovi Forumovog uredništva. Zagrebačko knjižničarsko društvo objavilo je u prosincu 2018. godine javni poziv za članove programskog odbora ZKD foruma te je oformljeno prvo uredništvo ZKD foruma u sastavu: Višnja Novosel, Ivanica Beg, Iva Klak Mršić¹, Draženka Robotić, Arijana Herceg Mićanović, Ivana Fištrek, Lorena Martinić i Alka Stropnik.

Svaki ZKD forum najavljuje se putem mrežnih stranica Zagrebačkog knjižničarskog društva, Hrvatskog knjižničarskog društva i na Facebooku, dok se studente bibliotekarstva sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta informira putem sustava za učenje na daljinu Omega. Također, obavijesti o forumu redovito se šalju e-poštom svim članovima ZKD-a, voditeljima matičnih županijskih službi, članovima Glavnog i Stručnog odbora HKD-a.

Od samog početka održavanja ZKD foruma sudionici su se prijavljivali putem e-obrasca, dobivali potvrde o sudjelovanju ili izlaganju, a uredništvo je odabiralo teme i bilo usmjeravano putem komentara koje su izrazili sudionici evaluacijskim obrascima.

¹ Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/novosti/javni-poziv-zkd-forum/> (17. 10. 2023.)

Evaluacija ZKD foruma u proteklom razdoblju

U 2019. godini održano je svih osam planiranih ZKD foruma, na kojima je sudjelovalo 433 knjižničara, a održavani su jednom mjesečno u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od siječnja do svibnja te od rujna do studenog. Na ZKD forumu sudjelovalo je 54 predavača i panelista, stručnjaka, teoretičara i praktičara iz knjižničarstva, ali i iz drugih područja koji su sudjelovali u panel diskusiji ili održali predavanja. Forumi su organizirani u suradnji s raznim ustanovama i udrugama, u obrazovanju i kulturi, regionalnim društvima te komisijama i sekcijama Hrvatskog knjižničarskog društva. Iako je prvotno zamišljeno da će na ZKD forumu sudjelovati knjižničari s područja grada Zagreba i Zagrebačke županije, ubrzo su sudionici postali i članovi drugih regionalnih društava, a u svibnju je održan ZKD forum *KEKec pleše solo* koji je realiziran u suradnji s Društvom bibliotekarjev Ljubljana.² Za program ZKD forum Zagrebačko knjižničarsko društvo dobilo je nagradu Zaklade Dr. Ljerka Markić-Čučuković za knjižnicu, ustanovu, udrugu i pojedinaca, koji promiču knjižničarsku struku i bibliotekarstvo općenito u 2019. godini.³

Od planiranih osam ZKD foruma, tijekom 2020. godine održano je ukupno sedam, od toga četiri uživo, u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dok su tri održana *online*, odnosno u virtualnom prostoru korištenjem ZOOM licence. Održavanje ZKD foruma u redovnim mjesечnim terminima bilo je prekinuto od ožujka do kraja kolovoza zbog pandemije i potresa. Po smirivanju epidemije, 26. kolovoza 2020. ponovo se krenulo s održavanjem ZKD foruma u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u skladu s epidemiološkim mjerama. Zbog pogoršane epidemiološke situacije i sigurnosti sudionika posljednja tri ZKD foruma održana su *online*, korištenjem Zoom platforme. Na sedam održanih ZKD foruma ukupno je sudjelovalo 245 sudionika, što iznosi prosječno 35 sudionika po jednom forumu, a 13 je bilo predavača i sudionika panel rasprava. Većina sudionika su članovi Zagrebačkog knjižničarskog društva njih 66 % od ukupnog broja sudionika. Prema vrsti knjižnice iz narodnih knjižnica bilo je 64 sudionika, 23 iz školskih, 18 iz visokoškolskih, 6 iz specijalnih knjižnica, 8 iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice, 4 studenta te 18 ostalih (nezaposlenih, umirovljenika i stručnjaka iz drugih područja).⁴

Tijekom 2021. godine svi ZKD forumi održani su u virtualnom okruženju korištenjem Zoom platforme. Zbog virtualnog formata prilagođeno je i vrijeme održavanja koje je tijekom cijele godine bilo od 10 do 12 sati, posljednje srijede u mjesecu. Na taj način povećan je broj sudionika i doseg ZKD foruma koji je bilo moguće pratiti s područja cijele Hrvatske, ali i izvan njezinih granica. Dvadeseti ZKD forum *Ispričat će ti priču*, koji je održan 26. svibnja bio je u hibridnom formatu, predavači i panelisti su zajedno s članicama uredništva bili na Odjelu za djecu i mladež Gradske knjižnice (Knjižnice grada Zagreba, KGZ), a sudionici su pratili Forum na Zoom platformi i preko društvenih mreža.⁵ Na osam održanih ZKD foruma ukupno je sudjelovalo 719 sudionika, dok je predavača i sudionika panela bilo 41. Pritom većina sudionika nisu članovi Zagrebačkog knjižničarskog društva, njih 57 % od ukupnog broja sudionika. Prema vrsti knjižnice iz narodnih knjižnica bilo je 238 sudionika, 115 iz školskih, 64 iz visokoškolskih, 43 iz specijalnih knjižnica, 38 iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice, 28 studenta te 107 ostalih sudionika.⁶

Tijekom 2022. godine svi ZKD forumi održani su u virtualnom okruženju, korištenjem Zoom platforme, a realizirano je svih osam planiranih ZKD foruma. U rujnu je održan 29. ZKD forum

² Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2019. godinu.

³ Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/zkd-forum/> (17. 10.2023.)

⁴ Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2020. godinu.

⁵ 20. ZKD forum – *Ispričat će ti priču*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ec1IE2T2eFo> (17. 10. 2023.)

⁶ Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2021. godinu.

Dobar vjetar u leđa, to je sve što im treba koji su zajedno organizirali Zagrebačko knjižničarsko društvo, Društvo knjižničara Zadar i Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru. ZKD forum *Knjige iz rešetaka* u listopada organizirala je gošća urednica Iva Morandini.⁸

Na osam održanih ZKD foruma ukupno je sudjelovalo 604 sudionika, dok je predavača i sudionika panela bilo 53. Pri tom su većina sudionika, njih 67 % od ukupnog broja, članovi Zagrebačkog knjižničarskog društva, a sudionici su dolazili iz svih hrvatskih županija. Prema vrsti knjižnice, iz narodnih knjižnica bilo je 306 sudionika, 77 iz školskih, 61 iz visokoškolskih, 70 iz specijalnih knjižnica, 40 iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice, 12 studenata te 38 zainteresiranih iz drugih ustanova.⁸

ZKD forumom nadomjestila se nemogućnost odlaska knjižničara na stručna usavršavanja izvan mjesta rada, odnosno sudjelovanja na državnim i međunarodnim skupovima, a sam program financira Ministarstvo kulture i medija zbog čega je za sudionike besplatan.

Zaključak

Analizirajući posjećenost i rezultate vrednovanja koja su provođena poslije svakog održanog foruma, možemo zaključiti da je ZKD forum opravdao svoje postojanje jer je aktualnim temama, obrađenima u kratkoj formi na dinamičan način, postao mjesto za raspravu problema iz svakodnevnog rada u knjižnici, mjesto na kojem se mogu pratiti trendovi u struci te nadopunjavati stručna znanja. Potreba za stalnim stručnim usavršavanjem jedna je od premlisa koncepta cjeloživotnog učenja i u skladu je s ciljevima Zagrebačkog knjižničarskog društva koji se odnose na okupljanje knjižničnih djelatnika vezanima uz razvoj, promicanje i zaštitu knjižničarske struke kao i neprestano razvijanje knjižničnih službi i usluga da bi one bile u skladu s potrebama zajednice.

---

⁷ Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/novosti/trazi-se-gostujuci-urednik/> (17. 10. 2023.)

⁸ Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2022. godinu.

Literatura

1. Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2019. godinu.
2. Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2020. godinu.
3. Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2021. godinu.
4. Arhiva Zagrebačkog knjižničarskog društva. Izvještaj o radu ZKD foruma za 2022. godinu.
5. Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/novosti/javni-poziv-zkd-forum/> (17. 10. 2023.)
6. Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/zkd-forum/> (17. 10. 2023.)
7. Zagrebačko knjižničarsko društvo. URL: <https://zkd.hr/novosti/trazi-se-gostujuci-urednik/> (17. 10. 2023.)
8. 20. ZKD forum – Ispričat ču ti priču. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ec1IE2T2eFo> (17. 10. 2023.)

Školsko knjižničarstvo i cjeloživotno učenje – Pričanjem do čitanja

School Librarianship and Lifelong Learning – From Talking to Reading

Primljen: 20. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

Biljana Krnjajić, dipl. knjižničar, izvrstan savjetnik

Osnovna škola Siniše Glavaševića Vukovar

biljana.krnjajic@gmail.com

Karolina Nadaždi Hideg, dipl. uč. hrv. jezika i povijesti, savjetnik

Osnovna škola Siniše Glavaševića Vukovar

karolina.hideg@gmail.com

Sažetak

Cjeloživotno učenje prihvata činjenicu da se iskustvo učenja stječe programima formalnog i neformalnog obrazovanja i učenja. Znanja i iskustva usvojena inicijalnim obrazovanjem knjižničara/učitelja sve brže zastarijevaju. Odgovornost za trajno održavanje razina postignuća stručnih i osobnih kompetencija knjižničara/učitelja u domeni je mnogih dionika, ali ponajprije samih knjižničara/učitelja. Samo vrstan knjižničar/učitelj, dobro pripremljen profesionalac, može pomoći ostvariti ciljeve društva, obitelji i zajednice. Uloga knjižničara/učitelja, kao nositelja promjena i promicatelja razumijevanja i tolerancije, vjerojatno će postati važnija u vremenima koja dolaze. Osim toga, ravnoteža tradicionalne i moderne teorije obrazovanja često se „nadmudruju“ na relaciji škola – društvo. Može li škola obrazovati, odgajati te poticati puni razvoj učenikove osobnosti bez imperativa kako se mora nastaviti učiti čitav život? Knjižničar/učitelj će širokim rasponom nastavnih umijeća te pravim metodama razvijati vještine kod učenika. U vremenu izmijenjenih, površnih vrijednosti, najbolji način pridobivanja djece za čitanje knjiga su radionice, igre, kvizovi i druge kreativne metode rada. Jedan od primjera je i metoda *kamishibai* kroz primjenu tjeloglazbe.

Ključne riječi: čitanje, kamishibai, knjižnica, knjižničar, tjeloglazba

Summary

Lifetime learning accepts the fact that the learning experience is acquired through formal and informal education and learning programs. The knowledge and experiences acquired during the initial education of librarians/teachers are becoming obsolete faster, and the time of obtaining diplomas is getting shorter. The responsibility for permanently maintaining the levels of achievement of professional and personal competences of librarians/teachers is the domain of many participants, but first of all librarians/teachers themselves. Only a good librarian/teacher, a well-prepared professional, can help achieve the goals of society, family and community. The role of librarians/teachers, as the bearer of change promoted by understanding and tolerance, is likely to become more important in the times to come. In addition, the balance of traditional and modern educational theories is often "outwitted" in the school – society relationship. Can the school educate, raise, and give the full development of the student's personality without the imperative that one must continue learning throughout life? The librarian/teacher will develop students' skills with a wide range of teaching skills and the right methods. In the time of changed, superficial values, the best way to get children to read books is through workshops, games, quizzes and other creative work methods. One of the examples is the *kamishibai* method through the application of body music.

Keywords: reading, kamishibai, library, librarian, body music

Uvod

Kako motivirati učenike na usvajanje tehnike čitanja, na izražajno čitanje s razumijevanjem, u vremenu kratke, površne percepcije kada se usvajaju sadržaji koji zahtijevaju vrlo malo ili gotovo nikakvo aktivno mentalno sudjelovanje? Jeste li ikada pokušali ispričati priču ili bajku? Na prvi pogled, zaista se čini prelagano sve dok se ne sjedne pred zahtjevnu i kritičnu publiku, a učenici to svakako jesu. Kako bi doskočile izazovu takve zahtjevne publike, knjižničarka Osnovne škole Siniše Glavaševića Biljana Krnjačić i učiteljica Hrvatskoga jezika Karolina Nadaždi Hideg primjenile su metodu *kamishibai* pripovijedanja i tjeloglazbe. Knjižničarka je sudjelovala na edukaciji Tjeloglazba u *storytellingu* s ciljem povezivanja tjelesne glazbe s pričanjem priča. Nakon završene edukacije, u suradnji s učiteljicom Hrvatskoga jezika, novo znanje primjenjeno je u nastavi jer su obje željele naglasiti važnost čitanja, razvijanja kritičkog stava prema informacijama, stvaranja novog znanja, kreiranja uradaka nadahnutih pisanjem i čitanjem ili istraživanjem. Samim kritičkim pristupom informacijama potaknule su i sposobne učenike da postanu aktivni i odgovorni članovi škole i lokalne zajednice, a sutra i društva u cjelini.

Tjeloglazba i kamishibai

Možda se pitate zašto ili kako spojiti tjeloglazbu s pričanjem priča. I mi smo se to pitale prije uključivanja u ovu edukaciju. Po završetku predavanja, shvatile smo da primjena tehnike tjelesnih perkusija poboljšava razvoj govora i motorike kod djece. Na prvoj radionici upoznale smo se s tehnikom tjelesnih perkusija i tjelesne glazbe, tema druge radionice bila je Koreografija za tjelesnu glazbu i tehnike za uključivanje učenika, treća Tjelesna glazba i *storytelling*, a na četvrtoj tema je bila Kombinacija *kamishibai* ili neke druge *storytelling* tehnike s tehnikom tjelesne glazbe.

Na edukaciji je prikazano više primjera predočenih u obliku prezentacija nakon čega se povela i diskusija, predlagana su moguća rješenja, naveden je niz pozitivnih primjera te je provedena evaluacija dosadašnjega rada. Nakon završenih edukacija, uslijedila je primjena naučenog i doživljenog u rad s djecom. Zaključili smo da se uključivanjem novih načina rada u nastavni proces, poput *kamishibai* metode, utječe na poticanje govorno-jezičnog izražavanja, razvoj čitalačkih vještina, osvještava se osjećaj pripadnosti, razgovara o emocijama i o odnosima koji se ostvaruju od najranije dobi. Prava vrijednost ove metode u ideji je da priče izrađuju djeca zajedno s učiteljima koji ih vode u tome. Cijeli proces izrazito je dinamičan i otvoren za mnogobrojne poticaje koji podrazumijevaju davanje individualnog doprinosa, stvaranje odnosa u grupi, uvažavanje drugih te prakticiranje suradnje i zajedništva. Pomoću *kamishibaija* potiče se čitanje, njeguje ljubav prema tradicijskoj baštini i povijesti, potiče usmeno i jezično izražavanje, priprema učenike za javni nastup i njeguje i potiče kulturu govorenja te slušanja (međusobnog uvažavanja).

Za provođenje metode *kamishibai* potrebno je razumjeti postupak. *Kamishibai* je spoj više umjetnosti pa tako kombinira usmene i vizualne elemente u pripovijedanju. Djeca kroz radionice mogu formirati svoje priče, slikati i izvoditi svoje predstave. Ona pridonosi razvoju socijalnih i intelektualnih kompetencija, bogaćenju rječnika, poticanju kreativnosti i formiranju maštete. *Kamishibai* je metoda pripovijedanja pomoću oslikanih kartica, a sredstvo za izvođenje ove vrste pripovijedanja mali je drveni kovčeg zvani butaj.

Kako bi pripovijedanje učenicima bilo što zanimljivije uz *kamishibai* metodu primjenjena je i tjeloglazba kao igrivo pripovijedanje.

Zašto tjeloglazba u pričanju priča?

Pjevanje i lupkanje po tijelu u isto vrijeme zove se tjeloglazba. Tjeloglazba razvija različite sposobnosti. Prije svega to su osjećaj za ritam, tempo i dinamiku, pamćenje glazbenih fraza i ostale glazbene sposobnosti. Ona razvija motoričke i psihofizičke sposobnosti kao što su pamćenje, koncentracija, koordinacija pokreta, usmjeravanje pažnje, a također i dijeljenje

pažnje kao kada u isto vrijeme sviramo glazbeni instrument i pjevamo. Primjena tehnike tjelesnih perkusija poboljšavaju razvoj dječjeg govora i motorike. Tjeloglazba je umjetnost sviranja po tijelu (udaranjem po površini tijela) čime se proizvode različite vrste zvukova. Tijelo kao perkusija, odnosno udaraljkaški instrument, svoju glazbu može izvoditi zasebno, a može biti i glazbena pratnja. Isto tako, tjelesne perkusije može izvoditi jedna ili više osoba odjednom. Tehnika tjelesnih perkusija je tehnika u kojoj koristimo različito lupkanje i tupkanje rukama i nogama, pucketanje prstima te sve ostale zvukove koje tijelom možemo proizvesti. Polazeći od prepostavke da je današnje opće obrazovanje u školama usmjereno samo na intelektualni razvoj te da zanemaruje njegovanje temperamenta koji se treba razvijati od ranog djetinjstva omogućavajući djeci slobodnu igru, neometano izražavanje misli, nagona i volje. U skladu s time bitno je kvalitetno obrazovanje učitelja/knjižničara, njihovo stručno usavršavanje te cjeloživotno učenje kako bi se u praksi ostvarili kao kvalitetni praktičari i znali okružiti djecu samo kvalitetnim glazbenim sadržajem. Svakako treba primjenjivati tjeloglazbu kao metodu u radu s djecom da bi se uz sve već navedeno jačale komunikacijske vještine i samopouzdanje djece jer se tijekom radionice formira jedna zdrava funkcionalna grupa u kojoj se svi dionici mogu zabaviti i podjednako sudjelovati prema svojim sposobnostima.

Zaključak

Učenike je potrebno usmjeriti na stvaralaštvo te poticati kritičko mišljenje kako bi stekli sposobnost u rješavanju problema koje budućnost donosi. Porast suradnje učitelja Hrvatskog jezika i školskog knjižničara bit će svakako ključni čimbenik u korištenju stručne vještine i znanja kako bi se moglo nositi s budućim kurikulumom. Naše tijelo zaista može biti instrument. Uvijek treba poticati kreativnost i navoditi djecu na stvaralaštvo ne bi li oni shvatili da njihova inicijativa i aktivnost mijenjaju svijet oko njih i stvarnost koja ih okružuje, a upravo je to osnova za stvaranje zdravoga društva današnjice. Cjeloživotno učenje vodi nas do koncepcije društva koje uči, društva koje nudi mnoge programe za učenje, kako u školi, tako i izvan nje. Učenje je najvažnije za promidžbu pojedinca i društva u cjelini, a bez cjeloživotnog učenja nema napretka na globalnoj razini.

Literatura

1. Blašković, J., Đaić, T. Analiza glazbenih sastavnica igara s pjevanjem. Školski vjesnik : časopis za pedagozijsku teoriju i praksi 67 (1), 2018. str. 140-154.
2. Burić, K., Nikolić, B. i Prstačić, M. Analiza povezanosti glazbenih improvizacija i likovnog izražavanja u djeteta. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 49,1(2013.). Str. 1-11.
3. Gospodnetić, H. Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb: Mali profesor, 2015.
4. Ivanović, M., Tavčar, A. Glazbena škrinjica, 1, 2, 3. Zagreb: Profil international, 1998.
5. Jaques-Dalcroze, E. Glazba i plesač. Zagreb : Naklada MD : Gesta : Čvorak, 1995.
6. Manasteriotti, V. Muzički odgoj na početnom stupnju. Zagreb: Školska knjiga, 1980.
7. Meves, C. Pripovijedati i odgajati: bajke i dječja psiha. Đakovo: Biskupski ordinarijat, 1993.
8. Peteh, M. Zlatno doba brojalice. Zagreb: Alineja, 2007.
9. Pintarić, A. Umjetničke bajke: teorija, pregled i interpretacija. Osijek: Filozofski fakultet, 2008.
10. Pintarić, A. Bajke: pregled i interpretacija. Osijek: Matica hrvatska, 1999.
11. Sam, R. Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta. Rijeka: Glosa, d.o.o., 1998.
12. Sam Palmić, R. Brojalica u odgojnoj situaciji. Butorac, F., Brojalica – snažni glazbeni poticaj, 32-35, Rijeka: Adamić, 2002.
13. Slunjski, E. Kako djetetu pomoći da... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti : priručnik za roditelje, odgajatelje i učitelje. Zagreb: Element, 2013.
14. Težak, D., Težak, S. Interpretacija bajke. Zagreb: Divič, 1997.

Edukacije u Gradskoj knjižnici „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac s posebnim osvrtom na obradu knjižnične građe

**Educations in the City Library "Ivan Goran Kovačić" Karlovac with a
special focus on the processing of library materials**

Primljen: 27. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Anita Malkoč Bišćan, viša knjižničarka
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
anita@gkka.hr

Martina Barišić Koprenica, knjižničarka
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
mbarisic@gkka.hr

Sažetak

Koncept cjeloživotnog učenja je učenje koje se odvija tijekom cijelog života pojedinca i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno). Učenje je pritom kontinuirani proces u kojem su rezultati i motiviranost pojedinca za učenje u određenom životnom razdoblju uvjetovani voljom, znanjem, navikama i iskustvima učenja stečenima u mlađoj životnoj dobi. Cjeloživotno učenje odnosi se na „svaku aktivnost učenja tijekom cijelog života radi unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru osobnoga, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca“. Koncept cjeloživotnog učenja, razvijen u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, odgovor je na problem neusklađenosti između obrazovanja mladih i odraslih.² Usredotočenost tradicionalne pedagogije na probleme osnovnoškolskog odgoja i općeg obrazovanja djece te andragogije na obrazovanje odraslih, rezultirali su nedostatkom teorije koja bi integrirala spoznaje o obrazovanju i učenju kroz sva životna razdoblja. Takvo stanje pogodovalo je razvitu teoriju i koncepta cjeloživotnog učenja kao integriranog pristupa proučavanju učenja kao trajnog procesa.

U članku će biti prikazano kako je Županijska matična služba započela s organizacijom programa cjeloživotnog učenja za knjižničare, posebice s temeljnom edukacijom stručne obrade građe.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, edukacije, matična služba, bibliografska obrada

Summary

The concept of lifelong learning is learning that takes place throughout an individual's life and in all forms in which it is realized (formal and informal). Learning is a continuous process in which the results and motivation of an individual for learning in a certain period of life are conditioned by the knowledge, habits and learning experiences acquired at a younger age. Lifelong learning refers to "every learning activity throughout life for the purpose of improving knowledge, skills and competences within the framework of an individual's personal, civic, social or professional activity". The concept of lifelong learning, developed in the sixties of the last century, is the answer to the problem of mismatch between youth and adult education. The focus of traditional pedagogy on the problems of primary education and general education of children and andragogy on adult education resulted in a lack of theory that would integrate knowledge about education and learning throughout all periods of life. Such a situation favored the development of the theory and concept of lifelong learning as an integrated approach to the study of learning as a permanent process.

This article will show how Karlovac Library Development Service started with the organization of a lifelong learning program for librarians, especially with basic education in the professional processing of library materials.

Keywords: lifelong learning, education, Library Development Service, bibliographic processing

¹ Pastuović, N. Kako do društva koje uči. // Odgojne znanosti, Vol. 8, br. 2(2006), str. 421-441. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/35299> (15. 10. 2023.)

² Isto.

Uvod

Knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac matična je knjižnica za narodne i školske knjižnice Karlovačke županije. Poslovi matične djelatnosti definirani su Pravilnikom o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj (NN 81/21) kao temeljni i razvojni poslovi. Osnovna djelatnost Županijske matične razvojne službe Karlovačke županije realizira se sljedećim oblicima rada: izravnim uvidom u rad knjižnica – stručni i savjetodavni nadzor, izvješćima i analizama o radu knjižnica. Unapređenje stručnog knjižničarskog rada u skladu s razvojem knjižničarske struke jedan je od temeljnih poslova voditelja Županijske matične razvojne službe. Voditelj je zadužen i za razvojne poslove kao što su izrade dugoročnih razvojnih planova knjižnica u nadzoru, suradnju kod projektiranja i opreme prostora, pomoći pri uvođenju novih oblika poslovanja, predlaže i programe informatizacije, pomaže kod obuke u radu s novim tehnologijama, organizira radionice i predavanja te savjetovanja sa svrhom stalnog stručnog usavršavanja knjižničara.

Mrežu knjižnica Karlovačke županije čine:

- a) 42 školske knjižnice, od toga 28 osnovnih škola, 1 Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži i 13 srednjoškolskih (uključujući Glazbenu školu Karlovac) te 3 učenička doma. U navedenim ustanovama zaposleno je 37 stručnih djelatnika.
- b) 7 narodnih knjižnica gdje je zaposlen 51 djelatnik.

Županijska matična razvojna služba Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u suradnji sa Stručnim vijećem školskih knjižničara Karlovačke županije i podružnicom Hrvatske udruge školskih knjižničara Karlovačke županije prema potrebi organizira i okrugle stolove na kojima sudjeluju knjižničari osnovnih i srednjih škola, ravnatelji i predstavnici osnivača školskih knjižnica u gradu Karlovcu i Karlovačkoj županiji. Okrugli stolovi organiziraju se s ciljem zagovaranja školskih knjižnica s naglaskom na sufinanciranje nabave knjižnične građe, integraciju kurikuluma knjižnično-informacijskog programa u kurikulume svih nastavnih područja te na opremanje knjižnica u skladu sa Standardima (Državni pedagoški standard i Standard za školske knjižnice). To je doprinijelo prepoznatljivosti školskih knjižnica u lokalnoj zajednici, njihovih usluga i mogućnosti te knjižničara općenito. Ovaj način javnog zagovaranja školskih knjižnica prepoznat je kao primjer dobre prakse u Hrvatskoj što je rezultiralo izlaganjima na 29. Proljetnoj školi školskih knjižničara RH u travnju 2017., na 17. okruglom stolu o slobodnom pristupu informacijama u prosincu 2017. godine i, napisljektu, na 14. okruglom stolu za školske knjižnice: Financiranje školskih knjižnica, održanog u Zagrebu, 4. listopada 2023.godine.

Povijest Matične službe

Vraćajući se u povijest nastanka službe temeljem zapisa u *Karlovačkom tjedniku* iz 1959. godine, dolazimo do začetaka Matične službe u Karlovcu.³ Navedeni članak donosi informaciju o tečaju za rukovodioce narodnih knjižnica koji je Gradska knjižnica održala za maturante Učiteljske škole kako bi ih obučila za rad na terenu, tj. za vođenje narodnih i školskih knjižnica. Tečaj je bio potreban jer se prema navodima vidi kako je nabava i obrada knjiga nestručno vođena te je trebalo educirati djelatnike.

³ Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac: 1838.-2008. : prilozi za povjesnicu / uredila Frida Bišćan. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2008., str. 170

Velikim odazivom na tečaj donesen je zaključak kako je svake školske godine potreban jedan tečaj u suradnji s knjižnicom kako bi se knjižnice na području Kotara stručno vodile. Tijekom 1959. godine održana su četiri seminara za učenice Učiteljske škole, jedan za knjižničare općine te jedan za knjižničare Kotara (iz Ozlja, Skakavca, Cetingrada, Krašića, Vivodine, Kupinca, Lasinjskog Sjeničaka, Popović Brda, Plješivice, Slunja, Krstinja, Radatovića i Lasinje). Voditelj tečaja pripremio je i priručnike za polaznike tako da se može reći da je ovo bila preteća današnje službe.

Zakon o bibliotekama u Hrvatskoj donesen je 1960. godine, u Karlovačkom Kotaru na temelju tog zakona Savjet za kulturu i nauku 1961. godine objavljuje propis te Upute o poslovima matične knjižnice. S obzirom na to da matična knjižnica može biti samo ona knjižnica koja ima samostalnost, zadovoljava sadržajnim bogatim fondom knjiga te stručnim djelatnicima, u karlovačkom Kotaru to postaje Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac.

Tečajevi u knjižnici

Danas se tečajevi i edukacije za knjižničare održavaju prema Planu i programu rada Gradske knjižnice, a dogovaraju na Stručnom vijeću kako bi se obuhvatile teme koje knjižničari trebaju u cjeloživotnoj edukaciji. Edukacije dogovara i koordinira voditelj Županijske matične razvojne službe prema potrebama knjižničara u mreži pri čemu surađuje s Centrom za stalno usavršavanje knjižničara (dalje u tekstu CSSU), Nacionalnim Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara. Tečajevi su namijenjeni knjižničarima iz svih vrsta knjižnica, pomoćnim knjižničarima, studentima knjižnične i informacijske znanosti te široj AKM zajednici (Arhivi, Knjižnice, Muzeji). No, i stručni djelatnici Knjižnice često održavaju edukacije za kolege iz drugih knjižnica kako bi se u Karlovačkoj županiji osposobilo što više stručnih djelatnika i olakšao rad unutar knjižnica. Stoga knjižničari matične knjižnice obavljaju individualne edukacije, najčešće obrade knjiga, educirajući djelatnike ostalih knjižnica kroz nove tehnologije i programe. Iskustvo je pokazalo da su djelatnicima u mreži Karlovačke županijske matične knjižnice najpotrebnije edukacije iz stručne obrade građe odnosno katalogizacije. U tom području potrebno je specifično stručno znanje koje je potrebno učiti kroz praksu.

Osim unosa novih knjiga u sustav, djelatnici u Odjelu nabave i obrade knjiga obavljaju i otpise. Takvim sistematskim pristupom i stalnom edukacijom djelatnika dolazi se do kvalitetnog i sadržajnog fonda koji je upotrebljiv i čitan. Ovim pristupom raste obrtaj fonda, odnosno posudba knjiga kontinuirano raste. Edukacije se odvijaju prema potrebama na terenu te se ponavljaju svakih nekoliko godina obzirom na zakonsku regulativu i potrebe obnavljanja i dopune znanja.

Edukacije stručne obrade knjižne i neknjižne građe

Stručna obrada knjižnične građe obuhvaća formalnu obradu ili katalogizaciju i stvarnu obradu tijekom koje se građa razvrstava prema sadržajnim obilježjima: klasificira se ili se predmetno označuje predmetnicama, kazalima i sažecima ili joj se određuju ključne riječi.⁴ Katalogizacija je obrada građe tijekom koje se popisuju podaci bitni za identifikaciju određenog primjerka i obavlja prema određenim pravilima. Katalogizacija u Republici Hrvatskoj obavlja se prema prihvaćenim ISBD-standardima. Godine 2021. donesen je Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima (KAM), kako bi se standardizacijom stvorili uvjeti za dijeljenje, povezivanje, integraciju i ponovnu uporabu podataka, uključujući projekte digitalnog okupljanja

⁴ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994.

i druge zajedničke usluge koje će korisnicima olakšati pristup te cijelovito predstaviti nacionalnu baštinu.⁵ Budući da je bio novitet i za postojeće katalogizatore u knjižnicama, u 2022. godini održane su radionice za primjenu KAM-a namijenjene stručnjacima koji se bave obradom građe u baštinskim ustanovama kojima je prisustvovala i djelatnica za obradu građe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“.

Djelatnici Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac nakon prelaska na elektroničku obradu, katalogizaciju su vršili u sustavu Crolist, no 2016. prešlo se na sustav Zaki uz korištenje UNIMARC formata za strojno čitljivo katalogiziranje. Edukacije su provedene uz podršku Županijske matične razvojne službe nakon čega su educirani djelatnici prenosili znanje knjižničarima u mreži. Iako su osnovna pravila i tagovi za katalogizaciju omeđenih publikacija katalogizatorima dobro poznati, potrebno je nadograđivati znanje pri katalogizaciji stare i rijetke građe, serijskih publikacija, nakladničkih cjelina, kartografske građe, elektroničkih publikacija i slično. Svako od navedenih područja formalne obrade građe, uz jedinstvene tagove koji se koriste, ima i posebne, s posebnim napomenama i načinima unosa. U takvim slučajevima katalogizatoru je nužno educirati se i nadograditi postojeće znanje.

Dostupno je nekoliko načina edukacije:

- tečajevi ponuđeni pri Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu
- pohađanje edukacije kod stručnjaka za određeno područje obrade
- suradnja sa Županijskom matičnom razvojnom službom u odjelu matične knjižnice, što se u slučaju Gradske knjižnice u Karlovcu pokazalo kao dobro iskustvo.

Iako je formalna obrada knjižne građe u Republici Hrvatskoj temeljito i sveobuhvatno usustavljena izradom Pravilnika i priručnika za izradbu abecednih kataloga, katalogizator mora redovno obnavljati i usavršavati svoje znanje prateći promjene u ISBD-ovima.

Zaključak

Od začetaka rada Županijske matične razvojne službe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu vodi se briga o cjeloživotnom usavršavanju knjižničara, bilo da oni tek počinju s radom u knjižnici ili trebaju nadograditi svoje znanje. U skladu s Etičkim kodeksom⁶ knjižničari moraju dijeliti svoje profesionalno iskustvo i znanje s kolegama te pomagati i usmjeravati nove profesionalce pri ulasku u profesionalnu zajednicu i razvijanju njihovih vještina. Županijska matična razvojna služba nastoji ponuđenim edukacijama obuhvatiti čitavo područje knjižničnih poslova, a osobito onih za koje postoji poseban interes.

⁵ Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima. URL: <https://pravilnik.kam.hr/> (23. 10. 2023.)

⁶ IFLA-in Etički kodeks za knjižničare i druge informacijske djelatnike. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/faife/codesofethics/croatiancodeofethicsfull.pdf> (23. 10. 2023.)

Literatura

1. Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara. URL: <http://cssu.nsk.hr/tecajevi/> (23. 10. 2023.)
2. IFLA-in Etički kodeks za knjižničare i druge informacijske djelatnike. URL: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/faife/codesofethics/croatiancodeofethicsfull.pdf> (23. 10. 2023.)
3. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, Karlovac: 1838.-2008. : prilozi za povjesnicu / uredila Frida Bišćan. Karlovac: Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“, 2008., str. 170
4. Pastuović, N. Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja. Zagreb: Znamen, 1999.
5. Pastuović, N. Kako do društva koje uči. // Odgojne znanosti, Vol. 8, br. 2(2006.), str. 421-441. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/35299> (15. 10. 2023.)
6. Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima. URL: <https://pravilnik.kam.hr/> (23. 10. 2023.)
7. Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994.

Radni materijali – doprinos poučavanju strategija čitanja

Teaching Materials – Enhancing Reading Strategy Instruction

Primljen: 25. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

TEMA
BROJA

mr. sc. Zorka Renić

Medicinska škola Bjelovar
zorkarenic@gmail.com

Ana Sudarević, prof.

Osnovna škola Dubovac, Karlovac
ana.sudarevic1@skole.hr

Gordana Šutej, prof.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Duga Resa
gordana.sutej@gmail.com

Sažetak

Tema strategija čitanja postaje sve važnija i sve prisutnija u suvremenom obrazovanju. No, uz postojeće radove na ovu temu, još uvijek postoji potreba za teorijskim osnovama i radnim materijalima koji bi podržali razvoj i primjenu strategija čitanja u obrazovnom sustavu. S tim ciljem, te na osnovu ispitivanja provedenog u dvije osnovne i jednoj srednjoj školi o primjeni strategija čitanja među osmašima i učenicima prvih razreda srednje škole, osmišljen je projekt *Strategije čitanja – Čitam da pročitam* usredotočen na poučavanje aktivnog pristupa čitanju i primjenu strategija. Konačan proizvod rada na projektu je brošura *Strategije čitanja*. To je svojevrsni kolaž materijala kojima je cilj poučavanje strategija čitanja učenika osnovne i srednje škole, a namijenjena je svim dionicima obrazovnog sustava budući da se strategije čitanja trebaju poučavati i uvježbavati u osnovnoj i srednjoj školi u svim nastavnim predmetima jer se tako ostvaruju ishodi različitih predmetnih kurikuluma te očekivanja međupredmetne teme *Učiti kako učiti*.

Ključne riječi: knjižnica, obrazovni djelatnici, poučavanje, strategije čitanja, Učiti kako učiti

Summary

Reading strategies are becoming increasingly important and prevalent topic in modern education. However, despite existing works on this topic, there is still a need for theoretical foundations and teaching materials that would support the development and implementation of reading strategies in the educational system. With this goal in mind, and based on research conducted in two elementary schools and one high school on the application of reading strategies among eighth graders and first-year high school students, the Reading Strategies Project - "I Read to Understand" was devised, focused on teaching an active approach to reading and the application of strategies. The product at the end of the project is the Reading Strategies brochure, a kind of collage of materials aimed at teaching reading strategies to elementary and high school students. It is intended for all stakeholders in the educational system since reading strategies should be taught and practiced in elementary and high schools in all subjects, as this fulfills the outcomes of various subject curricula and the expectations of the cross-curricular theme "Learning how to learn."

Keywords: library, educators, teaching, reading strategies, learning how to learn

Uvod

U kontekstu školskog knjižničarstva, cjeloživotno obrazovanje i stručna usavršavanja neizostavan su dio profesionalnog rada knjižničara. Realiziraju se kroz stručne skupove u organizaciji nadležnih institucija te relevantnih udruga i društava, uz, naravno, samostalno praćenje recentne literature. Skupna usavršavanja, jednodnevna ili višednevna, prije *lockdowna*, bila su rjeđa, no pomno planirana u smislu tema, njihove širine, odnosno dubine razrade. Tijekom *lockdowna* uvedena je praksa *online* održavanja tečajeva, stručnih skupova i mrežnih seminara, što je, s jedne strane omogućilo sudjelovanje većeg broja zainteresiranih, ali i zastupljenost većeg broja tema kao i broj organizatora koji ih nude. S druge strane, čini se da je kvantiteta nadmašila kvalitetu, učestalost, pak, dubinu obrade teme, a teorija praksu.

Strategije čitanja – kompleksna tema

Kompleksna tema strategija čitanja postaje sve važnija i sve prisutnija u suvremenom obrazovanju, a stručnjaci iz različitih područja sve se više posvećuju njezinom istraživanju. Bez obzira na sve veći broj dostupnih radova na ovu temu,¹ uključujući i one na hrvatskom jeziku, još se uvijek osjeća nedostatak i potreba za teorijskim osnovama i radnim materijalima koji bi podržali razvoj i primjenu strategija čitanja u obrazovnom sustavu. Knjižničarke triju škola smještenih u dvije različite županije: Zorka Renić (Medicinska škola Bjelovar), Ana Sudarević (Osnovna škola Dubovac, Karlovac) i Gordana Šutej (Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“ Duga Resa) zajednički su prepoznale ovu potrebu. Potaknute rezultatima ispitivanja provedenim 2021. godine,² došle su do zaključka da učenici nedovoljno koriste strategije čitanja te da ih je, stoga, potrebno razvijati, poučavati te promicati važnost njihovog korištenja. Budući da je tema malo zastupljena u formalnom obrazovanju knjižničara i nastavnika, valja je uključiti u ostale oblike obrazovanja, kao što je cjeloživotno obrazovanje.

Brošura – Kako razvijati strategije čitanja

Projekt *Strategije čitanja – Čitam da pročitam*, fokusiran na poučavanje aktivnog pristupa čitanju i primjenu strategija koje omogućuju razumijevanje onoga što se čita, proveden je uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja u spomenutim školama u školskoj godini 2022./2023.

Konačni je proizvod na kraju projekta brošura namijenjena učiteljima, knjižničarima i učenicima te im omogućava da bolje razumiju i samostalno primjenjuju strategije čitanja. Brošura je svojevrsni kolaž materijala kojima je cilj poučavanje strategija čitanja učenika osnovne i srednje škole. Sastoji se od nekoliko poglavlja i priloga.

Uvodni tekst ukratko definira strategije čitanja te donosi njihovu podjelu prema relevantnim kriterijima. Jasnoći teksta doprinosi tablični prikaz podjele strategija. Slijede praktični primjeri poput scenarija poučavanja i primjera aktivnosti za učenike. Scenarij poučavanja obuhvaća niz sesija poučavanja strategija čitanja preporučenim modelom postupnog prenošenja odgovornosti.

¹ Pogledati u prilozima popis odabrane literature

² Više o rezultatima ispitivanja u članku: Renić, Z.; Sudarević, A. Čitam, da pročitam: pilot-ispitivanje o poznavanju i korištenju strategija čitanja među učenicima osmog razreda osnovne škole i prvog razreda srednje škole. XXXIII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: zbornik radova./ Uredila Adela Granić. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2022. Str. 59-69.

On uključuje sljedeće korake:

1. objašnjenje strategija (opis strategija i zašto ih je važno primjenjivati, što je njihova svrha)
2. demonstracija strategija (nastavnik čita naglas i glasno razmišlja; pokazuje kako se primjenjuje strategija)
3. zajednička primjena strategija (nastavnika i učenika)
4. vođena primjena strategija uz postupno prepuštanje odgovornosti s nastavnika na učenika
5. samostalna primjena učenika.

Također, isti scenarij donosi i preporuke da se bolji učinak u poučavanju strategija postiže ako se poučava više strategija odjednom, te da se prezentiranje i uvježbavanje strategija provodi koncentrirano tijekom nekoliko tjedana.

Knjižničarima je posebno zanimljiva strategija pregledavanja teksta, te je u brošuri predloženo nekoliko aktivnosti. Strategija pregledavanja teksta može se koristiti u svim nastavnim predmetima, a mogućnosti primjene su raznolike. Budući da je važan cilj poučavanja ove strategije usmjeravanje učenika na čitanje sadržaja, kazala, uočavanje važnost naslova i rječnika (pojmovnika), dio je knjižnične i informacijske pismenosti.

Završni dio brošure je preporuka, tj. prijedlog kako uključiti cijelu školu (i šire) u poučavanje strategija čitanja. Autorice predstavljaju inspirativan primjer Middle School High Five opisan u članku Amy Goodman.³ Amy Goodman opisuje inicijativu na razini okruga s ciljem organiziranja nastavnika kako bi pomogli njihovim učenicima postati bolji čitatelji, pružajući im poučavanje i vježbe u pet strategija čitanja u svim predmetima. Predlaže da se provede program u kojem će se svaki tjedan uvoditi nova strategija čitanja i uključiti nastavnike iz svih predmetnih područja. Cilj je da svi nastavnici sustavno koriste istu strategiju tijekom određenog vremenskog razdoblja u svojim školama kako bi učenici dobili ponovljenu praksu te strategije u različitim okruženjima i na različitom tekstu. Autorice brošure donose i konkretne aktivnosti ovog modela poučavanja strategija čitanja.

Osim toga, brošura sadrži popratne materijale – kartice i straničnike – koji se mogu koristiti tijekom poučavanja ili ih se može umnožiti i podijeliti učenicima. Također, QR kodovi koji se nalaze u priručniku sadrže mrežne materijale koje nije bilo moguće dodati u tiskanu verziju priručnika, kao i popise relevantne literature za daljnje usavršavanje.

I na kraju, cijeli ovaj priručnik dostupan je i u mrežnom obliku (QR kod), kao i svi prilozi koji su prilagođeni za ispis (u crnobijeloj verziji). Dostupna je i pdf verzija za sve koji žele isprintati svoj primjerak brošure.

Brošura i popratni materijali obogaćeni su ilustracijama svjetski poznate i priznate autorice Irene Jukić Pranjić. Riječ je o ilustracijama koje je izradila za animaciju [Što su strategije čitanja](#) (vidi Priloge). Ova animacija donosi osnovne informacije i može koristiti u svim fazama poučavanja o strategijama čitanja.

³ Goodman, A. The Middle School High Five: Strategies Can Triumph. // Voices from the Middle. 13, 2(2005.), str. 12-19.

Nastava strategija čitanja u svim predmetima

Kako bismo osigurali da učenici postanu vješti čitatelji, trebamo ih poučiti različitim strategijama čitanja koje mogu primijeniti u svim područjima. To valja činiti u svakom predmetu, svakodnevno, tijekom redovne nastave, ali i izvannastavnih i sličnih aktivnosti te u suradnji sa školskom knjižnicom. Važno je da se strategije čitanja poučavaju i uvježbavaju u osnovnoj i srednjoj školi u svim nastavnim predmetima jer se tako ostvaruju ishodi različitih predmetnih kurikuluma te očekivanja međupredmetne teme Učiti kako učiti.⁴ U školama koje su sudjelovale u projektu provedene su specijalizirane radionice o strategijama čitanja na sastancima izvannastavnih aktivnosti u knjižnici (čitateljski klubovi, Mali knjižničari, novinarska grupa).

Zaključak

Poučavanje strategijama čitanja treba biti među glavnim zadaća svih dionika obrazovnog sustava. Uporište za to nalazi se u stručnoj literaturi kao i u Kurikulumu za međupredmetnu temu Učiti kako učiti gdje se govori o izravnom poučavanju strategijama čitanja od prvog razreda osnovne škole do završnog razreda srednje škole u svim nastavnim predmetima i izvannastavnim aktivnostima.

Naime, poznavanje, odabir i valjana primjena strategija čitanja omogućuje ovladavanje vještinama dubinskoga čitanja, usvajanje tekstova, komunikaciju s tekstovima, utječe na razvoj i ovladavanje viših razina čitalačke pismenosti koja objedinjuje kognitivne i metakognitivne kompetencije. U konačnici, poznavanje, odabir i primjena strategija čitanja utječu na ostvarivanje osobnih ciljeva, razvoj vlastitih znanja i potencijala, ali i sklonost prema čitanju, cjeloživotnom učenju i profesionalnom razvoju.

S druge strane, ponekad je potrebna i dodatna edukacija odgojno-obrazovnih djelatnika o ovoj temi, posebno ukoliko ovo područje nije bilo dio formalnog obrazovanja današnjih učitelja i stručnih suradnika. S tim ciljem na umu autorice su pripremile opisanu brošuru te je dijele sa svima zainteresiranim.

⁴ Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2019. Kurikulum za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine 7/2019. Zagreb.

Literatura

1. Bakota, L. Strategije razumijevanja pri čitanju: Metodičke mogućnosti čitanja s razumijevanjem u nastavi hrvatskoga jezika. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2020.
2. Goodman, A. The Middle School High Five:Strategies Can Triumph. // Voices from the Middle. 13, 2(2005.), str. 12-19.
3. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. 2019. Kurikulum za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine 7/2019. Zagreb.
4. Renić, Z.; Sudarević, A. Čitam, da pročitam : pilot-ispitivanje o poznavanju i korištenju strategija čitanja među učenicima osmog razreda osnovne škole i prvog razreda srednje škole. XXXIII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske: zbornik radova./ Uredila Adela Granić. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2022. Str. 59-69.

Prilozi

1. Brošura Strategije čitanja <https://anyflip.com/ljali/imya/>
2. Poveznica na mapu s materijalima: https://drive.google.com/drive/folders/1PN6FC3lduZP7xhJFDSczA4LK9P6U9jeR?usp=drive_link
3. Što su strategije čitanja (video) <https://www.youtube.com/watch?v=XbL-uAbKGd8>
4. Strategije čitanja – čitam da pročitam (kratki filmovi) <https://knjiznicaigk.wordpress.com/aktivnosti-u-knjiznici/ucionica/>
5. Preporučena literatura <https://strategijecitanja.glide.page>

Iz knjižnica –
narodnih i školskih

KAčitaonica

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Viktorija Tomšić, prof., mag. bibl.
Osnovna škola „Antun Klasinc“ Lasinja
viktorija.tomsic@skole.hr

KAčitaonica projekt je koji se provodi u 8 knjižnica osnovnih i srednjih škola Karlovačke županije.

Projekt je to promocije čitanja, knjige i pismenosti koji provode članice Hrvatske udruge školskih knjižničara (HUŠK), nositelja projekta, u svojim školskim knjižnicama.

Na otvoreni poziv knjižničarke Viktorije Tomšić iz Osnovne škole „Antun Klasinc“ Lasinja, predsjednice Karlovačke podružnice HUŠK-a, projektu su se pridružile knjižničarke Ana Sudarević, Osnovna škola Dubovac, Gordana Šutej, Osnovna škola Ivan Goran Kovačić Duga Resa, Đurđa Ivković-Macut, Osnovna škola Dragojle Jarnević, Darinka Vučković, Osnovna škola Banija, Marija Košutić (zamjena Aniti Krivačić), Osnovna školica Skakavac, i Karolina Hosu, Srednja škola Duga Resa i Prirodoslovna škola Karlovac. Projekt je kao nositelj Hrvatska udruga školskih knjižničara prijavila na *Poziv za predlaganje programa javnih potreba u Kulturi Karlovačke županije za 2023. godinu*. Povjerenstvo je prepoznalo njegovu kvalitetu te potrebu za takvim projektom koji će poticati čitanje te je odobrilo financiranje u iznosu od 1 327 eura. Projektom je nabavljeno 116 primjeraka knjiga za različite uzraste učenika koje su distribuirane u ovih osam knjižnica. Knjige ostaju u trajnom vlasništvu školskih knjižnica te će ih koristiti i čitati nove generacije učenika. Pomoći pri nabavi knjiga i potporu pružile su i knjižničarke Goranka Braim Vlahović, predsjednica HUŠK-a, te Vanja Jurilj, potpredsjednica HUŠK-a. Projekt je osmisnila i pripremila prijavu Viktorija Tomšić.

Razvijanje ljubavi prema čitanju, kritičko razmišljanje i usmeno izražavanje učenika bili su glavni poticaj za osmišljavanje ovog projekta. Naravno, kronični nedostatak novih naslova i nedovoljno financiranje osnivača te Ministarstva znanosti i obrazovanja bili su također jedan od poticaja. Projektom je planirano održavanje čitateljskih klubova i radionica za

Slika 1. Knjige za čitateljske klubove

učenike kroz koje se potiče čitanje, promišljanje, vježba usmeno i pisano izražavanje, razvija kritičko promišljanje i iznošenje vlastitih stavova o pročitanome, itd.

Kako bi knjižničarke bile spremne za provedbu, članovi Društva knjižničara Karlovačke županije kao partneri održali su edukaciju za vođenje čitateljskih klubova te tako osnažili školske knjižničarke da se upuste u novu pustolovinu. Tijekom školske godine 2022./2023. knjižničarke su s učenicima održavale sastanke klubova, a u studenom 2023. održana je završna svečanost na Odjelu audiovizualne građe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu. Završnom se svečanošću željelo prikazati što su učenici na sastancima klubova u svojim školama radili, koje aktivnosti provodili te koje su knjige pročitali. Cilj je također preporučiti učenicima različite nove knjige za čitanje. Kako bi se što više ljudi upoznalo s projektom i njegovom provedbom, njegovo provođenje promovira se objavama na mrežnim stranicama škola, Društva knjižničara Karlovačke županije, Hrvatske udruge školskih knjižničara, itd. O projektu se govorilo na Okruglom stolu „Zar je u daru spas?“ u veljači 2023. u organizaciji Županijske matične službe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“, Županijskog stručnog vijeća knjižničara Karlovačke županije te karlovačke podružnice Hrvatske udruge školskih knjižničara kao i na Županijskom stručnom vijeću knjižničara Karlovačke županije u kolovozu 2023. Projekt je prijavljen i kao primjer dobre prakse za predstavljanje na Proljetnoj školi školskih knjižničara 2024.

Slika 2. Učenici OŠ Dubovac s novim knjigama

Slika 3. Čitateljski klub SŠ Duga Resa

Slika 4. Čitateljski klub Kosjenka, Osnovna škola Ivan Goran Kovačić Duga Resa

Kulturni potencijal projekta Čarobna čarolija čitanja

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Anita Brozović Šolaić, mag. edu., mag. bibl.

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin

knjiznica@gkc-ogulin.hr

U svibnju 2023. godine Anita Brozović Šolaić, mag. edu., mag. bibl. iz Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin, i Anita Malkoč Bišćan, viša knjižničarka iz Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac sudjelovale su posterskim izlaganjem Kulturni potencijal projekta Čarobna čarolija čitanja na 2. okruglom stolu *Potencijali razvitka manjih mesta i gradova promicanjem knjige i čitanja u Pučkoj knjižnici i čitaonici Daruvar*.

Čitanje je potreba i navika koja se formira u najranijoj čovjekovoj dobi, stoga čitanje priča djeci ima veliku važnost u poticanju kreativnosti, koncentracije, kritičkog mišljenja, komunikacijskih vještina te razvoja empatije. Kako bismo istaknuli dobrobiti, ljepotu i važnost čitanja slikovnica najmlađima te motivirali srednjoškolce grada Ogulina na čitanje naglas, u svibnju 2022. godine Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin pokrenula je kulturni projekt pod naslovom *Čarobna čarolija čitanja*. Aktivni sudionici projekta su učenici Gimnazije i Strukovne škole Bernardina Frankopana Ogulin, učenici Obrtničke i tehničke škole Ogulin te Radio Ogulin uz Gradsku knjižnicu i čitaonicu Ogulin kao glavnog pokretača ove programske aktivnosti.

Nakon pomnog odabira slikovnica na dječjem odjelu, učenici su, nakon uvježbavanja čitanja sa svojim predmetnim profesorima u školi i samostalno kod kuće, ali i u knjižnici, iste slikovnlice čitali u studiju lokalnog Radija Ogulin, dok su ostala snimanja održana u najdražem prostoru svih mališana grada Ogulina – u *Igraonici za maljane*. Od 1. lipnja 2022. godine svake srijede s početkom u 18 sati snimke su reproducirane u programu Radija Ogulin. Na početku svakog interpretativnog čitanja učenici su navodili autora, naslov slikovnice i izdavača čime su motivirali sve male slušatelje i njihove roditelje na posudbu slikovnica u našoj knjižnici. Profesorice spomenutih škola prihvatile su poziv na sudjelovanje u ovom projektu i pripremale učenike za nastup na radiju. Od 1. lipnja 2022. do 30. travnja 2023. godine učenici su pročitali 48 slikovnica. Redovito i pravovremeno oglašavanje navedenog projekta ostvarujemo na službenim mrežnim stranicama Gradske knjižnice i čitaonice Ogulin: mrežnoj stranici, stranici na Facebooku i Instagramu te YouTube kanalu, u programu Radija Ogulin, a značajna zainteresiranost javnosti za pokrenuti kulturni program vidljiva je brojem pregleda priča (*storyja*) srijedom i značajnom učestalošću posudbe pročitanih slikovnica.

Uključivši u ovaj čitateljski kulturni projekt velik broj sudionika lokalne zajednice grada Ogulina nastojali smo istaknuti važnost čitanja bajki i priča dječje spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić koja je rođena u Ogulinu, ali i slušanja, s obzirom na to da su danas, ne samo mladi naraštaji, već i oni stariji, uvelike orijentirani ka vizualnim proizvodima. Promicanjem čitanja kao kulturne društvene vrijednosti težimo razvijanju kulture čitanja i čitalačke pismenosti nastojeći lokalnom stanovništvu, ali i svim posjetiteljima koji dođu u Ogulin, omogućiti zanimljivu lokalnu turističku ponudu udružujući naše dragocjene kategorije stanovništva: djecu i mlade popularizirajući ljepotu i iznimnu literarnu vrijednost bajki Ivane Brlić-Mažuranić uz Ivaninu kuću bajke kao multimedijalni i interaktivni Centar za posjetitelje. Čitanjem Ivaninih priča povećavamo nematerijalnu baštinu te razvijamo kulturni turizam grada Ogulina.

EUROPSKA GODINA MLADIH – školske knjižnice Karlovačke županije

IZ KNJIŽNICA
narodnih i
školskih

Đurđa Ivković-Macut, stručna suradnica knjižničarka savjetnica

Osnovna škola Dragojle Jarnević, Karlovac
djurdja.post@gmail.com

Europska komisija proglašila je 2022. godinu Europskom godinom mladih jer se nastojalo pružiti potporu mladima koji se zalažu za opće vrijednosti i jednake prilike za sve. Predsjednica Ursula von der Leyen u govoru o stanju Unije 2021. posebno je istaknula mlađe koji su tijekom pandemije SARS-CoV-19 (Europska unija 2021.) najviše pretrpjeli i nisu mogli ostvariti sve svoje potrebe. Stvorena je i nova platforma, posebna podstranica na Europskom portalu za mlađe, glavnom komunikacijskom kanalu na razini Europske unije.

Glavni cilj obilježavanja Europske godine mladih bio je naglasiti značaj mladih prilikom izgradnje budućnosti koja bi bila bolja, zelenija, uključivija i digitalnija, što je bila prilika za učenje, suradnju i susrete s drugima te sudjelovanje u brojnim aktivnostima u čitavoj Europi. U Hrvatskoj je obilježavanje Europske godine mladih koordinirao Središnji državni ured za demografiju i mlađe u partnerstvu s Agencijom za mobilnost i programe EU.

Pozivu su se odazvali i stručni suradnici knjižničari koji su na stručnim skupovima svojih županijskih vijeća održali radionice i predavanja kako bi se uključili u aktivnosti tijekom Europske godine mladih. Zanimljivu radionicu i predavanje organizirali smo za članove našeg Županijskog stručnog vijeća 17. svibnja 2022., a odazvalo se 23 sudionika.

Organizirali smo rad u skupinama, prema modelu kraljevske radionice, a zadatak sudionika bio je da ispune obrazac svojim prijedlozima projekata u Europskoj godini mladih 2022. te da ga prezentiraju.

Slika 1. Stručni skup ŽSV-a školskih knjižničara Karlovačke županije, 17. svibnja 2022. OŠ Dragojle Jarnević

Kroz inicijativu obilježavanja Europske godine mlađih željelo se doprijeti do mlađih ljudi i ostvariti četiri cilja:

- kreiranje novih perspektiva za mlade, s posebnim osvrtom na negativne učinke koje je pandemija COVID-a 19 imala na njih te isticati kako zelena i digitalna tranzicija i druge politike Unije pružaju prilike mlađima i društву u cjelini
- potpora mlađima, osobito onima s manje mogućnosti, lošijeg socioekonomskog položaja ili onima koji pripadaju ranjivim i marginaliziranim skupinama, kako bi stekli relevantno znanje i kompetencije i tako postali aktivni i angažirani građani, koje motivira osjećaj pripadnosti Evropi
- potpora mlađima kako bi stekli bolji uvid u različite mogućnosti koje su im dostupne, bilo na razini EU-a, nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, za osobni, društveni, ekonomski i profesionalni razvoj, te aktivno promicanje tih mogućnosti
- uključivanje politike za mlađe u sva relevantna područja politike Unije kako bi se potaknulo uključivanje perspektive mlađih u oblikovanje politika na svim razinama.¹

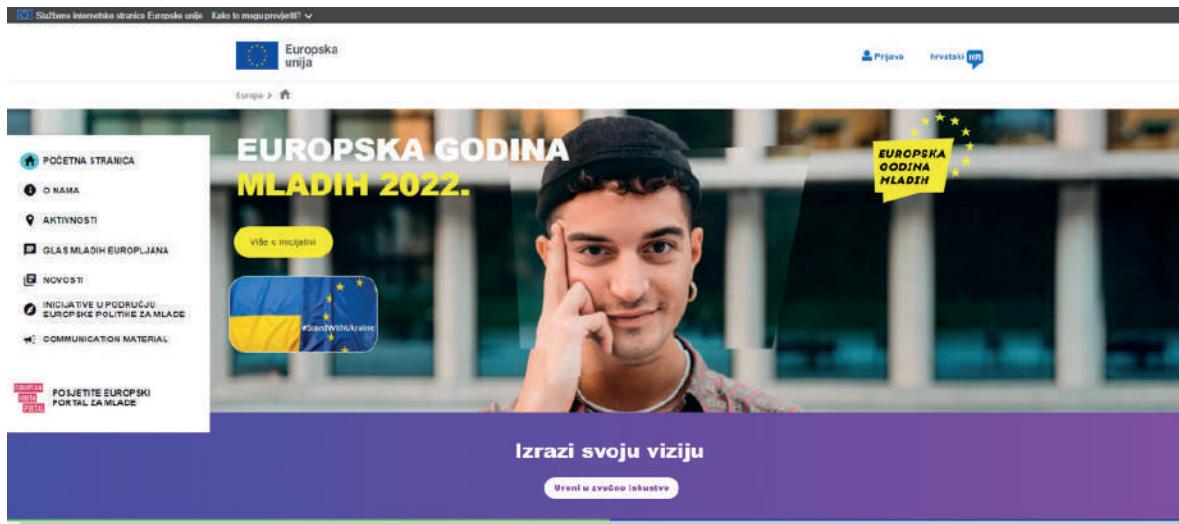
Navodimo 11 europskih ciljeva za mlađe:

1. Povezivanje EU-a s mlađima
2. Ravnopravnost svih spolova
3. Inkluzivna društva
4. Informacije i konstruktivni dijalog
5. Mentalno zdravlje i dobrobit
6. Kretanje mlađih u ruralnim područjima
7. Kvalitetno zapošljavanje za sve
8. Kvalitetno učenje
9. Prostor i sudjelovanje za sve
10. Održiva zelena Europa
11. Organizacije mlađih i europski programi.

Na EU portalu za mlađe nalaze se brojni materijali i informacije o politikama važnim za mlađe te novosti i prikazi načina suradnje s mlađima u budućnosti. Podstranica uključuje i kartu aktivnosti koje se mogu pretraživati prema, državama, temama ili datumima.

---

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr_ip_21_6648

Slika 2. https://youth.europa.eu/year-of-youth_hr

Budući da je u Hrvatskoj organizirano više od 1400 različitih aktivnosti u organizaciji tijela državne uprave, javnih ustanova, udruga mladih i za mlade (u suradnji Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade i Agencije za mobilnost i programe EU) ponosni smo što su i školski knjižničari Karlovačke županije predstavili svoje aktivnosti i prijavili ih na EU karti.

Svi stručni suradnici knjižničari pozvani su na sudjelovanje u obilježavanju Europske godine mladih 2022., a poziv je poslala viša savjetnica za školske knjižničare, Adela Granić iz Agencije za odgoj i obrazovanje u Zagrebu.

Motivacija za sudjelovanje u obilježavanju Europske godine mladih 2022. je rad i suradnja na zajedničkim projektima, razmjena znanja i primjera dobre prakse, profesionalni rast i razvoj, vidljivost školskih knjižnica u Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Ministarstvu kulture i medija. Na nacionalnoj razini, u svakoj županiji određen je koordinator (za osnovne i srednje škole), a na razini projekata pozvani su voditelji i članovi Županijskih stručnih vijeća da se aktivno uključe u obilježavanju Europske godine mladih 2022.

U našem ŽSV-u ta uloga dodijeljena je Đurđi Ivković-Macut, stručnoj suradnici knjižničarki savjetnici (OŠ Dragojle Jarnević, Karlovac) za osnovne škole, a Ivani Horvatić Brajdić, stručnoj suradnici knjižničarki (Šumarska i drvodjelska škola Karlovac) za srednje škole.

Aktivnosti u Europskoj godini mladih (školski knjižničari Karlovačke županije)

Na osnovi podataka dobivenih upisom u *online* obrazac stručni suradnici knjižničari Karlovačke županije u Europskoj godini mladih proveli su 55 aktivnosti što je u odnosu na broj knjižničara (41) 1,34 % aktivnosti po članu.

Od upisanih aktivnosti, najviše je bilo radionica – 19, slijedi 12 projekata, 8 susreta, 3 natjecanja (kvizovi), a kampanja, debata, edukacija i umjetničkih nastupa bilo je po 2 upisane aktivnosti. Po jedna aktivnost zabilježena je kao umjetnički nastup, video zapis, anketa, Erasmus+ te izložba. U našem vijeću osam knjižničara upisalo je svoje aktivnosti, što iznosi 19,51 % u odnosu na ukupan broj (41). Rok za unos aktivnosti bio je 16. siječnja 2023. godine.

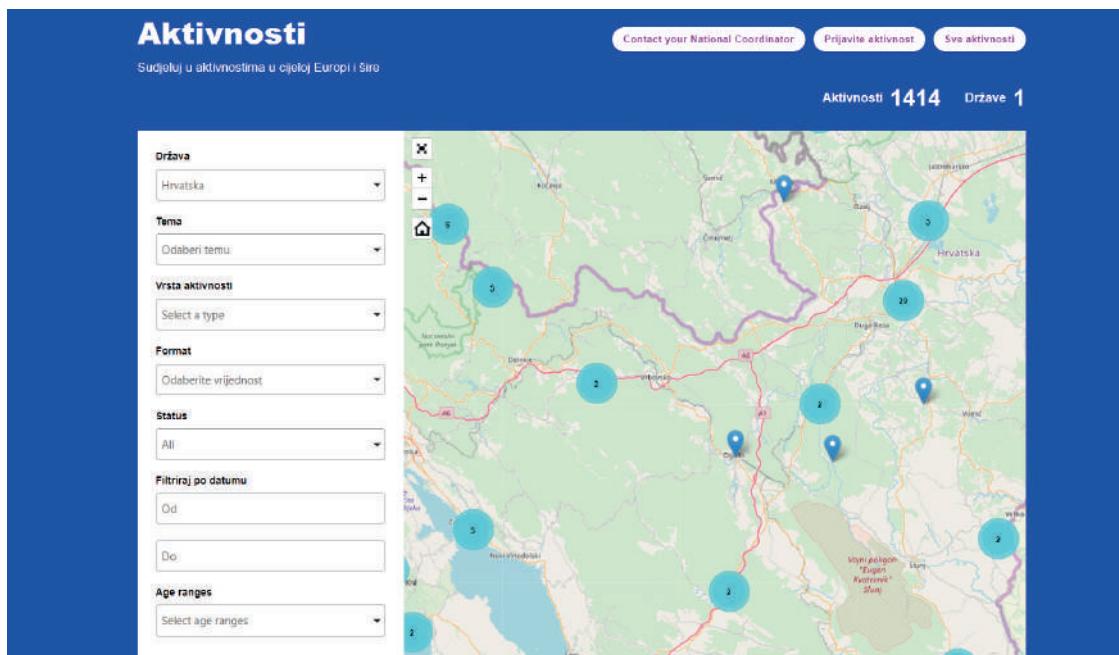
U najvećem broju aktivnosti knjižničari su bili koordinatori projekata, u manjem broju su sudjelovali kao partneri, a najmanje je bilo onih koji su bili samo sudionici projekta bez utjecaja na sadržaj i ostvarivanje ciljeva tih aktivnosti. Slični podaci zabilježeni su i u drugim županijama.

Najviše aktivnosti provedeno je uživo, a manji dio na mreži ili hibridno, a najzastupljenije teme bile su vezane uz kulturu i medijsku pismenost.

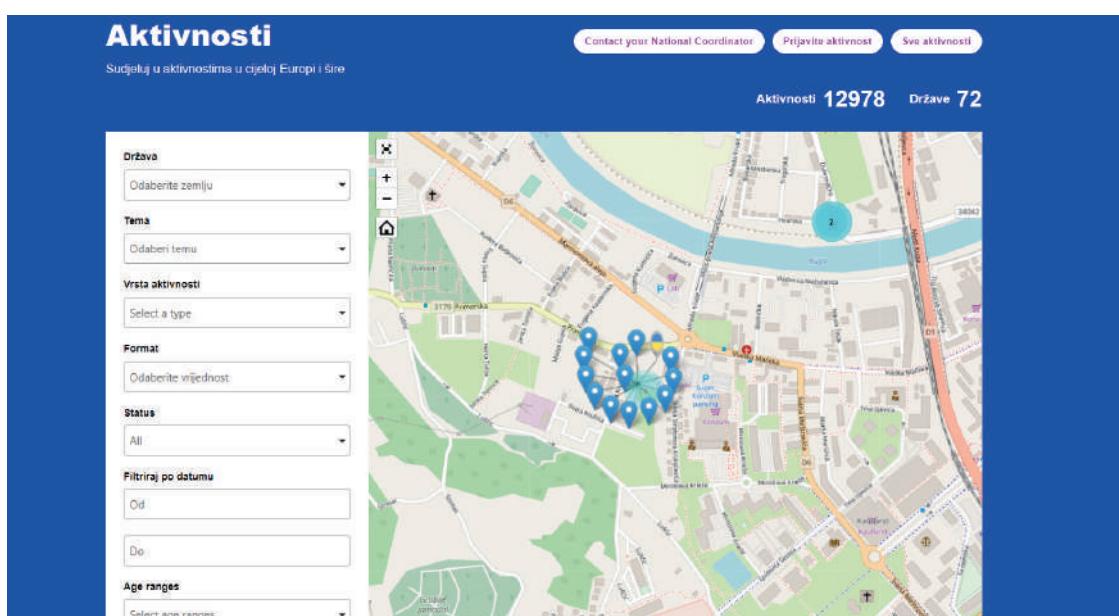
Podaci se odnose isključivo na aktivnosti koje su provodili školski knjižničari u osnovnim školama budući da nemamo prijavljenih aktivnosti koje su se provodile u srednjim školama.

Na Europskoj karti aktivnosti članovi našeg vijeća objavili su 32 aktivnosti dok su 23 aktivnosti unesene samo u *online* obrazac.

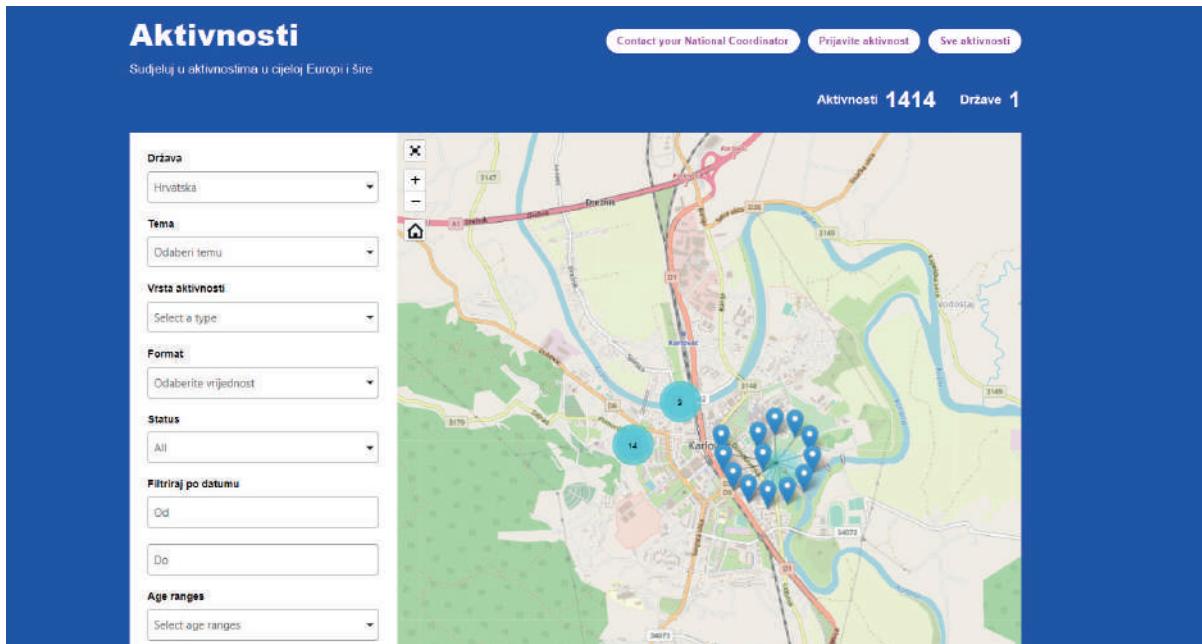
U Republici Hrvatskoj objavljeno je 1367 aktivnosti od kojih su 909 objavili stručni suradnici knjižničari što je 66,49 %, tako da smo zaista vidljivi kao struka i na europskom nivou.

Slika 3. EU karta aktivnosti (Karlovacka županija)

Slika 4. EU karta aktivnosti (OŠ Dragoje Jarnević)

Slika 5. EU karta aktivnosti (OŠ Dubovac)

Zaključak

Uključivši mlade u brojne aktivnosti, potakli smo ih da izraze svoje mišljenje o vlastitoj budućnosti, izraze svoje vizije o tome kako vide svijet oko sebe te da se čuje i njihov glas. Europska godina mladih bila je poticaj da i školski knjižničari prikazima aktivnosti u svojim knjižnicama, u suradnji s drugim knjižničarima ili učiteljima, promoviraju i osvješćuju kod učenika medijsku, čitalačku i informacijsku pismenost.

Poticati istraživanje i kritičko promišljanje kod učenika, koristeći relevantne izvore, jedna je od glavnih zadaća i politika namijenjena mladima u Europskoj godini mladih, ali i u svim godinama nakon te 2022.

Mnogi knjižničari u svom radu provode brojne aktivnosti (radionice, predavanja, izložbe, suradnja s drugim kolegama, projekti, INA i sl.) koje često nisu vidljive ili dovoljno prepoznate. Zajedničkim snagama, kao struka, poboljšajmo našu profesionalnu stvarnost počevši od predstavljanja svojih postignuća na stručnim skupovima ŽSV-a, webinarima, sudjelovanju u istraživanjima ili na okruglim stolovima.

Literatura

1. Europska unija. (2022.) Europska godina mladih 2022. URL. https://youth.europa.eu/year-of-youth_hr (pristupljeno 27. 4. 2023.)
2. Europska unija. (2021.) Komisija pozdravlja politički dogovor o Europskoj godini mladih. Bruxelles. URL https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr_ip_21_6648 (pristupljeno 27. 4. 2023.)
3. Agencija za mobilnost i programe EU. Mladi pomicu granice i pokreću promjene.URL. <https://ampeu.hr/europska-godina-mladih> (pristupljeno 27. 4. 2023.)
4. Agencija za odgoj i obrazovanje. Popis aktivnosti u školskim knjižnicama. http://knjiznicari.skole.hr/upload/knjiznicari/newsattach/706/Popis_aktivnosti_EGM.pdf (pristupljeno 27. 4. 2023.)
5. Agencija za odgoj i obrazovanje. Europska godina mladih u školskim knjižnicama 2022. URL. http://knjiznicari.skole.hr/upload/knjiznicari/newsattach/706/EGM_lzvjesce.pdf (pristupljeno 27. 4. 2023.)

Vijesti iz knjižničarstva

Poticanje inovativnih ideja u radu s mladima na stručnom skupu

„2deset: dvadeset godina Knjižnice za mlade“

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Doroteja Palijan, profesorica hrvatskog jezika

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin

palijandora@gmail.com

U današnje vrijeme osobito je izazovan rad s mladima u smislu da ih je teško motivirati na djelovanje, prvenstveno zahvaljujući pametnim telefonima i sve većoj digitalnoj demenciji u populaciji općenito. Lako mladi danas imaju mnogo alternativa u načinu provođenja slobodnog vremena, postavlja se pitanje kvalitete određenih sadržaja i aktivnosti. Knjižnice u tome imaju velik društveno-kulturološki doprinos zahvaljujući programima koji podupiru interes i potrebe mlađih. Nastojeći biti što više u skladu s modernim tehnologijama i trendovima u knjižničarstvu, knjižničari zahvaljujući stalnim stručnim usavršavanjima dobivaju i razmjenjuju nove ideje koje ih potiču u dalnjem radu s mladima.

Prva narodna knjižnica u Hrvatskoj s prostorom i knjižničnim uslugama samo za mlade jest karlovačka Knjižnica za mlade koja je u lipnju 2023. obilježila 20 godina djelovanja.

Povodom toga pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske te Grada Karlovca organiziran je stručni skup „2deset: dvadeset godina Knjižnice za mlade“.

Na skupu su sudjelovali knjižničari i stručnjaci iz cijele Hrvatske te razmijenili iskustva i ideje u radu s mladima. Raznovrsne primjere dobre prakse, u obliku posterskih izlaganja, predstavili su knjižničari koji rade s mladima.

Uvodna izlaganja održali su dr. sc. Zrinka Ristić Dedić iz Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, Ivan Sušanj, spec. klin. psih. iz Službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Ličko-senjske županije, te Marinko Polović, knjižničar Knjižnice za mlade. Svi su oni kroz dugogodišnji rad s mladima osvijestili važnost društvenog angažmana u poticanju motivacije i poboljšanju mentalnog zdravlja mlađih općenito.

Aktivnosti za mlade u Gradskoj knjižnici i čitaonici Ogulin predstavljene su posterskim izlaganjem pod nazivom „Knjižnica u očima mlađih.“ Knjižnica je nositelj programske aktivnosti Čarobna čarolija čitanja kojom je uključila srednjoškolce koji čitaju slikovnice najmlađima, u suradnji s Radio Ogulinom koji emitira čitanje priča. Tom programskom aktivnošću potiče se i razvija kultura čitanja kod djece i mlađih.

Društvene mreže danas su neizostavan dio priče o radu s mlađima, a ujedno su i najefikasniji kanal za komunikaciju s njima. Neke su knjižnice, kako bi se približile mlađima, postale aktive i na planetarno popularnoj aplikaciji TikTok. Sve je ovo pokazatelj uspješnosti knjižničara u njihovoј spremnosti da se prilagode društvenim trendovima kako bi knjižnica postala atraktivno mjesto za mlade i bila ukorak s njihovim potrebama.

Literatura

1. Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2015.
2. Katić, M.; Čunović, K. Knjižnica za mlade Karlovac – ukorak s potrebama mladih, (travanj 2014.). Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/853> (13. 10. 2023.)

„U obranu čitanja naglas“ – čitanjem od rođenja do čitalačke pismenosti

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Doroteja Palijan, profesorica hrvatskog jezika

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin

palijandora@gmail.com

Povodom Međunarodnog dana pismenosti, 8. rujna 2023. održan je stručno-znanstveni skup „U obranu čitanja naglas: poticanje rane i obiteljske pismenosti“ koje je već tradicionalno organiziralo Hrvatsko čitateljsko društvo.

Na skupu su svečano dodijeljena „Priznanja Đurđa Mesić“ za izvanredan doprinos na području čitanja i pismenosti: knjižničarskoj savjetnici Dijani Sabolović-Krajini te putopjesnikinji Maji Klarić. Dobitnice su svojim radom i zalaganjem doprinijele kulturi čitanja i opismenjavanja u Hrvatskoj. Zanimljivim predavanjima iz područja knjižničarstva te odgoja i obrazovanja stručnjaci koji rade s djecom i mladima predstavili su svoje strategije i aktivnosti kojima su dali doprinos razvoju čitateljskih navika od najranije dobi. Iako sposobnost za čitanjem nije biološki dana, ona je kulturološka nadgradnja umnog svijeta koja proizlazi iz jezične sposobnosti s kojom se napoljetku sjedinjuje.

Sposobnost čitanja polazište je čitalačke pismenosti, a kada se govori o aktivnostima koje razvijaju čitalačke navike kod djece, to su razgovor, igra te zajedničko čitanje. U današnje vrijeme djeca se rađaju u digitalnom društvu, što znači da se promijenio odnos prema čitanju, barem s tradicionalnog gledišta. Sve veća dostupnost raznolikog i bogatog sadržaja djeci donosi brojne blagodati, no ne treba stavljati po strani razgovor, živu riječ koja je od ključnog značenja za djetetov daljnji razvoj. Poticanje usmenih oblika izražavanja pridonosi razvoju prirodne dječje znatiželje i pogleda na svijet. Razgovor je polazište od kojeg kreću jezične igre, koje će poslije postati osnova za razvijanje svijesti o jeziku, bez koje nema motivacije za čitanje. Zajedničko čitanje u današnjem svijetu ubrzanog načina života pridonosi razvoju bolje koncentracije i osjećaja smirenosti te ugode. Taj osjećaj dijete će zapamtiti i kada nauči samostalno čitati. Ipak, nemoguće je izbjegći tehnologiju

na svakodnevnoj bazi, stoga je treba znati smisleno upotrijebiti. Jedan od izvrsnih primjera motivacije za rano čitanje jest blog *Mali čitači* iza kojeg stoji knjižničarka Marija Bratonja

i koji broji na tisuće pratitelja na društvenim mrežama, a njegova je primarna funkcija potaknuti roditelje, ali i stručnjake koji rade s djecom – knjižničare, odgajatelje, profesore – da im čitaju raznovrsne slikovnice u tiskanom obliku, da im prikažu bogato osmišljen svijet junaka iz knjiga. Slikovnice su bogate ilustracijama i tekstualno prilagođena djeci te kao takve izvrsne za razvoj predčitalačkih navika. U svrhu promicanja rane pismenosti i kulture čitanja u obitelji pokrenuta je i nacionalna kampanja „Čitaj mi!“ koja je ove godine proslavila deset godina uspješnog djelovanja zahvaljujući brojnim poticajnim događanjima i predavanjima.

Brojna istraživanja dokazuju da je čitanje naglas djeci od izuzetne važnosti za razvoj jezičnih vještina, kasnije i za razvoj interesa prema čitanju i knjizi općenito, a knjižničari su još jednom pokazali koliko imaju važnu ulogu u društvu – oni su most razvoja čitalačke kulture i pismenosti svakog pojedinca.

Literatura

1. Peti-Stantić, A. Rođeni za čitanje: uloga roditelja danas. // Hrčak – glasilo Hrvatskog čitateljskog društva. Zagreb: Hrvatsko čitateljsko društvo, 2023. Str. 3-11.
2. Blog Mali čitači. URL: <https://malicitaci.blogspot.com/> (11. 10. 2023.)

14. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Lidija Šajatović, viša knjižničarka

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
lidija@gkka.hr

Ovogodišnje 14. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – s međunarodnim sudjelovanjem, održano je od 11. do 14. listopada u Studentskom domu Sveučilišta u Dubrovniku. Organizator Savjetovanja je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, a suorganizatori Hrvatsko knjižničarsko društvo (Sekcija za narodne knjižnice), Dubrovačke knjižnice i Knjižničarsko društvo Dubrovnik. Partneri Savjetovanja ove godine naši su kolege iz Slovenije – Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Ljubljani, Savez knjižničarskih društava Slovenije, slovenska Udruga narodnih knjižnica te Desk Kreativne Europe (Ministarstvo kulture i medija RH).

Glavna tema Savjetovanja bila je *Narodne knjižnice – stabilnost i održivi razvoj*, a podteme:

- Razvoj knjižnica prema društvenoj uključenosti i digitalnoj knjižnici
- Uloga i vrijednost narodnih knjižnica
- Status i financiranje narodnih knjižnica
- Program Erasmus+ – prilika za knjižnice
- Knjižnice – partneri održivog razvoja kroz zelenu i digitalnu tranziciju
- Modeli financiranja – osnovni i alternativni izvori financiranja za održivi razvoj

Na ovogodišnjem Savjetovanju sudjelovali su i članovi Društva knjižničara Karlovačke županije Anita Malkoč Bišćan, Anita Brozović-Šolaić, Kristina Čunović, Miroslav Katić i Lidija Šajatović.

Kristina Čunović na Savjetovanju je sudjelovala s dva prijavljena izlaganja; u suradnji s kolegicama Karolinom Holub, Dolores Mumelaš i Ingeborg Rudomino iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te Majom Žužak Horvatić iz karlovačke knjižnice pripremila je izlaganje na temu *HAWaton – rad mnoštva kao podloga za društvenu uključivost knjižnica*. U suradnji s kolegicama Anitom Malkoč Bišćan i Martinom Barišić Koprenica iz karlovačke knjižnice održala je izlaganje na temu *Zeleni odjel zelene knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac*.

Miroslav Katić održao je izlaganje na temu *Digitalne kompetencije knjižničara narodnih knjižnica* koje je pripremio u suradnji s kolegicama Dunjom Holcer iz Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac Sisak i Aleksandrom Pikić Jugović iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Lidija Šajatović, u suradnji s kolegicom Dijanom Sabolović-Krajina iz koprivničke knjižnice i Jelenom Stipetić Šušak iz Gradske knjižnice Rijeka, održala je izlaganje pod nazivom *Pristupačnost narodnih knjižnica: finske smjernice za usporedbu s hrvatskom praksom*. Pecha kucha izlaganje pod nazivom *Primjeri uspješnih praksi europskih knjižnica – karlovačko iskustvo kroz program Erasmus+* pripremila je u suradnji s kolegicama iz karlovačke knjižnice, Marinom Kundić i Aleksandrom Mikić Grginčić.

Partnerska suradnja Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac i Narodne knjižnice Birutė Baltrušaitytė Tauragė

VIJESTI IZ
KNJIŽNIČARSTVA

Kristina Čunović, knjižničarska savjetnica

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
tina@gkka.hr

Narodna knjižnica Birutė Baltrušaitytė datira iz 1931. godine i dobila je ime po pjesnikinji, znanstvenici, književnoj teoretičarki Birutė Baltrušaitytė. Knjižnica nastoji nadahnuti, pomoći i potaknuti zajednicu da čita i uči cijeli život. Također, pruža informativne, kulturne, obrazovne i tehnološke usluge, mjesto je gdje svatko može pronaći dobru knjigu, potražiti informacije u elektroničkim izvorima, sadržajno provesti svoje slobodno vrijeme, komunicirati i surađivati. Otvoreni su za inovacije te suradnju sa suvremenim i prijateljskim organizacijama.

U 2022. godini u knjižnici i njeznim ograncima održano je 1036 događanja na kojima je sudjelovalo 17 414 posjetitelja. Knjižnica organizira brojne aktivnosti i manifestacije kao što su Večer pjesnika i bardova „Pored garaža“, Međunarodni festival *Poezijas pavasaris* u Taurageu koji privlače sve više gledatelja i postali su tradicionalni. Knjižnica aktivno sudjeluje u godišnjem Nacionalnom tjednu knjižnica. U knjižnici se održava čitateljski izazov *Ljeto s knjigom*, Tjedan nordijskih knjižnica, knjižnični božićni događaji. Posjetitelji vole prisustvovati književnim večerima i predstavljanjima knjiga, na susretima s istaknutim osobama, obilježavanjima obljetnica i predavanjima. Narodna knjižnica B. Baltrušaitytė nagradila je i 2022. pobjednike ljetnog čitateljskog izazova *Ljeto s knjigom*. Čitatelji grada Tauragė ove su godine pročitali 7821 knjigu. Izazov je ispunilo 1320 čitatelja, od čega polovica djece u dobi do 14 godina.

Grad Tauragė ovogodišnja je Europska prijestolnica kulture, a knjižnica se uključila brojnim aktivnostima da doprinese najvećem kulturnom projektu u Litvi. Titula litavske prijestolnice kulture omogućit će Tauragę da poveže različite partnerske gradove stvarajući nove mostove međusobnog razumijevanja promičući suradnju u područjima kulture, obrazovanja i poslovanja. Grad Tauragė u Litvi danas ima uspostavljene i održava prijateljske veze s Gradom Karlovcem. Prirodno je bilo da i knjižnice, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ s Narodnom knjižnicom B. Baltrušaitytės, uspostave programsku suradnju potpisivanjem sporazuma o partnerskoj suradnji.

Sporazum su potpisale ravnateljica karlovačke knjižnice Kristina Čunović i zamjenica ravnateljice Narodne knjižnice B. Baltrušaitytės Danute Tauginait. Tom prilikom podršku su dali i predstavnica grada Tauragė Gintarė Rakauskiene sa suradnicima.

Tijekom svečanog potpisivanja sporazuma predstavljena je i „Zavičajna polica“ s izdanjima karlovačke knjižnice i Turističke zajednice grada Karlovca, koja se može pogledati u čitaonici. U budućnosti se nadamo zajedničkoj suradnji i realizaciji Erasmus+ projekta.

Uspostavu suradnje finansijski su podržali Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Grad Karlovac.

Osvrti, intervjui,
prikazi i recenzije

Prikaz knjige

Rijavec, M. Daroviti u društvu: identifikacija, obrazovanje i perspektive u životu.
Zagreb: IEP-D2d.o.o, 2023.

OSVRTI,
INTERVJUI,
PRIKAZI I
RECENZIJE

Snježana Kovačević, prof. stručna suradnica knjižničarka savjetnica

Osnovna škola Zlatar Bistrica

knjiznica.zlatarbistica@gmail.com

Daroviti u društvu: identifikacija, obrazovanje i perspektive u životu knjiga je autorice Majde Rijavec, psihologinje i profesorice emerite na Sveučilištu u Zagrebu. Podijeljena je u četrnaest poglavlja koja obrađuju teme kao što je povijesni pregled interesa za darovite i njihovo obrazovanje, teorijski pristupi i definicije darovitosti, koje su osobine darovitih, kako ih identificirati, kakva su iskustva iz hrvatskih škola, razvoj kreativnosti u obrazovanju i druge. Čitatelji također mogu saznati koje su karakteristike obitelji darovitih pojedinaca, koje savjete im stručnjaci mogu dati, što s darovitosti u odrasloj dobi, itd. Autorica smatra da darovita djeca, mlađi i odrasli žive među nama, ali toga nismo svjesni zbog činjenice da ih je ponekad teško prepoznati ili pak nikada nisu bili u postupku identifikacije da bismo to znali i oni sami i mi. Takvi pojedinci imaju posebne obrazovne potrebe koje trebaju zadovoljiti i roditelji, i učitelji, i psiholozi, i pedagozi, i drugi koji im mogu pružiti podršku.

Kako se u knjizi navodi, povijesni interes za darovite može se podijeliti u tri epohe: darovitost kao božanstvo kod Starih Grka i Rimljana, darovitost povezana s neurozom i psihopatologijom u vrijeme renesanse, te darovitost kao nešto što se može izmjeriti kada su se u 19. stoljeću pojavila prva znanstvena istraživanja darovitosti. S tim u vezi, autorica navodi znanstvenike koji su provodili istraživanja darovitosti kao što su Francis Galton, Alfred Binet, Theodore Simon, Lewis Terman i drugi koji su mjerili djetetovu inteligenciju koju su povezivali s njegovim drugim karakteristikama i talentima.

U Hrvatskoj se u istraživanjima ističe Ivan Koren koji je razvio sustav identifikacije darovitih učenika. Nadalje se u knjizi objašnjavaju teorijski pristupi i definicije darovitosti te se govorio o tome što su implicitne teorije darovitosti i objašnjavaju se pojmovi izvrsnost, rijekost, pokazljivost, kriteriji produktivnosti i kriterij vrijednosti u kontekstu darovitosti. Modeli darovitosti koji se ovdje objašnjavaju su Model trorazinske piramide, Troprstenasta teorija darovitosti, WISC i ACCEL model i drugi. Autorica navodi da su neke od kognitivnih osobina darovite djece vrlo rani razvoj jezika i govora, izrazito bogat rječnik, dobro pamćenje, visoka razina radoznalosti, kritičko procjenjivanje informacija i druge. Nadalje se problematizira o tome koje su socioemocionalne osobine darovitih, kakva je njihova slika o sebi, odnosi s drugima, kao i o problemima koji se mogu javiti u školi: dosada, apatija, frustracija, depresivnost te problemi u prilagodbama. Također, ne slažu se svi znanstvenici oko toga u kojoj bi dobi trebalo identificirati darovitu djecu i koje instrumente koristiti (testovi inteligencije, neverbalni testovi inteligencije, testovi postignuća, skale samoprocjene i sl.). Autorica postavlja pitanje što s onima koji nisu prepoznati kao daroviti te kako poboljšati identifikaciju.

Kod obrazovanja darovitih javlja se potreba za radom u obogaćenim i proširenim odgojno-obrazovnim programima, potreba za druženjem s vršnjacima sličnih sposobnosti i iste kronološke dobi, za nezavisnošću u učenju te sudjelovanjem u aktivnostima koje potiču

cjelokupan razvoj darovitog pojedinca. Tako autorica u knjizi spominje iskustva iz hrvatskih škola te navodi primjere rada u skupinama darovitih učenika, projekata, aktivnosti, uporabe didaktičkih materijala za rad s darovitim i slično. Čitajući dalje, saznajemo o važnosti kreativnosti u obrazovanju i kako je ona važna komponenta darovitosti pa je u školama trebamo poticati i razvijati svijest o njoj kako bismo identificirali darovite dječake i darovite djevojčice kako navodi autorica.

Škola može osvijestiti mentalne prepreke koje učenicima otežavaju postizanje uspjeha, razmotriti rizične faktore u životu učenika koji ga ometaju u razvoju darovitosti te izgraditi bolji odnos s učenikom pri čemu veliku ulogu ima učitelj darovitih učenika, zaključuje se u knjizi. Karakteristike obitelji darovite djece su da omoguće poticajno obiteljsko okruženje za dijete, da roditelji budu usmjereni na dijete i da zagovaraju njegove potrebe. Nadalje se govori o tome da se istraživanja o darovitim odraslim osobama izuzetno rijetko provode, no i oni imaju karakteristike kao i darovita djeca. Tako neki daroviti odrasli postanu iznimno uspješni u određenom području pa se za njih kaže da su eminentni (npr. u politici, znanosti, umjetnosti), a na razvoj eminentnosti utječe naslijeđe, karakteristike obitelji i obrazovanje. Na kraju knjige autorica navodi popis nekih publikacija o darovitim na hrvatskom jeziku koji čitateljima može pomoći da prošire svoje znanje o ovoj darovitosti.

Također, ova je knjiga primjerena ne samo stručnjacima koji se bave darovitošću već i roditeljima, učiteljima, pedagozima, psiholozima i svima koji se bave odgojem i obrazovanjem djece i mladih, te, naravno, knjižničarima koji se svakodnevno u svojem radu susreću s učenicima s posebnim potrebama, tj. s potencijalno darovitim učenicima pa njima sadržaj ove knjige može uvelike pomoći u radu s takvima pojedincima.

IMPRESUM

KALIBAR: časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

IZDAJE

Društvo knjižničara Karlovačke županije
Ljudevita Šestića 1
47 000 Karlovac

ISSN 2623-5811 (*online*)
Godište 10, br. 2/2 (2023.)
U razdoblju od 2020. do 2022. Kalibar je izlazio neredovito.

ZA IZDAVAČA

Lidija Šajatović

UREDNIŠTVO

Kristina Čunović, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
Ana Sudarević, OŠ Dubovac, Karlovac
Lidija Šajatović, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac
Gordana Šutej, OŠ „Ivan Goran Kovačić“ Duga Resa

GLAVNA UREDNICA

Sanja Graša, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

RECENZENTICE

mr. sc. Alka Stropnik, knjižničarska savjetnica, Knjižnice grada Zagreba
dr. sc. Jasna Milički, prof. pedagogije i dipl. knjižničarka, Osnovna škola Marija Bistrica, Marija Bistrica

LEKTURA I KOREKTURA

Sanja Graša, Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Leonard Lesić

Creative Commons licencija
imenovanje 4.0 medunarodna (CC BY 4.0)

Licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0)

Časopis Kalibar izdaje se uz financijsku potporu Karlovačke županije.

KALIBAR

časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

www.dkkz.hr/kalibar

